



FRÁGREIÐING
til Føroya Løgting um oljumál, februar 2002



OLJUMÁLASTÝRIÐ



Frágreiðing til Føroya Løgting um oljumál

Løgtingsmál nr. 101-8/2001

	Síða
Fororð frá landsstýrismanninum	4
1 Samandráttur	5
Fyrsta útbjóðingarumfar	5
Oljuleitingin	5
Búskapur	7
Føroysk luttøka	7
Førleikamenning	8
Heilsa, trygd og umhvørvi	9
Samfelagsárin	10
Umsiting, samstarv o.a.	10
Framtíðar avbjóðingar	10
2 Karmar um kolvetnisvirksemi í Føroyum	12
2.1 Løgtingslógin um kolvetnisvirksemi	12
2.2 Útbjóðingarlógin	13
2.3 Kolvetnisskattning	13
2.4 Havumhvørvi	14
3 Fyrsta útbjóðingarumfar	15
3.1 Útbjóðingartreytir (metingarstöðið)	15
3.2 Útbjóðingarøkið	15
3.3 Umsóknir	16
3.4 Viðgerð	16
3.5 Loyvistillutan	17
4 Oljuleitingin	19
4.1 Setningurin við fyrsta útbjóðingarumfarinum	19
4.2 Úrslitið av loyvisumfarinum	21
4.3 Úrslit av leitingini higartil	23
4.3.1 6-ára loyvini	24
4.3.2 9-ára loyvini	26
4.4 Nøkur hugsaði framtíðarútlit viðvíkjandi leitivirkseminum	26
4.4.1 Oljufundurin hjá The Faroes Partnership	26
4.4.2 Leitingin á 6-ára loyvisøkjunum	27
4.4.3 Leitingin á 9-ára loyvisøkjunum	28
4.4.4 Sindri	28
4.4.5 Annað útbjóðingarumfar	29
4.5 Samstarv um dátupolitikk	30
4.6 Nøkur dømi um støddir á oljuleiðum	30

5	Búskapur	32
5.1	Skattaskipanin o.a.	32
5.1.1	Framleiðslugjald	32
5.1.2	Skattur	33
5.1.2.1	Partafelagsskattur	33
5.1.2.2	Serskattur	34
5.1.2.3	Víddargjöld	35
5.1.2.4	Skattur sjálvstøðug vinnurekandi	35
5.1.2.5	Persónsskattur	35
5.2	Skatta- og avgjaldsinntøkur	36
5.2.1	Skatta- og avgjaldsinntøkur í 2001	36
5.2.2	Møguligar skatta- og avgjaldsinntøkur áðrenn framleiðsluskeið	37
5.2.3	Møguligar inntøkur til landskassan um farið verður undir framleiðslu	37
5.3	Broytingar í fyrirtreytum	39
5.3.1	Týðningurin av oljuprísinum	39
5.3.2	Týðningurin av nøgdunum	41
5.4	Endurrindan av útreiðslum	42
6	Føroysk vinnuluttøka	43
6.1	Karmar fyri føroyskari vinnuluttøku	43
6.1.1	Regluverk fyri føroyskari vinnuluttøku og samstarvi	43
6.1.2	Veitaraskráin	44
6.2	Vinnuluttøka	45
6.2.1	Flúgving	45
6.2.2	Útgerðarstøð	46
6.2.3	Veitaraskip	46
6.2.4	Vaktarskip	46
6.2.5	Trygging	47
6.2.6	Telesamskifti	47
6.2.7	Catering	47
6.2.8	Ymist	47
6.3	Keyp av vørum og tænastum í Føroyum	47
6.4	Undantøk frá § 11 í kolvetnislógini	48
6.5	Eftirmeting av royndunum frá virkseminum í 2001	49
7	Førleikamenning	51
7.1.	Mannagongd í sambandi við stuðul frá oljufeløgum til førleikamenning	52
7.2.	Nýttur peningur	53
7.3	Útbúgvingar- og granskingaráttøk	53
7.3.1	Fróðskaparsetrið	54
	Kolvetnisverkfrøði	54
	Granskingarverkætlanir	54
	PhD verkætlanir	54
	Aðrar verkætlanir	54
7.3.2	Føroya Handilsskúli	54
	Fjarundirvísing	55
	Oljuútbúgvingarsamtakið	55

7.4	Førleikamenning í vinnufyrirøkum	55
7.4.1	Vinnusamstarv	56
7.4.2	Útbúgving av alment settum starvsfólkum	56
7.5	Eftirmeting av førleikamenningini higartil	56
8	Heilsa, trygd og umhvørvi	58
8.1	Trygdarregluverk	58
8.2	Eftirlit	60
8.3	Vanda- og vanlukkustøður	61
8.4	Eftirmetingarfundir	63
8.5	Havumhvørvi	64
8.6	Umhvørvissamstarv	65
8.7	Tilbúgving	67
8.8	Skaðabótanevnd	68
9	Samfelagsárin	69
9.1	Árinskanningar	69
9.2	Royndir í øðrum samfeløgum	69
9.3	Ávirkan á fiskivinnu	70
9.4	Ávirkan á íbúðarmarknaðin	71
9.5	Orðabókaverkætlanin	71
9.6	Verkætlanir stuðlaðar av oljufeløgum	72
10	Umsiting, samstarv o.a.	73
10.1	Umsitingarlig viðurskifti hjá Oljumálastýrinum og Jarðfrøðisavninum	73
10.1.1	Búskapar- og vinnumál	74
10.1.2	Heilsa, trygd og umhvørvi	74
10.1.3	Jarðfrøði	74
10.2	Luttøka í altjóða samstarvi innan trygd, tilfeingisumsiting v.m.	75
10.3	Samstarv við viðkomandi føroyskar myndugleikar	76
10.4	FOÍB, FOIA	77
11	Framtíðar avbjóðingar	79
11.1	Avbjóðingar í sambandi við tilfeingisumsitingina	79
11.2	Samskipan tvørturum landgrunsmarkið (unitisering)	80
11.3	Heilsa, trygd og umhvørvi	81
11.4	Ráðlegging	82
11.5	Samfelagsárin	83
11.6	Kyoto sáttmálin	83
11.7	Oljugrunnur	84

Fororð frá landsstýrismanninum

Kolvetnislógin ásetir í § 44, at ”Landsstýrið skal í minsta lagi annað hvørt ár leggja fram fyri tingið frágreiðing, sum skal verða grundarlag fyri einum oljupolitiskum orðaskifti sambært ásetingunum í Tingskipan Føroya Løgtings, ...”. Vísandi til § 51, stk. 4 í Tingskipanini verður henda frágreiðingin tískil lögð fram.

Í hesi frágreiðing er dentur lagdur á at geva eina breiða lýsing av føroyskari oljuvinnu, soleiðis at flestøll evni av týðningi eru tikin við.

Fyrsta útbjóðingarumfarið til oljuleiting fór av bakkastokki um ársskiftið 1999/2000, og leitingarloyvini vórðu latin 17. august 2000. Útbjóðingarumfarið eydnaðist stak væl og altjóða oljuídnaðurin sýndi Føroyum stóran áhuga. Flestu málini, ið vit frammanundan høvdu sett okkum, vórðu rokkin í útbjóðingarumfarinum, m.a. gjørdist talan um leitiskýldur, sum fata um 8 leitiboringar í einum 6 ára skeiði.

Fyrstu brunnarnir á føroyska landgrunninum vórðu boraðir í fjør. Sjálvt virkseimið í sambandi við leitingina gekk væl. Trygdar-, umhvørvis- og tilbúgvingskipanirnar riggaðu, og føroyskar vinnufyrirtekur sýndu til fulnar, at tær megnaðu at veita altjóða oljuídnaðinum dygdargóðar tænastr. Sjálvandi eru viðurskifti, ið bøtt kann verða um, og í summum førum er stýrið farið undir at gera ábøtur.

Úrslitini frá leitingini seinasta ár kunnu tulkast á ymiskan hátt. Leitimiðini, sum størstar vónir vórðu settar til, gjørdust vónbrot, meðan rakt varð við olju í jarðløgum, har vónirnar frammanundan vóru rættiliga avmarkaðar. Í fyrstu atløgu má tí roknast við, at hetta kemur at seinka boringini av komandi leitibrunnum á føroyskum øki. Oljufeløgini mugu sammeta seismisku úrslitini við úrslit frá boringunum fyri síðani at gera nýggjar myndlar yvir jarðfrøðiligu viðurskiftini á føroyska landgrunninum. Sum frálíður nýtist hetta ikki at verða eitt afturstig fyri oljuleiting við Føroyar.

Tað er framhaldandi ov tíðliga at siga, um lønandi framleiðsla kann spyrjast burtúr kolvetnisfundinum hjá Faroes Partnership. Fyrstøðufelagið skal í seinasta lagi í summar leggja endaliga borifrágreiðing fyri Oljumálastýrið og tá eisini meta um, hvat skal gerast afturat fyri at staðfesta, hvørt talan kann gerast um lønandi framleiðslu.

Vísandi til, at oljuframleiðsla ikki stendur beint fyri framman, havi eg gjørt av ikki at seta á stovn kolvetnisráðið, sum varð umrøtt í løgmanrøðuni í fjør. Eg eri kortini av teirri áskoðan, at eitt slíkt ráð eigur at verða skipað, áðrenn farið verður undir ítøkilig stig móti kolvetnisframleiðslu.

Sum heild hevur Atlantsmótið ikki givið tey úrslitini, sum oljuídnaðurin hevði vónir um. Fundurin hjá Faroes Partnership kann tí fáa stóran týðning fyri, hvønn áhuga oljuídnaðurin fer at hava fyri føroyska økinum fyrstu komandi árinum.

Fyribils kunnu vit vera vónrík, tí leitiskeiðið er ikki hálvrunnið, og enn resta 5 brunnar at verða boraðir.

Tórshavn, 28. februar 2002

Eyðun Elttør
landsstýrismaður í oljumálum

1 Samandráttur

Fyrsta útbjóðingarumfar

Eftir undirskrivningina av sáttmálanum um landgrunsmarkið millum Føroyar og Stóra Bretland í 1999, varð farið undir at fyrireika fyrsta loyvisumfar.

Loyvi til leiting og framleiðslu verða veitt sambært grein 6 í kolvetnislógini. Ein fortreyt fyri at fáa loyvi er, at umsøkjari hevur neyðugan sakkunnleika, royndir, førleika og figgjarorku at leita eftir kolvetni á føroyska landgrunninum. Í fyrsta loyvisumfari varð dentur serliga lagdur á leitiskyldurnar og í hvønn mun umsøklarar vildu tryggja føroyska luttøku í kolvetnisvirkseminum.

Av tí at leitivánirnar á føroyska økinum eru sera ymiskar, varð gjørt av at hava tvey sløg av leitingarloyvum við leitiskeiðum uppá 6 ella 9 ár. Fyri at fáa eitt 6 ára loyvi skuldi umsøkjari í minsta lagi bjóða eina leitiboring á loyvisøkinum. 9-ára loyvini eru sett saman av 2 pørtum, ein arbeiðsætlan er avtalað fyri fyrstu 3 árin, áðrenn loyvisgavari saman við myndugleikunum ger av, um haldast skal fram við leitiboringum.

17. februar 2000 lýsti landsstýrismaðurin í oljumálum alment eftir umsóknunum um loyvi til leiting eftir og framleiðslu av kolvetnum á føroyska landgrunninum. Oljumálastýrið móttók 22 umsóknir um leitingarloyvi frá 8 samtøkum, umboðandi 17 feløg. Hálvt ár seinni, 17. august 2000, kundi landsstýrismaðurin í oljumálum veita 7 leitingar- og framleiðsluloyvi til 12 feløg. Av teimum vóru 4 loyvi latin fyri 6 ár, meðan 3 loyvi vóru 9-ára loyvi. Samlaðu arbeiðsskyldurnar fata um 8 leitiboringar og eina røð av øðrum jarðfrøðiligum ella –jarðalisfrøðiligum kanninum.

Loyvisgavararnir skulu í 6-ára leitiskeiðnum brúka umleið 85 milliúnir krónur til førleikanmenning.

Oljuleitingin

Mett verður, at úrslitið av fyrsta útbjóðingarumfarinum kann slóða veg fyri, at tað komandi árin kann staðfestast, um kolvetni eru at finna á økinum longst í ein landsynning úr Føroyum. Samstundis eru kanningar, ið skulu gerast, somikið umfangandi, fjøltáttaðar og framtíðarrættaðar, at tær kunnu metast at geva eitt nøktandi grundarlag fyri, at leitingin eftir olju og gassi á Føroyaleiðini kann halda fram.

Arbeidstreytirnar í teimum fyra 6-ára loyvunum, sum rækka um basaltfría økið út móti landgrunsmarkinum í ein landsynning úr Føroyum, fevna um 8 leitiboringar, umframt at nýggjar seismskar kanningar skulu gerast um nærum alt økið.

Í teimum trimum 9-ára loyvisøkjunum, sum øll liggja inni á basaltøkinum, verður ein røð av seismiskum og øðrum kanninum gjørdar tey fyrstu 3 árin. Hesar kanningar verða settar at kunna geva eitt gott grundarlag fyri, um tað síðani kann farast undir meira ítøkiligar fyrireikingar fram ímóti veruligum leitiboringum.

Umframt nevnda leitivirksemið á teimum 7 loyvisøkjunum, skulu loyvisgavararnir í tilknýti til sonevnda Sindri samtakið í felag nýta úti við 40 mió. kr. til ymiskar

jarðfrøðiligar og kanningartekniligar verkætlanir við atliti at framtíðar leitimøguleikum á feroyska økinum.

Úrslitini frá teimum fyrstu leitiboringunum, sum gjørdar vórðu í 2001, komu rættiliga óvart á bæði oljufeløg og onnur. Bert smáar nøgdir av olju vórðu funnar í teimum fláunum, har størstu vónirnar frammanundan vórðu knýttar at. Harafturímóti bar Faroes Partnership við munandi nøgdir av olju í nøkrum jarðløgum, sum liggja djúpari og eru nakað eldri enn tey kortløgdu høvuðsleitimiðini.

Boriúrslitini vísa, at at tey jarðfrøðiligu viðurskiftini á leiðini sum heild eru øðrvísi, enn roknað varð við frammanundan og samstundis, at teir higartil nýttu seismisku viðgerðar- og tulkingarhættirnar ikki einsamallir eru nøktandi, tá ítøkilig leitimið skulu kortleggjast á økinum.

Í sambandi við kolvetnisfundin hjá Amerada Hess skal loyvishavarin, í seinasta lagi 8 mánaðar eftir at boringin varð liðug í november 2001, lata Oljumálastýrinum eina frágreiðing við nágreiniligum upplýsingum um boriúrslitið. Frágreiðingin skal somuleiðis lýsa eina ætlan um, hvørji tiltøk loyvishavarin hevur í hyggju at seta í verk fyri at fáa staðfest, um farast kann undir framleiðslu av kolvetnum. Hesi fara eftir øllum at døma at fata um fleiri kanningar, her uppií eina ella fleiri metingarboringar, fyrst bretsku megin, og seinni møguliga eisini okkara megin landgrunsmarkið.

Nevnda frágreiðing, saman við úrslitunum frá tí fyrstu metingarboringini, fara væntandi at geva greiðari ábendingar um møguleikarnar fyri framleiðslu, og um hvørji tiltøk í hesum sambandi skulu setast í verk.

Í besta føri fer um 2-3 ár grundarlag at verða fyri eini leiðbyggiætlan, sum tá fer at krevja støðutakan um alstórar verkætlanir, ið fata um bygging av umfatandi framleiðsluútbúnaði, umframt at borast skal ein røð av framleiðsluboringum, áðrenn framleiðsla síðani kann setast í verk.

Um metingarnar koma til ta niðurstøðu, at grundarlag ikki er fyri at fara undir framleiðslu, verða neyvan gjørd stórvegis fleiri átøk í tilknýti til henda kolvetnisfundin komandi nógvu árin.

Óvæntaðu úrslitini frá teimum fyrstu trimum boringunum bera við sær, at tørvur er á at endurskoða jarðfrøðiligu myndlarnar, ið lógu til grund fyri teimum fyrstu leitingarætlanunum. Feløgini, ið hava borað sína fyrstu boring, fara tí neyvan at bora sína næstu leitingarboring fyrr enn í 2004, meðan Agip kann væntast at bora sína boring antin seint í ár ella næsta summer.

Grundað á leitiboringarnar og kanningarnar annars, ið gjørdar eru higartil, og sum verða gjørdar komandi summer, fer høvi at vera at gera neyvari metingar um, hvussu framhaldandi leitingin skal leggjast til rættis, her uppií at meta um eitt komandi útbjóðingarumfar. Fyrr enn samráðingar hava verið við 9-ára loyvishavarnar - summarið 2003 - um hvørjar framhaldandi verkætlanir kunnu setast í verk við støði í úrslitunum frá kanningunum tey fyrstu trý árin av loyvisskeiðinum, kann ikki roknast við, at endalig støða verður tikin viðvíkjandi einum øðrum útbjóðingarumfari.

Búskapur

Føroyska oljuskattingin er heimilað í kolvetnisskattalógini. Í kolvetnisskattalógini eru reglur fyri partafelagsskatti og serskatti. Hesir eru galdandi fyri oljufeløg. Harumframt eru reglur fyri skatting av veitarafeløgum og útlenskum persónum.

Um oljuframleiðsla tekur seg upp, verður avlopið hjá oljufeløgnum fyrst skattað við partafelagsskatti, ið er 27% fyri oljufeløg. Onnur partafeløg rinda 20%. Umframt partafelagsskatt kunnu oljufeløgini koma at rinda serskatt. Stigið á hesum verður ásett í mun til, hvussu stórt avkastið er. Tilsamans kann serskatturin verða 40% av serskattagrundarlagnum.

Vanliga verður eisini framleiðslugjald roknað sum ein partur av skattaskipanini. Hetta gjald er heimilað í leitiroyvunum og er 2% av virðinum av kolvetnisframleiðsluni.

Útlenskt veitarafeløg, ið koma hendavegin at arbeiða, rinda vanligan føroyskan partafelagsskatt, t.v.s. 20% av skattliga avlopinum, tey hava av virkseminum sínum í Føroyum.

Útlenskir persónar, ið arbeiða fyri útlenskan arbeiðsgevara, rinda 35% av lønini í skatti. Arbeiða teir fyri ein føroyskan arbeiðsgevara, rinda teir 42% av skattskylduga inntøkuni. Hetta kann verða ein vansi fyri føroyskar arbeiðsgevarar. Sum skilst kannar Fíggjarmálastýrið móguleikan fyri at broyta hetta.

Onnur smærri gjøld eru eisini, t.d. víddargjald og endurrindan av nøkrum útreiðslum hjá Oljumálastýrinum.

Skattur frá útlenskum persónum, tó ikki norðurlendingum, og víddargjøld frá loyvisgávarunum vóru í 2001 umleið 20 mió. kr. Umframt hetta er eisini skattur frá útlenskum veitarafeløgum og frá føroyskum feløgum og persónum. Skatturin frá útlenskum veitarafeløgum er ikki uppgjørdur. Føroysk partafeløg, undantikið tey bæði føroysku oljufeløgini, ið hava leitingarloysi, gera ikki serliga uppperð fyri sína inntøku í sambandi við oljuvirkseminum. Skattur frá føroyskum og norðurlenskum persónsskattgjaldarum í sambandi við kolvetnisvirkseminum verður ikki skrásettur soleiðis, at til ber at siga, hvussu nógv hesi hava galdið.

Væntast kann ikki, at munandi inntøkur til landskassan koma fyrr enn í fyrsta lagi, tá farið verður undir leiðútbýgging. Tær oljupolitisku avgerðirnar, ið koma at verða tiknar, hava stóra ávirkan á, hvussu stórar inntøkurnar kunnu verða. Ikki fyrr enn farið verður undir framleiðslu ber til at siga, at inntøkurnar til landskassan verða heilt stórar. Hvussu stórar kann enn lítið sigast um við vissu, men ein leið við 250 mió. fótum og einum ráoljuprísi uppá 14 USD kann metast at fara at geva eina inntøku upp á slakar 3 mia. kr.

Føroysk luttøka

Síðani orðaskiftið um oljuvinnu í Føroyum byrjaði, hevur vinnulívið sæð oljuvinnuna sum ein móguleika at víðka um vinnugrundarlagið.

Kolvetnislógin krevur, at allar vørur til havstøðir skulu um føroyskan bryggjukant, og allur persónsflutningur skal um føroyskan flogvøll. Í sambandi við útbjóðingarfarið

varð eisini gjørt av at leggja dent á viljan hjá umsøkjendum at geva føroyska vinnulívinum møguleika at lata vørur og tænastur. Loyvishavarar skulu eisini virka fyri samstarvi millum føroyskar og útlenskar fyrirkur. Vinnuluttøka hevði tó ikki somu vekt sum jarðfrøðilig arbeiði, og herundir serliga leitiboringar, tá loyvini vórðu veitt.

Treytir vórðu ikki settar um, at oljufeløgini skuldu brúka eitt ávíst prosenttal av vørum og tænastum úr Føroyum. Heldur ikki er krav um, at ávíst tal av føroyingum skuldi setast í starv í sambandi við oljuleitingina. Krøvini um vinnuluttøku eru sett við støði í orðaða vinnupolitikkinum, sum lögtingið hevði aðalorðaskifti um í 1999. Regluverkið er lagað soleiðis, at føroyskar fyrirkur skulu hava veruligan møguleika at taka lut í virkseminum. Í tann mun tað ber til, skulu arbeiði verða boðin út í støddum, sum í sær sjálvum ikki útihýsa føroyskum fyrirkum.

Ein telduskrá er sett á stovn, har føroyskar fyrirkur kunnu lýsa, hvørjar vørur og tænastur tær bjóða fram. Á henda hátt er lætt hjá oljufelögum og teirra undirveitarum at finna hóskandi føroyskar fyrirkur at samstarva við. Í skránni ber eisini til hjá føroyskum fyrirkum at finna fram til, hvørji arbeiði ella annað tey kunnu bjóða uppá.

Oljuleitingin seinasta ár má partvíst metast sum eitt royndarár, hvat vinnuluttøku víðvíkir. Fyrsta árið má sum heild sigast at hava roynst væl. Uppgávarnar, ið føroyingar og føroyskar fyrirkur hava fingið, hava verið væl røktar. Uttan iva hevur kortini í onkrum førum verið talan um, at loyvishavarar hava valt útlenskan veitara, har ein føroysk fyrirkur kundi havt loyst uppgávuna eins væl. Leitivirksemið er kortini avmarkað, og roknast má við, at tað í summum førum krevur støðugt virksemin yvir longri áramál, um oljufeløg skulu skifta veitara av ávísari tænastu.

Enn eru endaligar uppgerðir ikki tøkari fyri, hvussu nógvan pening oljufeløgini lögdu eftir seg í Føroyum í samband við leitingina í 2001. Fyribils uppgerðir vísa, at umleið 150 mió. kr. vórðu nýttar í Føroyum. Hetta kann metast at svara til umleið 25% av samlaða kostnaðinum fyri teir triggjar brunnarnar, ið boraðir vórðu. Meginparturin av peninginum, ið varð nýttur her, fór til tyluflúgvung og vøruflutning (logistik). Ein stórir partur av hesi upphæddini fer tí av landinum aftur.

Samantikið kann føroyska luttøkan í 2001 sigast at hava verið nøktandi, men kreftir mugu framhaldandi leggjast í at koma føroyingum meira upp í virksemin.

Førleikamening

Í leitingarloyvunum eru ásetingar um, at oljufeløgini tilsamans skulu brúka umleið 85 mió. kr. til førleikamening av føroyskum fyrirkum og útbúgvungarstovnum. Ásetingar eru eisini um, at oljufeløgini skulu hjálpa til við at fáa samstarv í lag millum føroyskar og útlenskar fyrirkur til tess at menna førleikan í føroyskum fyrirkum. Harafturat er áseting um, at oljufeløgini skulu virka fyri at menna og útbúgva alment sett starvsfólk, so tey betri verða før fyri at røkja uppgávur sínar við tilknýti til oljuvinnuna.

Tað er eitt sindur ymiskt, hvussu vinnulívið er fyri við førleika og tað er tí eisini ymiskt, hvat skal til fyri at menna førleikan. Tá talan t.d. er um góðskustýring, má stýringin skipast í tí einstaka virkinum. Snýr tað seg hinvegin um heilt nýggj virkisøki í føroyskum høpi, kann verða neyðugt at byrja longri útbúgvungar. M.a. fyri at

peningurin, ið oljufeløgini skulu nýta til førleikamenning, skuldi koma so væl til sættis sum møguligt, varð tað hildið rættast, at oljufeløgini saman við vinnulívnum og útbúgvingarverkinum funnu verkætlanir, ið kundu verða stuðlaðar við peningi, ið eru ætlaðir til førleikamenning.

Oljumálastýrið skal góðkenna, at ein ætlan, sum stuðul verður latin til, er at rokna sum førleikamennandi. Av tí at førleikamenning kann vera so mangt, hevur stýrið gjørt av, at stuðul í høvuðsheitum verður latin beinleiðis til vinnuligar verkætlanir ella til útbúgvingartiltøk, sum rættiliga neyvt menna vinnuførleikan.

Umleið 20 mió. kr. eru higartil nýttar av samlaðu upphæddini til førleikamenning. Á leið eins stórar upphæddir eru nýttar til ávikavist vinnulívið og útbúgvingarverkið. Hetta tó uttan at tað er eitt mál í sær sjálvum, at býtið skal verða javnt millum hesi bæði.

Sum dømi um verkætlanir, ið hava fingið stuðul, kunnu nevast góðskustýringarskipanir, upplæring innan veitaraskip, upplæring innan veitarastøðir, útbúgving av oljuverkfrøðingum, PhD útbúgvingar, trygdarvenjingar og útbúgving í fyrising.

Tá talan er um førleikamenning er neyðugt í ávísan mun at keypa ráðgeving og vegleiðing uttanlands. Roknast má tí við, at nakað av tí peningi, ið er settur av til førleikamenning, verður brúktur aðrastaðni enn í Føroyum.

Umframt førleikamenning skuldu oljufeløgini virka fyri at fáa samband/samstarv í lag millum føroyskar og útlenskar fyrirkur. Oljumálastýrinum kunnugt, er onki komið burtúr hesi ásetingini. At oljufeløgini ikki hava fingið nakað slíkt samband í lag, merkir kortini ikki, at føroyskar og útlenskar fyrirkur ikki samstarva í sambandi við oljuleiting.

Heilsa, trygd og umhvørvi

Parturin um heilsu, trygd og umhvørvi umrøður ymisk evni, sum Oljuráðleggingarnevndin longu í 1997 metti verða fortreytir fyri, at leitivirksemi kundi fara í gongd á einum tryggum grundarlagi. Umsitingarlíga eru tað trygdardeildin í Oljumálastýrinum og umhvørvisdeildin á Heilsufrøðiligu Starvsstovuni, ið umsita heilsu, trygd og umhvørvi.

Trygdarregluverkið er nýtt og grundað á funktionellar málsetandi reglur, og hevur hetta roynst væl í leitiskeiðinum. Greitt verður frá vanda- og vanlukkustøðum, ið bórast á, meðan leitingin fór fram, umframt tveimum eftirmetingarfundum, ið Oljumálastýrið tók stig til fyri at meta um royndirnar, ið myndugleikar og oljufeløg høvdu gjørt sær í sambandi við fyrireikingarnar til og arbeiðið við fyrstu leitiboringunum.

Á umhvørvisøkinum verður greitt frá lógarkarmum, umhvørvisamstarvi og tilbúgving. Greitt verður eisini frá nevndini, ið er sett at taka sær av málum viðvíkjandi skaðabótum til fiskimenn, um so er, at hildið verður, at fiskimenn hava verið fyri tapi orsakað av oljuvirksemi, uttan at nakar ávísur loyvishavari kann sigast at vera atvoldin til skaðan.

Samfelagsárin

Undan hvørjum nýggjum skeiði í oljuvinnuni, hevur dentur verið lagdur á at meta um, hvørja ávirkan virkseimið kann fáa á ymisk viðurskipti í samfelagnum. Nú vit standa framman fyri einum møguligum útbyggingar- og framleiðsluskeiði við størri virkseimi enn í undanfarnu skeiðum, er týðningarmikið at tryggja, at arbeiðið verður lagt til rættis soleiðis, at tað ikki kemur at fáa ov stóra ávirkan á føroyska samfelagið. Áðrenn ein oljuleið kann útbyggjast, skal loyvishavarin leggja eina framleiðsluætlan fyri landsstýrismannin í oljumálum og fyri løgtingið. Samstundis skulu fleiri oljupolitiskar avgerðir takast, sum fara at hava avgerandi týðning fyri, hvussu umfatandi oljuvinnan verður í Føroyum, og harvið hvørja ávirkan virkseimið kann fáa á føroyska samfelagið.

Umsiting, samstarv o.a.

Oljumálastýrið umsitur almennu uppgávarnar á kolvetnisøkinum, sum hava við oljuleiting og –framleiðslu á føroyska landgrunninum at gera.

Búskapar- og vinnudeildin hevur eftirlit við ásetingunum um føroyska luttøku, ger ymiskar búskaparligar metingar og krevur inn víddargjöld v.m.

Trygdardeildin hevur eftirlit við og dagførir reglur viðvíkjandi heilsu, trygd og arbeiðsumhvørvi í sambandi við eina føroyska oljuvinnu. Í umhvørvismálum samstarvar deildin við umhvørvisdeildina á Heilsufrøðiliga Starvsstovuni.

Tilfeingisumsitingin er lögð til Jarðfrøðisavnið, sum í hesum sambandi fær til vega grundleggjandi kunnleika til olju- og leitingarvánirnar á Føroyaøkinum í síni heild, metir um útlitini fyri oljuframleiðslu og um val av framleiðsluloysnum v.m.

Oljumálastýrið og Jarðfrøðisavnið taka lut í samstarvi fyri oljumyndugleikar á okkara leiðum, t.d. í North Sea Offshore Authorities Forum og North-West Europe Heads of Exploration.

Fleiri føroyskir myndugleikar ella danskir myndugleikar í Føroyum røkja ávísar uppgávar í sambandi við oljuleiting, t.d. Heilsufrøðiliga Starvsstovan, Løgreglan, Sjúkrahúsverkið, Landslæknin, Apoteksverkið, Færøernes Kommando, Vaktar- og Bjargingartænastan, Statens Luftfartsvæsen, Farvandsvæsenet og Fjarskiptiseftirlitið.

Loyvishavararnir hava skipað seg í samtak, ið nevnist FOÍB (Føroya Oljuídnaðarhólkur), meðan føroyskar vinnufyrirøkur hava tikið seg saman í Oljuvinnufelagið (Faroe Oil Industries Association).

Framtíðar avbjóðingar

Í hesum kapitlinum verða nakrar avbjóðingar og mál tikin fram, sum hava týðning fyri kolvetnisumsitingina frameftir.

Fyri tilfeingisumsitingina og jarðfrøðiliga avbjóðingarnar annars er tað rættiliga avgerandi, nær staðfest verður, at kolvetni í rakstrarverðum nøgdum eru at finna á føroyska landgrunninum. Víst verður á, at hóast vónirnar til Atlantsmótið vóru ógvuliga góðar fyri nøkrum árum síðani, hevur økið sum heild ikki givið tey úrslitini, ið roknað varð við. Mett verður, at leiting á okkara leiðum stendur á einum vegamóti,

har m.a. fundurin hjá Faroes Partnership í fjør kann fáa stóra ávirkan á gongdina frameftir.

Víst verður á, at tørvur kann gerast á samskipan og samroyting tvørturum landgrunsmarkið, um kolvetnisfundurin hjá Faroes Partnership gongur inn á bretskt øki. Við kolvetnislógini frá 1998 og landgrunssáttmálanum millum Føroya og Bretlands frá 1999 sum grundarlagi, kann gerast neyðugt við serstakum sáttmála við Bretland um samskipan (unitisering).

Eisini verður víst á, at regluverkið viðvíkjandi heilsu, trygd og umhvørvi má mennast til eisini at fata um olju- og gassframleiðslu.

Kolvetnisráðið, ið landsstýrismaðurin í oljumálum hevði ætlanir um at seta í heyst, verður at bíða til tað er greitt, at oljuframleiðsla stendur fyri framman. Dentur verður kortini lagdur á, at eitt slíkt ráð eigur at verða skipað í góðari tíð, áðrenn støða skal takast til leiðbyggjætlanir, flutningskervi v.m.

Viðvíkjandi ávirkanini, ið oljuvinnan kann hava á føroyska samfelagið, verður mælt til, at beinleiðis kanningar um árin frá oljuvirkseminum bíða til viðkomandi oljupolitiskar avgerðir verða tiknar. Hinvegin verður mælt til at styrkja samfelagsgranskingina, soleiðis at støðisupplýsingar og hagtøl, ið eru neyðug fyri at skilja broytingarnar í samfelagnum, verða fingin til vega.

Landsstýrið heitti seinasta vár á donsku stjórnina um at taka gildisfyriverni fyri Føroyar í sambandi við donsku staðfestingina av Kyoto ískoytissáttmálanum. Hetta varð gjørt, tí hagtøl um útlát av vakstrarhúsgassum í Føroyum eru ikki tøk. Mælt verður til, at spurningurin um støðutakan til Kyoto sáttmálan verður tikin upp aftur, tá verkætlan, ið skal útvega neyðugu hagtølini, er liðug.

Í sambandi við ætlaða búskapar- ella oljugrunnin verður gjørt vart við støðuna hjá landsstýrismanninum í oljumálum til inntøkurnar, ið eru ætlaðar at fara í grunnin.

2 Karmar um kolvetnisvirksemi í Føroyum

2.1 Løgtingslógin um kolvetnisvirksemi

Høvuðslógin á kolvetnisøkinum er løgtingslóg nr. 31 frá 16. mars 1998 um kolvetnisvirksemi. Hendan lóg hevur ásetingar um øll stigini í kolvetnisvirkseminum, t.e. forkanningar, leiting, framleiðslu og avrigging. Í lógini eru reglur, sum í øðrum londum eru spjaddar í ymsari lóggávu.

Um forkanningar kann verða nevnt, at §§ 4 og 5 í kolvetnislógini frá 1998 avloystu sonevndu forkanningarlógina, t.e. løgtingslóg nr. 179 frá 21. oktober 1993 um forkanningar o.a.m. av undirgrund Føroya. Fyrst forkanningarlógin og nú kolvetnislógin geva landsstýrismanninum í oljumálum heimild at veita seismikkfyrirøkum o.ø. loyvi at gera ymiskar kanningar á føroyska landgrunninum, sum kortini ikki fata um boringar og framleiðslu av kolvetnum. Tað eru sum heild úrslitini frá forkanningum, sum vóru gjørdar í tíðarskeiðinum 1994 – 2000, ið hava givið oljmyndugleikunum og oljufeløgum neyðuga grundarlagið fyri at fara undir veruligar oljuleitingar á føroyskum øki.

Forkanningar hava síðan 1996 verið skipaðar eftir einum standard forkanningarloysi, ið verður dagført við jøvnum millumbilum. Forkanningarloysið er prentað sum fylgiskjal 2 til hesa frágreiðingina, men vart verður gjørt við, at forkanningarloysið aftur stendur fyri at verða dagført, m.a. soleiðis at parturin um at lata inn frágreiðingar og kanningarúrslit verður fluttur í eina kunngerð, ið ætlandi skal hava reglur um úrslit og frágreiðingar frá øllum virkseminum sambært løgtingslógini um kolvetnisvirksemi, tvs. uttan mun til, um virkseimið verður framt við heimild í einum forkanningar- ella leitingarloysi.

Kolvetnislógin staðfestir, at kolvetni á føroyskum land-, sjó- og landgrunsøki hoyra Føroya landi til. Hendan staðfesting av ræðisrætti Føroya yvir kolvetnunum í undirgrundini hevur stóran týdning. Staðfestingin gevur nevniliga føroyskum myndugleikum einarétt at veita loyvi til leiting eftir og framleiðslu av kolvetnum á føroyskum øki.

Lógin um kolvetnisvirksemi ásetir, at loyvi skal fáast til vega, áðrenn farast kann undir at leita eftir kolvetnum á føroyskum øki. Lógin gevur Føroya landsstýri heimild til at veita loyvi til leiting eftir og framleiðslu av kolvetnum. Hesi loyvi verða veitt við einkarrætti á neyvt ásettum økjum og við gjølla ásettum treytum. Sambært lógini um kolvetnisvirksemi skulu útbjóðingarumfør haldast, áðrenn loyvi verða latin. Frammanundan útbjóðingarumførur skal ein serlig løgtingslóg um einstaka útbjóðingarumfarið samtykkjast.

Loyvini verða veitt sum felagsloyvi til leiting og til framleiðslu. Orsøkin til hetta er, at leitingin hevur sera stórar útreiðslur við sær. Oljufeløg høvdu neyvan farið undir at bora á føroyska landgrunninum, um teimum ikki var tryggjaður ognarrættur til møgulig kolvetni frammanundan.

Løgtingslógin um kolvetnisvirksemi ásetir, at leitingar- og framleiðsluvirksemið skal vera umhvørvisliga og trygdarliga forsvarligt. Harumframt skulu hóskaði atgerðir

setast í verk fyri at tryggja, at virkseimið ikki er til skaða fyri dýra- og plantulív og ikki dálkar umhvørvið. Kravið um forsvarlig trygdar- og umhvørvisatlit verður nærri greinað í kunngerðum, sí kap. 8.

Somuleiðis ásetir lógin, hvørjar treytir skulu verða álagdar oljufeløgnum í loyvunum. Millum annað skal loyvisskeiðið vera avmarkað og arbeiðsskyldur skulu verða ásettar. Ásetingar skulu vera um tey avgjöld, sum loyvishavarar skulu lata tí almenna, og reglur um føroyska luttøku í kolvetnisvirkseminum skulu vera í loyvunum. Eitt nú skal vera ásett, at allur flutningur av útgerð og fólki til og frá føroyskum øki skal vera um føroyskan bryggjukant ella føroyskan fløgvoll. Harumframt kann landsstýrið áseta treytir, sum verða hildnar at vera neyðugar.

Í kolvetnislógini er ásett, at føroysk lóggáva er galdandi fyri havstøðir og trygdarøkið kring hesar havstøðir. Hendan høvuðsregla er tó ikki galdandi í førum, har onnur lóggáva beinleiðis ásetir, at hon ikki er galdandi á landgrunninum.

Í einstøkum førum hevur nýggjari lóggáva beinleiðis tikið støðu til spurningin um gildisøkið. Eitt nú ásetir lógin um fjarskifti, at lógin fevnir um frálendsvirki innan kolvetnisvirksemi á landgrunninum.

At enda eigur at verða nevnt, at løgtingslógin um kolvetnisvirksemi gevur landsstýrismanninum í oljumálum heimild til at áseta í kunngerð, at ávísir partar av føroyskari lóggávu ikki skulu vera galdandi fyri havstøðir og trygdarøki rundanum hesar.

2.2 Útbjóðingarlógin

Sum nevnt skal ein serlig løgtingslóg um útbjóðing samtykkjast, áðrenn útbjóðingarumfør verða sett í verk. Hendan løgtingslóg skal áseta, hvørji øki verða boðin út í útbjóðingarumfarinum, sum ætlanin er at seta í verk. Harumframt skal útbjóðingarlógin áseta almennu treytirnar fyri einstøku loyvini.

Almennu treytirnar eru tær somu fyri øll loyvini og sostatt eru hesar treytir ikki knýttar at tilboðunum frá umsøkjara. Kravið um, at loyvishavarar skulu gjalda víddargjald í mun til økið, sum er fevnt av loyvinum, er eitt dømi um eina almenna treyt. Sama er galdandi fyri kravið um, at loyvishavarar skulu gjalda framleiðslugjald í mun til virðið av framleiddum kolvetnum. Harumframt eru partar av reglunum um føroyska luttøku í kolvetnisvirkseminum almennar treytir.

Greitt verður nærri frá lógini um fyrsta útbjóðingarumfar í kap. 3.

2.3 Kolvetnisskatting

Ein hin størsta uppgávan hjá føroyskum myndugleikum verður at tryggja føroyska samfelagnum sín rættvísa lut av virðinum av einari móguligari kolvetnisframleiðslu. Hetta verður fyrst og fremst gjørt umvegis skattalóggávuna.

Høvuðslógin um skatting av kolvetnisvirksemi á føroyskum øki er løgtingslóg nr. 26 frá 21. apríl 1999 um at skatta inntøkur av kolvetnisvirksemi. Lógin, sum varð broytt við løgtingslóg nr. 26 frá 7. mars 2000, verður vanliga nevnd kolvetnisskattalógin.

Kolvetnisskattalógin gevur føroyskum myndugleikum heimild til vanliga skattauppkrevjing av virksemi á føroyska landgrunsøkinum. Hetta merkir millum annað, at partafeløg, sum vinna inntøku av oljuframleiðslu ella av veitingum í hesum sambandi, koma undir føroyska skatting.

Kolvetnisvirksemi á føroyskum øki kemur undir ein fastan partafelagsskatt upp á 27%. Harumframt er ásett, at framleiðslan skal koma undir ein serskatt. Hesin serskattur verður kravdur, um inntøkan hjá loyvishavarunum fer upp um eitt ávíst lágstamark. Greitt verður nærri frá búðskaparligu krøvunum í kap. 5.

Kolvetnisskattalógin ásetir skattskylduna, sum verður lögð á kolvetnisvirksemi á føroyskum øki. Skattskyldan sambært kolvetnisskattalógini verður fyrisitin sambært løgtingslóg nr. 16 frá 14. februar 2000 um kolvetnisskattafyrising.

Í kolvetnisskattafyrisingarlógini eru reglur um álíkning av inntøku sambært kolvetnisskattalógini. Harumframt verður ásett, hvussu og nær álíknaði skatturin skal gjaldast. Reglur eru um skylduna at geva upplýsingar og um eftirlitsmøguleikan hjá skattamyndugleikunum. Eisini eru reglur um, hvør ábyrgist fyri skatta- og avgjaldskrøvum landskassans.

2.4 Havumhvørvi

Tað er eyðsæð, at verja av havumhvørvinum er av alstórum týðningi í sambandi við leiting eftir og framleiðslu av kolvetnum. Hetta er ikki minst avgerandi fyri Føroyar sum fiskivinnutjóð.

12. august 1999 varð danska lógin um havumhvørvið sett í gildi fyri Føroyar við kongaligari fyriskipan. Henda lóg og kunngerðir sambært henni, ið hava týðning fyri komandi oljuvirksemi, verða nærri umrøddar í kap. 8.5 niðanfyri.

3 Fyrsta útbjóðingarumfar

3.1 Útbjóðingartreytir (metingarstöðið)

Við sáttmálanum um landgrunsmarkið millum Føroya og Bretlands, sum varð undirskrivaður í Tórshavn 18. mai 1999, var síðsta forðingin fyri at farast kundi í holt við veruliga oljuleiting á føroyska landgrunninum fingin av vegnum.

Sambært § 7 í lógini um kolvetnisvirksemi skulu almennu treytirnar fyri loyvini og økið, ið verður boðið út, ásetast við lögtingslóg frammanundan hvørjum loyvisumfari. Í viðmerkingunum til lógaruppskotið skal metast um, hvørjar avleiðingar kolvetnisvirksemið kann hava fyri sigling, fiskiskap og aðrar vinnur umframt fyri náttúru- umhvørvis-, og onnur samfelagsáhugamál. Eisini skal metast um, hvat íkast virksemið fer at geva búskapi og arbeidsvinnu.

Beint sum sáttmálin um landgrunsmarkið var komin undir land, varð farið at fyrireika fyrsta loyvisumfar. Landsstýrismaðurin í oljumálum setti ein arbeidbólkar at fyrireika útbjóðingarumfarið. Bólkurin skuldi millum annað gera eitt uppskot til lóg um fyrsta útbjóðingarumfar. Bólkurin arbeiddi undir leiðslu av Oljumálastýrinum, men serkøn hjálp úr bæði Føroyum og útlandum varð eisini nýtt. Arbeidbólkurin varð skipaður í undirbólkar, sum fingu ábyrgd fyri ymiskum økjum, herundir figgjjarligum treytum, øki at bjóða út og leitistrategi, umhvørvi og trygd, vinnutreytum umframt lögfrøði. Stórir dentur varð lagdur á kunna um arbeiðið, og skipað varð fyri hoyringum av avvarðandi myndugleikum, umboðum fyri vinnulív, fiskivinnu og øðrum áhugabólkum.

Loyvi til oljuleiting verða veitt sambært § 6 í kolvetnislógini. Ein fortreyt fyri at fáa loyvi er, at umsøkjarin hevur neyðugan sakkunnleika, royndir, førleika og figgjjarorku at leita eftir olju og gassi á føroyska landgrunninum.

Afturat hesum fortreytum vórðu ávísar treytir settar, sum oljufeløgini kundu kappast um. Myndugleikarnir ynsktu at meta um jarðfrøðiligu fatanina hjá oljufeløgnum av tí økinum, sum søkt varð um. Harumframt skuldu umsøkjararnir siga, hvørjar arbeidsskyldur hesir vóru sinnaðir at átaka sær fyri at kortleggja oljувánirnar á økinum. Oljufeløgini vórðu eisini biðin um at greiða frá, á hvønn hátt og í hvønn mun tey vildu virka fyri veruligari føroyskari luttøku í kolvetnisvirkseminum.

Í viðmerkingunum til uppskotið til lögtingslóg um fyrsta loyvisumfar varð dentur lagdur á, at privatu føroysku oljufeløgini skuldu viðgerast eins og onnur oljufeløg. Hetta merkir, at tey samtøk, sum høvdu ein føroyskan partnara í sínum bólki, ikki fingu fyrimum í sambandi við loyvistillutanina. Hesi samtøk máttu lata inn umsóknir, sum vóru kappingarførar við umsóknir frá samtøkum uttan føroyskan partnara.

3.2 Útbjóðingarøkið

Av tí at leitivánirnar á føroyskum øki eru sera ymiskar, varð mælt til at hava tvey sløg av leitingarloyvum við leitiskeiðum upp á ávikavist 6 og 9 ár. Arbeidsskyldurnar, sum vórðu álagdar loyvishavarunum, skuldu spegla leitivánirnar á einstaka loyvisøkinum. Í

umsóknunum skuldu oljufeløgini vísa á, hvørt tey ynsktu eitt leitingarskeið upp á 6 ella 9 ár.

Mett varð, at økið ytst í ein landssynning og onnur øki við lítlum ella ongum basalti, har nógv kanningartilfar var tøkt frammanundan útbjóðingarumfarinum, kundu bera 6-ára loyvi. Hinvegin varð hildið, at oljufeløgini á øðrum økjum við tjúkkari basaltfláum og minni kanningartilfari høvdu tørv á gjøllari kortlegging av økinum, áðrenn farast kundi undir borivirksemi. Tí varð avgjørt eisini at geva oljufeløgnum móguleika fyri at søkja um loyvi við einum leitingarskeiði upp á 9 ár, har ein arbeiðsskrá við fyrireikandi kanningum skuldi avtalast fyri fyrstu 3 árin. Hugsanin var, at tá fyrstu 3 árin vóru farin, skuldu oljufeløgini saman við myndugleikunum gera av, um farast skuldi undir boringar á økinum, sum vóru fevnd av hesum loyvum.

3.3 Umsóknir

Lógin um fyrsta útbjóðingarumfar varð samtykt tann 4. februar 2000 og 17. februar lýsti landsstýrismaðurin í oljumálum eftir umsóknum um loyvi til leiting eftir og framleiðslu av kolvetnum á føroyska landgrunninum. Økið, sum varð boðið út, var 14.000 ferkilometrar til støddar og lá eystan fyri og í ein landssynning úr Føroyum. Økið var býtt upp í 56 heilar teigar og 26 partteigar. Freistin at søkja um loyvi var 3 mánaðir, og 17. mai hevði Oljumálastýrið fingið 22 umsóknir frá 8 samtøkum, umboðandi 17 oljufeløg, harav 15 altjóða feløg og 2 føroysk feløg. Umsóknirnar fevndu um umleið helmingin av útbjóðaða økinum. Feløgini, sum søktu um leitingarloyvi í fyrsta føroyska útbjóðingarumfarinum, vóru:

- Agip
- Amerada Hess
- Anadarko
- Atlants Kolvetni
- BP Amoco
- British Gas
- Conoco
- Dong
- Enterprise
- Føroya Kolvetni
- Marathon
- Murphy
- Norsk Hydro
- Phillips
- Statoil
- Texaco
- Veba

Frammanundan útbjóðingarumfarinum høvdu bæði Oljumálastýrið og Jarðfrøðisavnið roknað við stórari kapping um økið ytst í ein landssynning. Tað fór eftir vánum og fleiri av umsóknarøkjunum umskaraðust í landssynningshorninum av føroyska landgrunninum.

3.4 Viðgerð

Viðgerðin av umsóknunum varð í stóran mun skipað á sama hátt sum fyrireikingarnar av fyrsta útbjóðingarumfarinum. Viðgerðin var skipað í bólkar, sum hvør í sínum lagi viðgjørdu uppskot um arbeiðsskrá, uppskot um føroyska luttøku í virkseminum, viðurskifti av týðningi fyri heilsu, trygd og umhvørvi, eins og búskaparlig viðurskifti.

Frammanundan útbjóðingarumfarinum vóru almennu treytirnar fyrri loyvini ásettar í lógini um fyrsta útbjóðingarumfar og skattareglurnar vóru ásettar í kolvetnisskattalógini. Hesi viðurskipti vóru sostatt avgjörd, tá umsóknirnar komu inn og vóru tí ikki partur av viðgerðini. Undir viðgerðini av umsóknunum skuldi støða tí fyrri tað fyrsta takast til, hvør umsøkjari skuldi hava hvørt øki. Harumframt skuldu samráðingar vera um arbeiðsskránnar fyrri einstøku loyvini og samráðingar skuldu eisini vera um ávís viðurskipti av týdningi fyrri føroysku luttøkuna í kolvetnisvirkseminum.

Eftir at umsóknirnar vóru lisnar og umsitingin hevði gjørt sær sínar metingar av einstøku umsóknunum, vórðu umsøkjararnir boðnir til samráðingar í Oljumálastýrinum. Samráðingarnar tóku støði í einstøku umsóknunum. Undir samráðingunum fingur umsøkjararnir at vita, á hvørjum økjum teirra umsóknir vóru í veikara lagi, og hvar umsóknirnar vóru nøktandi, og umsøkjararnir fingur móguleika fyrri at broyta teirra tilboð samsvarandi.

Metingarstøðini, sum vórðu nýtt, tá loyvishavarar vórðu valdir millum umsøkjararnar, vóru ásett í viðmerkingunum til fyrsta útbjóðingarumfar. Hesi metingarstøði vórðu endurtikin í innbjóðingini at søkja um loyvi, sum varð send út, tá útbjóðingarumfarið varð sett í verk.

Dentur varð í fyrsta lagi lagdur á arbeiðsskyldurnar, sum umsøkjararnir vildu átaka sær. Av serligum týdningi var, um teir vóru sinnaðir at átaka sær leitiboringar á loyvisøkinum. Í øðrum lagi varð dentur eisini lagdur á, um umsøkjararnir vildu stuðla kanningum við atliti at framtíðar oljuleiting á Føroyaøkinum.

Umframt arbeiðsskyldurnar var hugt at, hvussu og í hvønn mun umsøkjararnir vildu tryggja veruligar móguleikar fyrri føroyskari luttøku í kolvetnisvirkseminum á føroyskum øki.

Tá oljufeløgini høvdu verið til samráðingar um umsóknirnar og høvdu havt móguleika at umhugsa síni tilboð enn einaferð, varð tilmæli um einstøku umsóknirnar latið landsstýrismanninum í oljumálum. Í tilmælinum varð sagt, hvørjir umsøkjarar áttu at fáa loyvi og hvar á landgrunninum, hesi loyvi áttu at verða veitt. Eisini varð tilmæli gjørt um, hvørjar treytirnar fyrri loyvunum áttu at vera. Samstundis sum hetta tilmælið varð lagt fyrri landsstýrismannin til støðutakan, varð bræv sent umsøkjarunum. Sagt varð frá tilmælinum, sum ætlanin var at leggja fyrri landsstýrismannin viðvíkjandi einstøku umsóknini. Hesin framferðarháttur, sum er vanligur í londunum kring okkum, varð nýttur fyrri at tryggja, at full semja var millum umsøkjararnar og landsstýrismannin í oljumálum um treytirnar fyrri loyvini, áðrenn hesi vórðu veitt.

3.5 Loyvistillutan

Tá avtornaði 17. august 2000 hevði landsstýrismaðurin í oljumálum veitt 7 loyvi til 12 feløg. Feløgini, sum fingur loyvi, vóru skipað í 5 samtøk. Loyvini fevna um bæði 6 ára loyvi við boriskyldum og um 9 ára loyvi, har ein arbeiðskrá er avtalað fyrri fyrstu 3 árinum. Økið, sum var tillutað oljufeløgum er 4.214 ferkilometrur til víddar, t.e. umleið ein triðingur av samlaða útbjóðaða økinum.

OLJUMÁLASTÝRIÐ

Samtøkini, ið mynda tey sjeý loyvini eru:

Loyvisnr.	Feløg	Prosentpartur	Tíðarskeið
Loyvi 001	Amerada Hess British Gas DONG Atlantic Petroleum	42,957% 39,960% 16,983% 0.1%	6 ár
Loyvi 002	Agip Føroya Kolvetni	93% 7%	6 ár
Loyvi 003	Statoil Phillips Enterprise Veba	35% 30% 20% 15%	6 ár
Loyvi 004	BP Amoco Shell U.K. Limited	66,67% 33,33%	6 ár
Loyvi 005	Agip Føroya Kolvetni	93% 7%	9 ár
Loyvi 006	Statoil Anadarko Phillips Enterprise Veba	27.5% 27.5% 20% 15% 10%	9 ár
Loyvi 007	Anadarko	100%	9 ár

Landsstýrismaðurin í oljumálum gekk á vári 2001 eini umbøn frá BP og Shell á mæti, soleiðis at Shell tók yvir 1/3 av loyvi nr. 004.

Tilsamans hava hesir loyvishavarar átikið sær at bora 8 leitiboringar í landssynningshorninum av føroyska landgrunninum. Jarðfrøðiligu arbeiðsskyldurnar eru nærri lýstar í kap. 4. Eisini hava loyvishavararnir átikið sær at brúka um 85 milliúnir krónur til føroyska luttøku í kolvetnisvirkseminum, herundir til menning av føroyskum vinnulívi, eins og til útbúgvingar og gransking. Samlaðu arbeiðsskyldurnar sambært loyvinum hava eitt virði upp á umleið 1.5 milliard krónur.

4 Oljuleitingin

4.1 Setningurin við fyrsta útbjóðingarumfarinum

Í viðmerkingunum til lögtingslóg nr. 5 frá 8. februar 2000 um fyrsta útbjóðingarumfar til leiting eftir og framleiðslu av kolvetnum verður endamálið við lógini lýst at vera 1) at áseta økini, sum skuldu bjóðast út, og 2) at áseta almennu treytirnar, sum setast skuldu í loyvunum. Somuleiðis verður í viðmerkingunum víst til endamálið við kolvetnislógini, nevnliga at miðast skal móti eini varisligari og skynsamari leiting eftir og gagnnýting av kolvetnistilfeinginum til gagns fyri føroyskan búskap og arbeidsvinnu í Føroyum. Við útbjóðingarumfarinum verður vónað, at tað nú kann staðfestast, um tað finnst kolvetni á føroyskum øki, sum tað loysir seg figgjjarliga at framleiða, og at úrslitið av leitingini verður ein oljuvinna, sum saman við fiskivinnuni kann tryggja framtíðar ættarliðum í Føroyum góð livikor. Fyri at fáa staðfest, um kolvetni finnst á loyvisøkinum, skuldi dentur leggjast á leitiskyldurnar, tá loyvini skuldu veitast, eins og dentur skuldi leggjast á, at føroyskar fyritøkur fáa møguleika at taka lut í virkseminum.

Frá einum oljuleitingarsjónarmiði hevði tað í fyrsta lagi avgerandi týðning so neyvt sum gjørligt at kenna jarðfrøðiligu umstøðurnar á øllum tí føroyska økinum við atlit til leitingarvánunum og oljuvánunum. Í øðrum lagi skuldi metast um, hvat ella hvørji øki vóru best skikkað at bjóða út. Í triðja lagi skuldi metast um, hvussu stórar partar av útbjóðaða økinum hvør umsókn kundi fevna um, hvussu langt tíðarskeið hvørt loyvi skuldi vara, og hvørji sløg av leitiskyldum skuldu knýttast upp at teimum ymisku loyvunum.

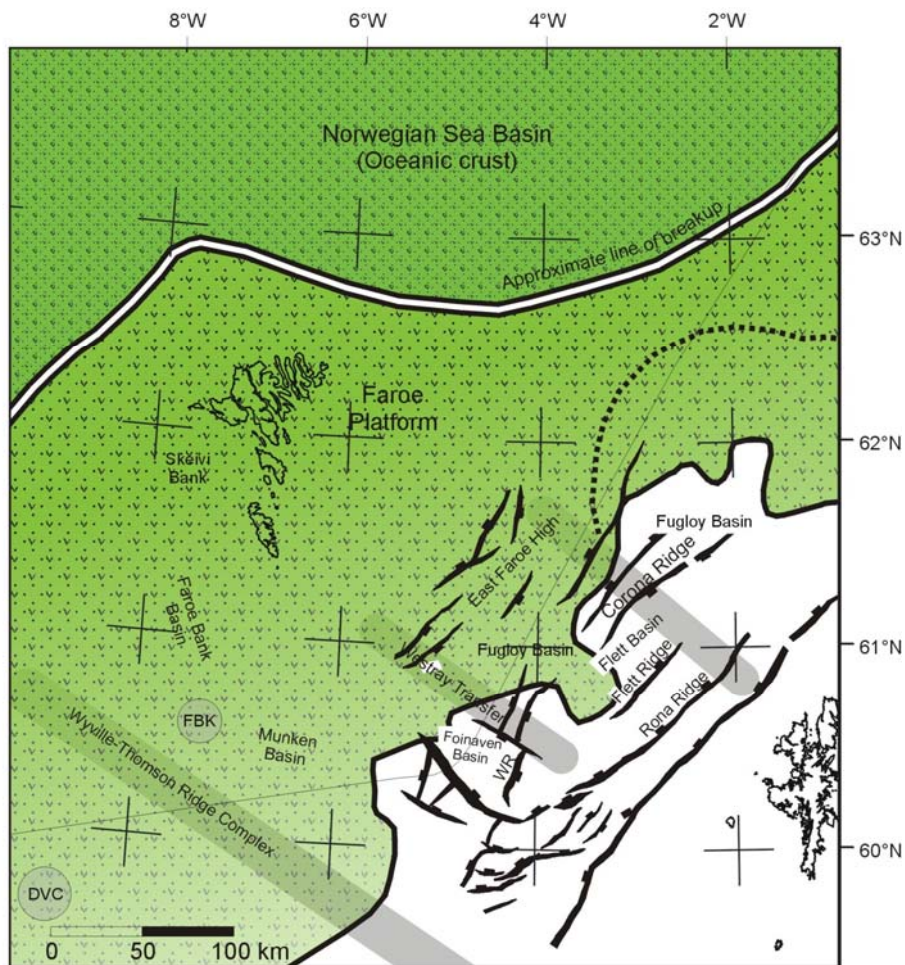
Neyðugi innleiðandi kunnleikin til tær jarðfrøðiligu umstøðurnar, t.e. ein heildarmynd av leitingar- og oljuvánunum á øllum Føroyaøkinum, varð fingin til vegar við forkanningum av ymiskum slag, sum gjørdar eru, síðani forkanningarlógin varð samtykt og sett í gildi á heysti 1993, og við at samskifta við oljufeløg og onnur um teirra vitan og metingar um hesi viðurskifti.

Undan útbjóðingarumfarinum var greitt, at hóast olja møguliga kann finnst í stórum pørtum av føroyska landgrunninum, so eru leitingarvánirnar og harvið eisini jarðfrøðiligi kunnleikin ógvuliga misjovn. Bert á einum lutfalsliga lítlum øki longst í ein landsynning út móti landgrunsmarkinum sunnarlaga í Hetlandsrennuni eru ongar ella so tunnar basaltfláir, at til ber við forkanningum at kortleggja verulig leitimið, har væntast kundi, at oljufeløgini vildu søkja um loyvi til at gera leitiboringar. Hetta økið fatar samstundis um ein part av tí legugrýtislagdini, sum røkkur tvørtur um markið og inn á bretskt øki, har olja longu frammanundan var funnin í rættiliga stórum nøgdum.

Besti møguleikin fyri í fyrsta útbjóðingarumfarinum at fáa staðfest, um kolvetni eru á føroyskum øki, sum tað loysir seg figgjjarliga at framleiða, er tí knýttur at nevnda basaltfría økinum.

Fyri at tryggja eina so umfatandi og neyva leiting sum gjørligt, var tað av stórum týðningi at fáa flest møgulig oljufeløg við neyðugu styrkini og kunnleikanum at søkja og kappast um at fáa tillutað leitingarloyvi. Mett varð, at um kolvetni í rakstrarverdum nøgdum kundu finnst longu tíðliga í leitiskeiðnum, vildi tað í sjálvum sær økja um

áhugan millum oljufeløg fyri føroyska økinum sum heild og á tann hátt eggja til fleiri og framhaldandi leitiverkætlanir í framtíðini. Við hesum í huga, og av tí at basaltfría økið er somikið lítið í vavi, varð mettt, at alt hetta økið átti at verða bjóðað út.



Structural elements of the Faroe Platform.

Kortið vísir á leið, hvussu víða um basaltfláirnar røkka. Ljósari grøni liturin sipar til, at basalttjúkdnin gerst minni út móti basaltmarkinum. Landgrunsmarkið er víst við tunnari striku. Basaltfría økið longst í ein landsynning úr Føroyum er ógvuliga lítið, samanborið við samlaða føroyska økið.

Við atliti at framtíðar oljuleitingum varð mettt, at partar av tí umfangandi basaltøkinum eisini áttu at bjóðast út, og at oljufeløgini harumframt skuldu eggjast til at gera aðrar kanningar kring um á landgrunninum, sum kunnu hava týðning fyri møguleikarnar í framtíðini at bjóða onnur øki út til oljuleitingar.

Tá útboðsøki við basaltfláum skuldi veljast, og loyvistreytir í hesum sambandi ásetast, skuldi tað havast í huga, at endamálið við at taka hesi øki upp í útbjóðingina var, at tað eisini á hesum økjunum skuldi leitast eftir kolvetnum og ikki einans gerast kanningar av meira vísindaligum slag, við tað at tilíkar kanningar kunnu gerast við støði í forkanningarloyvum, sum kunnu veitast óheft av útbjóðingarmførum.

Sostatt varð avgjört, at samlaða útbjóðingin, umframt at fevna um tað basaltfría økið, somuleiðis skuldi fevna um eitt avmarkað øki vestur og norður frá tí basaltfría økinum, har basaltfláirnar ikki eru ov tjúkkar, og har hampuligar vánir tyktust vera fyri at gera skilagóðar leitiverkætlanir.

Støddin á hvørjum einstøkum øki, sum ein umsókn kundi fevna um, tíðarskeiðið, sum loyvini skuldu røkka yvir, og leitiskyldurnar, ið skuldu knýttast upp at teimum ymisku loyvunum, máttu lagast til eftir teimum serstøku jarðfrøðiligu umstøðunum og leitingarvánunum á teimum ymisku pørtunum av útboðsøkinum. Tí varð avgjört at hava tvey ymisk sløg av leitingarloyvum.

Á økjum, har til hefur borið at kortleggja verulig leitimið frammanundan, skuldu loyvini røkka yvir 6 ár. Tey skuldu fevna um lutfalsliga smá øki við kortløgðum leitimiðum, og leitiskyldurnar skuldu fevna um veruligar leitiboringar umframt aðrar kanningar av týðningi fyri leitivirksemið.

Á økjum, har ikki hefur borið til frammanundan at kortleggja verulig leitimið, bar til hjá oljufeløgnum at søkja um og fáa 9-ára leitingarloyvi, sum hvørt í sínum lagi kundu fevna um nakað størri øki enn 6-ára loyvini. Í 9-ára loyvunum skuldi avtala gerast um fyrireikandi kanningar í einum innleiðandi 3-ára tíðarskeiði, áðrenn avgjört verður, um haldast skal fram í 6 ár á sama hátt sum í hinum loyvunum, t.e. at minkað verður um loyvisøkini hvørt í sínum lagi, og nýggjar avtalur verða gjørdar um leitingarskyldur, har krav verður sett um leitiboring(ar) í hvørjum einstøkum loyvi.



4.2 Úrslitið av loyvisumfarinum

Tá hugt verður at úrslitinum av loyvisumfarinum, má tað metast, at setningurin í sambandi við umfarið sum heild varð rokkin. Kappingin millum oljufeløgini um at fáa leitingarloyvi á tí basaltfría økinum var stór, og avtalaðar vórðu arbeiðsskyldur, ið samanlagt umfata 8 leitiboringar í fyra ymiskum 6-ára loyvum. Mett varð, at við hesum boringum var móguleikin góður fyri at fáa staðfest, um kolvetni í rakstrarverðum nøgdum finnast á økinum.

Ein vansi við tí stóru kappingini á einum so lutfalsliga lítlum øki var tó, at tað ikki bar til at ganga øllum teimum nógvu og góðu umsóknunum á mæti. Tveir sterkir

umsøkjarabólkar finga eingi loyvi og eru sostatt ikki við í leitingini frá byrjan. Ein annar umsøkjari varð ikki mettur einsamallur at hava neyðuga førleikan og neyðugu royndirnar til at fáa leitingarloysi. Hesin umsøkjarin tók tí sínar umsóknir aftur og gjørdi í staðin avtalu við ein annan umsøkjara um at verða við í teirra umsóknum.

Ætlanin við flestu av teimum 8 boringunum var at troyta eina røð av leitimiðum í samsvarandi legugrýtisfláum sum teimum, har olja er funnin í stórum nøgdum hinumegin markið (paleocenar fláir). Hesi leitimið, sum størstu vónirnar frá byrjan vórðu knýttar at, eru at finna kring um á nærum øllum tí basaltfría økinum. Eitt sindur ivasamt er, hvussu víða um hesar fláir ella samsvarandi fláir røkka, tá farið verður út til liðirnar, men tað varð hildið at vera sannlíkt, at tílíkar fláir kunnu halda fram stutt undir basaltfláunum á einum samanlagt væl størri øki.

Onkur boring er ætlað at røkka longur niður í eldri (mesozoiskar ella eldri) fláir fyri at kanna, um útlit eru fyri at finna olju í teimum djúparu jarðløggunum, sum inni undir balastfláunum eftir øllum at døma røkka um stórar partar av landgrunninum eystan fyri Føroyar.

Óvissan um, hvørjar fláir veruliga eru at finna undir basaltinum, og um oljuvánirnar á hesum leiðum, gerst í útgangsstøðinum alsamt størri, jú longur burtur farið verður frá kendum leiðum, har vitanin er grundað á leitiboringar og ikki bert á óbeinleidis upplýsingar so sum seismiskar kanningar. Umframt at troyta leitimiðini á staðnum, var tað tí eisini av hesi grund mett at hava stóran týdning, at tað longu frá byrjan varð borað bæði grunt og djúpt inni á føroyska økinum, so tætt upp at basaltøkinum sum gjørligt.

Trý 9-ára loyvi vórðu veitt inni á basaltøkinum, har avtalar vórðu gjørdar við loyvishavararnar um seismiskar og aðrar kanningar, men ikki um boringar, tey fyrstu trý árin. Í 6-ára loyvunum eru - umframt boriskyldurnar - somuleiðis treytir um gjølligar seismiskar (3D) kanningar. Allar hesar kanningar skuldu hjálpa til at fáa neyvari vitan um jarðfrøðiligu viðurskiptini á teimum einstøku loyvisøkjunum fyri at tann hátt at betra um grundarlagið fyri sum frá líður at finna olju við seinni leitiboringum.

Sambært loyvini skuldu í minsta lagi fyra leitiboringar gerast tey fyrstu tvey árin av loyvisskeiðnum - ein á hvørjum 6-ára loyvisøki. Hesar boringar skuldu fyrst og fremst vera við til at staðfesta, í hvønn mun kolvetni eru at finna á staðnum. Við teimum var ætlanin samstundis at fáa til vegar upplýsingar, ið - saman við teimum kanningum, sum tey fyrstu trý árin verða gjørdar í tilknýti til tey trý loyvini, ið latin eru inni á basaltøkinum - vónandi kundu økja um móguleikarnar fyri, at tað sum frá líður eisini verður farið undir veruliga oljuleiting við boringum inni á basaltøkinum. Her verður bæði hugsað um boringar í tilknýti til verandi 9-ára loyvini, og um mógulig komandi útbjóðingarumfør.

Umframt at gera nevndu leitiboringar og seismisku kanningarnar o.a. á sjálvum loyvisøkjunum, skulu oljufeløgini sambært loyvini nýta samanlagt slakar 40 milliónir krónur til í felag at gera aðrar kanningar við atlit at framtíðar oljuleitingum kring um á landgrunninum. Hesar kanningar verða gjørdar í samstarvi millum loyvishavararnar og Jarðfrøðisavnið í einum jarðfrøðiligum kanningsamtaki, ið hevur fingið heitið

Sindri. Tær verða av heldur meira vísindaligum slag enn tær kanningar, sum eru knýttar beinleiðis at teimum einstøku loyvisøkjunum (sí eisini part 4.4 niðanfyri).

Arbeiðsskyldurnar, ið knýttar eru at teimum sjev loyvunum í fyrsta útbjóðingarumfarinum, eru at meta sum minstukrøv til loyvishavaranar í loyvisskeiðunum, og tær seta á ongan hátt foringar fyri øðrum virkseimi enn tí avtalaða.

Samantikið varð mettt, at úrslitið av loyvisumfarinum fór at slóða veg fyri, at tað komandi árinum fór at kunna staðfestast, í hvønn mun kolvetni eru at finna á økinum longst í ein landsynning úr Føroyum. Í øðrum lagi eru kanningarnar, ið samanlagt skulu gerast, so mikið umfangandi, fjøltáttaðar og framtíðarrættaðar, at tær kunnu metast at geva eitt nøktandi grundarlag fyri, at leitingin eftir olju og gassi á Føroyaleiðini kann halda fram og eftir umstøðunum mennast á ein varisligan og skynsaman hátt, í tráð við endamálið í kolvetnislógini.

Fýra 6-ára loyvi:

- 8 leitiboringar
- 994 ferkilometrar av 3D seismiskum upptøkum
- 200 ferkilometrar av serligt dýpdarviðgjørðum seismiskum dátum

Trý 9-ára loyvi:

- 2000 km av háuppløysiligum tyngdarkanningum
- 100 km av jarðmagnetiskum kanningum (40 støð)
- 100 km av elektromagnetiskum kanningum
- 1160 km av 2D seismiskum kanningum
- 160 ferkilometrar av serligum 3D seismiskum kanningum
- 140 ferkilometrar av øðrum "psoudo 3D" seismiskum kanningum

Sindri:

- Slakar 40 mió. kr. settar av til felags jarðfrøðiligar kanningar við atliti at framtíðar oljuleitingum

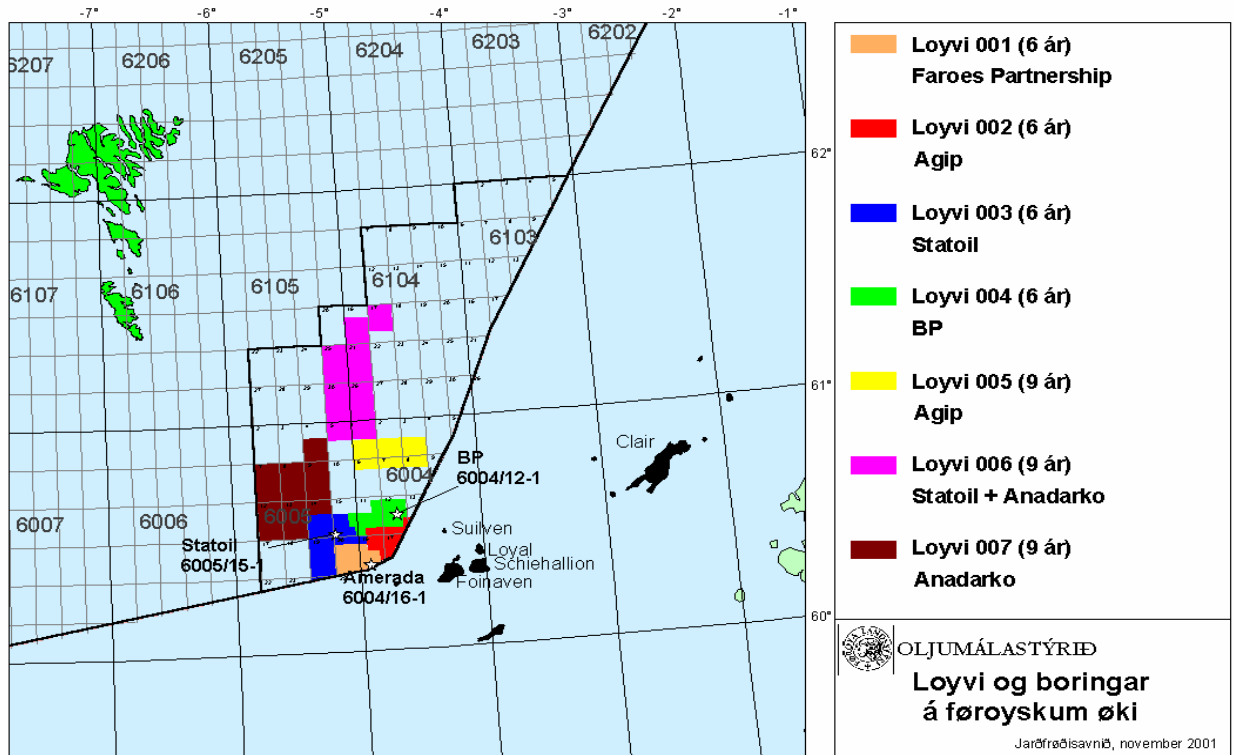
Yvirlit yvir arbeiðsuppgávurnar, sum oljufeløgini hava bundið seg til í tilknýti til fyrsta útbjóðingarumfarið.

4.3 Úrslit av leitingini higartil

Samstundis sum loyvini áseta krøv um, hvørjar kanningar í minsta lagi skulu gerast, áseta tey bert í ávísan mun, nær ymisku liðini í kanningunum skulu verða framd. Krav er tó sett um, at farast skal undir ta fyrstu boringina á hvørjum einstøkum av teimum fýra 6-ára loyvisøkjunum í seinasta lagi tvey ár eftir, at loyvini vórðu latin, t.e. í seinasta lagi í august 2002.

OLJUMÁLASTÝRIÐ

Tríggir av loyvishavarunum valdu at bora teirra fyrstu leitiboring longu í 2001, Statoil bólkurin (Loyvi 003), BP-Amoco bólkurin (Loyvi 004) og Faroes Partnership við Amerada Hess sum fyrstøðufelag (Loyvi 001). Á øllum hinum loyvisøkjunum eru gjørdar aðrar fyrireikandi kanningar, eitt nú seismiskar kanningar (2D á 9-ára loyvisøkjunum, 3D á loyvisøki 002 hjá Agip bólkinum), tyngdarmátningar og magnetiskar mátningar av ymiskum slag.



Kort yvir loyvini, veitt vórðu í fyrsta útbjóðingarumfarinum. Trøpputa svarta strikan vísir samlaða økið, ið bjóðað varð út. Stjørnurnar vísa á støðini, har borað varð í 2001.

4.3.1 6-ára loyvini

Ikki óvæntað hevur størsti áhugin verið knýttur at teimum trimum fyrstu leitiboringunum á færoyskum øki nakrantíð.

Eftir tær nógvu og neyvnu forkanningarnar og fyrireikingarnar í síni heild - og hóast tað er væl kent, at nógvur óvissur eru knýttar at einhøvurjari leitiboring, ikki minst á einum so mikið fjarskotnum øki sum okkara - komu úrslitini rættiliga óvart á bæði oljufeløg og onnur.

Í hesum fyrstu boringunum vórðu bert smáar nøgdir av olju funnar í teimum fláunum, har størstu vónirnar frammanundan vórðu knýttar at. Har aftur ímóti bar Amerada Hess í síni boring við munandi nøgdir av olju í nøkrum jarðløgum, sum liggja djúpari

og eru nakað eldri enn tey kortlögdu hövuðsleitimiðini. Fundurin verður nærri viðgjørdur í parti 4 niðanfyri.

Samstundis sum boringarnar góvu nøkur ítøkilig úrslit um størri og smærri nøgdir av olju í teimum ymisku jarðløgnum á hvør sínum boristaði, vístu tær, at tey jarðfrøðiligu viðurskiftini sum heild eru øðrvísi, enn roknað varð við frammanundan. Somuleiðis vístu tær, at teir higartil nýttu seismisku viðgerðar- og tulkingarhættirnir ikki einsamallir eru nøktandi, tá ítøkilig leitimið skulu kortleggjast.

Flestu leitimiðini, sum oljufeløgini undan útbjóðingarumfarinum høvdu kortlagt inni á føroyskum øki, vóru funnin við seismiskum viðgerðar- og tulkingarhættum, sum frá royndunum tey seinastu nógvu árinum á samsvarandi økinum hinumegin markið (Foinaven, Schiehallion, Suilven o.ø.) hava víst seg at verið teir best egnaðu til endamálið.

Partvíst grundað á royndirnar vestan fyri Hetland, har tað hóast drúgvur og umfatandi leitingar ikki eru funnar nakrar størri nøgdir av olju í teimum djúparu jarðløgnum tætt við føroyska landgrunsmarkið, og partvíst av tí at teir nevndu seismisku kanningarhættirnir einans hava víst seg at vera væl egnaðir til nóg neyva kortlegging í einum avmarkaðum dýpdarstrekki, varð lítið av ítøkiligum leitimiðum kortlögð á føroyska økinum í teimum jarðløgnum, ið eru eldri enn tær kendu, oljuberandi fláirnar hinumegin markið.

Boriúrslitini gera tað sostatt neyðugt hjá oljufeløgnum, eins væl og hjá avvarðandi myndugleikum, at endurskoða jarðfrøðiligu myndlarnar og teknisku viðgerðarhættirnir, ið nýttir hava verið higartil. Tað merkir eitt nú, at tað í 2002 neyvan verða framdar nakrar stórvegis leitiverkætlanir, men at tíðin heldur verður nýtt til út í æsir at kanna úrslitini frá leitingini seinasta ár fyri at finna fram til best hóskaði máttan at leggja til rættis framhaldandi leitivirksemið. Metast skal um haldgóðskuna av teimum eftirverandi, frammanundan kortlögdu leitimiðunum, og ikki minst skulu neyvar metingar gerast við atliti at móguleikunum at finna olju í teimum djúparu jarðløgnum, sum ikki einans eru at finna í tí basaltfría partinum í sjálvum landsynningshorninum á føroyska økinum, men sum kunnu halda fram inni undir basaltfláunum á einum samanlagt nóg stórri øki.

Teir fyra loyvishavarnir við boriskyldum í hesum fyrsta útbjóðingarumfarinum hava gjørt eina sínámillum avtalu um at lata hvør øðrum úrslitini frá teimum fyrstu boringunum. Eins og myndugleikarnir kunnu oljufeløgini tí eisini hvørt í sínum lag grunda teirra framhaldandi fyrireikingar á eitt ógvuliga breitt og nágreiniligt vitanargrundarlag, og má hetta metast sum ein stórur fyrimunur í sambandi við fyrireikingarnar til framhaldandi oljuleitina, serliga nú tey jarðfrøðiligu viðurskiftini vístu seg at víkja so mikið nógv frá tí, sum roknað varð við frammanundan.

Á einum av teimum fyra 6-ára loyvisøkjunum (øki 002 hjá Agip bólkinum) varð ikki borað í 2001. Í staðin gjørdi bólkurin nýggjar og neyvar 3D seismiskar kanningar, sum rækka um teirra samlaða loyvisøki og somuleiðis nakað væl inn á hini 6-ára loyvisøkini, serliga øki 001 (Amerada Hess) og øki 004 (BP). Saman við boriúrslitunum eiga hesar nýggju seismisku kanningarnar at bøta munandi um fortreytirnar fyri at leggja boringina hjá Agip bólkinum til rættis á skilabesta hátt,

Samstundis sum kanningarnar geva feløgnum í grannaøkjunum eitt gott íkast til teirra framhaldandi fyrireikingar.

4.3.2 9-ára loyvini

Kanningarnar í hesum fyrsta 3-ára skeiðinum í tilknýti til 9-ára loyvini eru ætlaðar sum eitt neyðugt grundarlag fyri at fáa greiði á, um farast kann undir meira ítøkiligar fyrireikingar fram ímóti veruligum leitiboringum í einum framhaldandi 6-ára tíðarskeiði á hesum loyvisøkjum.

Flestu kanningarnar í tilknýti til tey trý loyvini vórðu longu gjørdar í 2001. Tær fevna um magnetiskar kanningar, tyngdarmátningar og partar av teimum ætlaðu seismisku kanningunum. Har afturat eru royndir gjørdar við serligum seismiskum kanningarhættum við atliti at trupulleikunum at "síggja" gjøgnum basaltfláirnar, men enn eru ongar 3D seismiskar kanningar gjørdar í tilknýti til hesi loyvini.

Av tí at dátuviðgerðin av teimum gjørdum seismisku kanningunum er tíðarkrevjandi og enn bert partvíst liðugtgjørd, er tað ov tíðliga at siga nakað serligt um úrslitini higartil frá hesum kanningum. Tó er greitt, at framstig verða gjørd viðvíkjandi kortleggingini av hesum økjum, hóast basaltið enn er ein stór tøknilig avbjóðing.

4.4 Nøkur hugsaði framtíðarútlit viðvíkjandi leitivirkseminum

Tá hugsað verður um kanningarnar frameftir, kunnu hesar hóskaði bítast upp í ymiskar partar, ið hvør hevur atlit at ymiskum liðum í framhaldandi oljuleitingarmeningini.

4.4.1 Oljufundurin hjá The Faroes Partnership

Sum almannakunngjørt seinasta heyst, tá boringin hjá hesum samtaki var um at vera liðug, góðu úrslitini greiðar ábendingar um, at kolvetni eru á staðnum í nóg stórum nøgdum til, at fundurin eigur at kannast nærri fyri at fáa staðfest, um grundarlag er fyri at seta oljuframleiðslu í verk við vinningi fyri eyga.

Boringin vísti, at tað á umleið 4 kilometra dýpi undir vatnskorpuni (góðar 3 km undir havbotninum) er løtt olja og jarðgass í nøkrum sand- og leirfláum, sum á sjálvum boristaðnum samanlagt eru o.u. 170 metrar tjúkkar. Boringin og verandi seismisku mátingarnar frá staðnum geva bert veikar ábendingar, men ikki nakrar avgerandi upplýsingar um, hvussu langt út til liðirnar, fundurin røkkur, og tí kann einki sigast um tær veruligu kolvetnisnøgdirnar á staðnum. Har afturat gav boringin ikki nágreiniligar upplýsingar um, hvørji sløg av kolvetnum eru í brunninum, herundir lutfallið millum olju og gass, og av tí at eingin roynd heldur varð gjørd at framleiða kolvetni í sambandi við boringina, kann lítið sigast enn, um grundarlag kann vera fyri olju- ella gassframleiðslu frá hesum fundi.

Sambært leitingarloyvvinum skal loyvishavarin í einum tílíkum føri sum hesum, har ein oljufundur verður staðfestur við eini leitiboring, í seinasta lagi 8 mánaðar eftir at

boringin er gjörd, lata Oljumálastýrinum eina frágreiðing við nágreiniligum upplýsingum um boriúrlitið. Frágreiðingin skal somuleiðis lýsa eina ætlan um, hvørji tiltøk loyvishavarin hevur í hyggju at seta í verk fyri at fáa staðfest, um farast kann undir framleiðslu av kolvetnum.

Til ber tí ikki enn at siga við vissu, hvørji ítøkilig tiltøk verða gjörd komandi tíðina í tilknýti til henda fyrsta oljufundin á føroyskum øki. Finningarboringin liggur einans slakan fjórðing frá bretska landgrunsmarkinum, og ábendingar eru um, at fundurin kann røkka tvørtur um markið, har somu feløg hava loyvi at leita eftir olju á bretskum øki. Oljumálastýrið hevur fingið ábendingar frá loyvishavaranum um, at ein metingarboring eftir øllum at døma verður gjörd komandi summar á bretskum øki stutt frá landgrunsmarkinum.

Nevnda frágreiðing, saman við úrslitunum frá tí fyrstu metingarboringini, fara væntandi at geva Oljumálastýrinum greiðari ábendingar um móguleikarnar fyri framleiðslu, og um hvørji tiltøk í hesum sambandi skulu setast í verk inni á føroyskum øki komandi árin.

Treytað av úrslitinum frá fyrsta metingarbrunninum, kann tørvur gerast á onkrari metingarboring afturat - móguliga næsta ár - á bretskum ella á føroyskum øki.

Í besta føri fer grundarlag at verða um eini 2-3 ár fyri at fara undir eina leiðbyggjætlan, sum tá fer at krevja støðutakan um alstórar verkætlanir, ið fata um bygging av umfatandi framleiðsluútbúnaði, umframt at borast skal ein røð av framleiðsluboringum, áðrenn framleiðsla síðani kann setast í verk.

Um metingarnar koma til ta niðurstøðu, at grundarlag ikki er fyri at fara undir framleiðslu, verða neyvan gjörd stórvegis fleiri átøk í tilknýti til henda kolvetnisfundin komandi nógvu árin.

Í øllum førum verður tørvur á, at Oljumálastýrið tekur upp samband við bretska oljumyndugleikarnar fyri at tryggja eina skipaða gongd, har allir partar - myndugleikar eins og loyvishavari - á skilabesta hátt kunnu leggja framhaldandi arbeiðið til rættis, sí kap. 11.

4.4.2 Leitingin á 6-ára loyvisøkjunum

Óvæntaðu úrslitini frá teimum fyrstu trimum boringunum bera við sær, at tørvur er á at endurskoða jarðfrøðiligu myndlarnar, ið lógu til grund fyri teimum fyrstu leitingarætlanunum. Feløgini, ið hava borað sína fyrstu boring, fara tí neyvan at bora sína næstu leitingarboring í bræði. Í síni endurskoðan verður tørvur á so neyvum kanningargrundarlagi sum gjørligt, og tí kann roknast við, at tey fyrst skulu gera nýggjar 3D seismiskar kanningar. Hetta arbeiðið tekur drúgvá tíð, og tí bendir nógv á, at leitiborað verður ikki aftur í teirra loyvisøkjum fyrr enn í 2004.

Agip bólkurin gjørdi sínar 3D seismisku kanningar seinasta summar, og arbeitt verður nú við at tulka úrslitini, sum skulu berast saman við boriúrlitini og annað kanningartilfar frá økinum, áðrenn klárt verður at bora. Enn er ógreitt, um bólkurin verður klárur at bora í ár, ella um hann noyðist at bíða til 2003.

4.4.3 Leitingin á 9-ára loyvisøkjunum

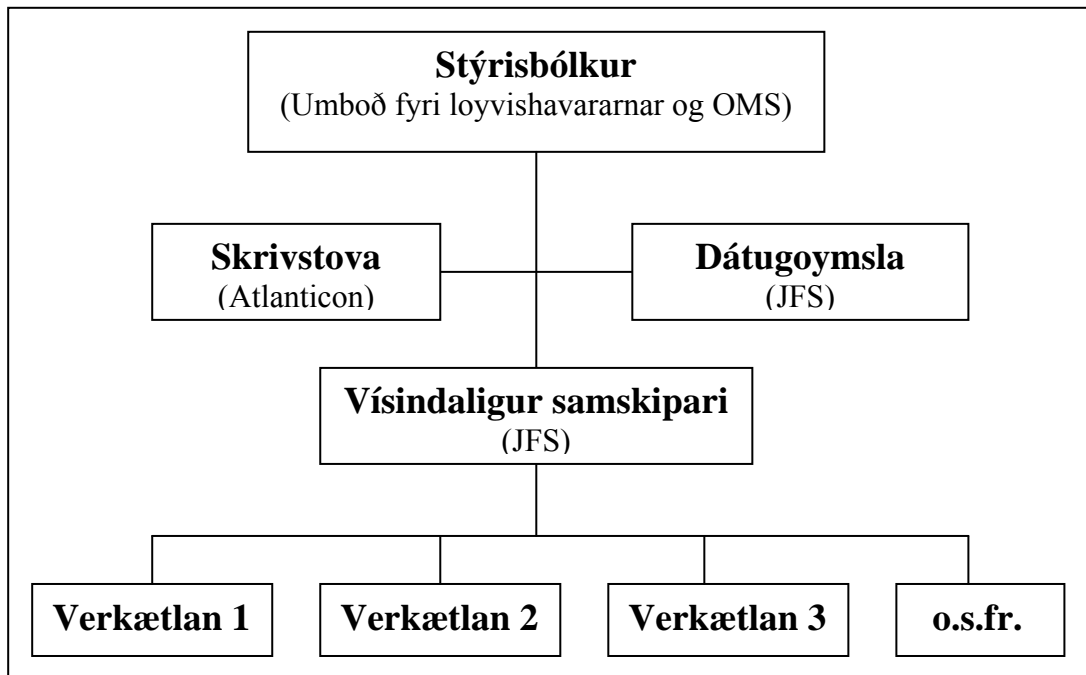
Kanningarnar her ganga nøkulunda sum ætlað. Nakað av 3D seismiskum kanningum skulu gerast afturat, áðrenn tað samlaða grundarlagið er fingið til vegar fyri at gera tær endaligu metingarnar við atliti at framhaldandi leitiverkætlanum. Á sumri 2003 skulu úrslitini leggjast fyri Oljumálastýrið við niðurstøðum og møguligum uppskotum um framhaldandi kanningar, sum eftir ætlan skulu bera fram ímóti veruligum leitiboringum á hesum økjum.

4.4.4 Sindri

Kanningarnar undir Sindri samtakinum eru av meira vísindaligum slag samanborið við leitiverkætlanirnar á loyvisøkjunum, og tær verða í stóran mun gjørdar av vísindastovnum heldur enn av seismikkfeløgum ella av oljufeløgum sjálvum. Væntast kann, at verkætlanir undir Sindri í ávísan mun verða samskipaðar við aðrar verkætlanir av líkum slag, har arbeitt verður við spurningum, ið kunnu hava týðning fyri framtíðar oljuleitingina á Føroyaøkinum.

Eftir at landsstýrismaðurin seinasta summer ásetti karmarnar fyri endamáli og bygnaði av samlaðu verkætlanini, vórðu nakrar smærri innleiðandi verkætlanir settar í verk, samstundis sum arbeitt hevur verið við at leggja til rættis framhaldandi arbeiðið. Nakað undan jólum varð lýst eftir umsóknum um stuðul til verkætlanir, sum kunnu hava áhuga fyri Sindri samtakið. Umsóknarfreistin var 1. februar, og í lötuni verður arbeitt við viðgerðini av teimum nógvu umsóknunum, ið komu inn. Væntast kann, at Fróðskaparsetrið og Jarðfrøðisavnið koma at verða uppií nøkrum av hesum verkætlanum í samstarvi við ymiskar útlenskar kanningarstovnar.

Verkætlanirnar undir Sindri fara í stóran mun at snúgva seg um at fáa til vegar eina greiðari grund- og heildarmynd av jarðfrøðiligu umstøðunum á Føroyaøkinum og um nakrar grundleggjandi tøkniligar spurningar við tilknýti til "basalttrupulleikan", har roynt verður at finna fram til best egnaðu kanningarhættirnar við atliti at oljuleiting á basaltøkinum kring Føroyar.



Bygnaðurin í Sindri. Nakrar verkætlanir eru settar í verk, og fleiri eru í væntu. Jarðfrøðisavnið (JFS) er uppií, og Fróðskaparsetrið kann væntast at koma uppí, fleiri av verkætlanunum, í samstarvi við ymiskar samsvarandi kanningastovnar uttanlands.

4.4.5 Annað útbjóðingarumfar

Fyri at halda eitt støðugt leitingavirksemi er vanligt aðrastaðir at hava nýggj útbjóðingarumfør við jøvnum millumbilum, kanska annaðhvørt til fjórðahvørt ár ella so. Nógv velst um úrslitið av leitingini so hvørt.

Í okkara føri er enn ov tíðliga at leggja seg eftir eini neyvari tíðarættan fram ímóti einum nýggjum útbjóðingarumfari. Jarðfrøðisavnið fær í hesum døgum viðgjördu seismikk- og boridáturnar frá leitingini seinasta summar, og endaligu frágreiðingarnar frá feløgnum um boriúrslitini verða latnar Oljumálastýrinum teir komandi mánaðirnar. Ikki fyrr enn stundir hava verið at viðgera allar hesar upplýsingar og kanningartilfarið meira nágreiniliga, kunnu nakrar veruligar metingar gerast við atliti at útbjóðingarættanum frameftir.

Av tí at basaltfría økið er somikið lítið í vavi og heldur ikki er tøkt til at taka uppí eina nýggja útbjóðing fyrr enn um nøkur ár, eru útlitini fyri framtíðar útbjóðingarumførum tætt knýtt at basalttrupulleikanum og treytað av tøkniligum framstigum í hesum sambandi. Her koma úrslitini av kanningunum í teimum trimum 9-ára loyvunum, saman við kanningunum undir Sindri samtakinum, at geva týðningamiklar ábendingar um møguleikarnar fyri at bjóða øki við basaltfláum út til framtíðar oljuleitingar.

Grundað á leitiboringarnar og kanningarnar annars, ið gjørdar eru higartil, og sum verða gjørdar komandi summar, fer høvi at vera at gera neyvari metingar um, hvussu

framhaldandi leitingin skal leggjast til rættis, her uppií at meta um eitt komandi útbjóðingarumfar. Fyrr enn samráðingar hava verið við 9-ára loyvishavaranar - summarið 2003 - um hvørjar framhaldandi verkætlanir kunnu setast í verk við støði í úrslitunum frá kanningunum tey fyrstu trý árinum av loyvisskeiðinum, kann ikki roknast við, at endalig støða verður tikin viðvíkjandi einum øðrum útbjóðingarumfari.

4.5 Samstarv um dátupolitikk

Bæði fyri oljuídnaðin og fyri Jarðfrøðisavnið liggur eitt stórt arbeiði í at savna, skráseta, góðskutryggja, viðgera, goyma og - ikki minst - at finna fram aftur til nýtslu, jarðfrøðiliga kanningartilfarið frá oljuleitingunum.

Meðan tey ymisku kanningar- og oljufeløgini eiga rætt til tær dátur, tey hvør í sínum lagi savna inn, skulu allar hesar dátur latast Jarðfrøðisavninum til varðveitslu.

Royndir aðrastaðir hava víst, at nógv kann vinnast, um myndugleikar, oljufeløg o.o. samstarva á hesum øki. Í staðin fyri, sum vanligt hevur verið, at tey ymisku feløgini og myndugleikin, hvør í sínum lagi fáa hvør síni eintøk og avrit í varðveitslu, so verður nú arbeiði í fleiri londum við at lata eitt nú allar seismiskar dátur til varðveitslu á einum felags stað. Skráseting og góðskutrygging v.m. verður á tann hátt gjørd eina ferð fyri allar, og tilfarið verður síðani goymt í einum felags dátubanka. Hvør rættindahavari kann síðani fáa dátur - ið ofta eru teldutøkar - útflýggjaðar so hvørt sum tørvur er á teimum, eitt nú til tulkingar.

Í Oljumálastýrinum og á Jarðfrøðisavninum hevur verið arbeiði við tankanum um ein tilíkan felags dátubanka, saman við oljufeløgnum. Hugt hevur verið eftir teimum skipanum, ið verða nýttar aðrastaðir, serliga í Noreg, ið tykist at vera komið longst ávegis við eini væl virkandi skipan, og samskipt hevur verið við feløgini um tankan. Allir partar tykjast at vera á einum máli um, at vit í Føroyum kunnu vinna nógv við at fara undir eitt sovorðið samstarv longu frá byrjan, og tí hava Jarðfrøðisavnið og Oljumálastýrið avrátt við loyvishavaranar um í felag at arbeiða fram ímóti at fáa ein tilíkan dátubanka settan á stovn.

4.6 Nøkur dømi um støddir á oljuleiðum

Tá rakt verður við olju ella jarðgass í undirgrundini, verður heitið *fundur* vanligi nýtt um hesi kolvetni, ið funnin eru. Um avgjørt verður at fara undir at framleiða kolvetni úr fundinum, verður tosað um eina olju- ella gassleið. Olju- og gassfundir kunnu vera ógvuliga ymiskir til støddar, og oljudygdin og umstøðurnar annars í jarðgoymsluni kunnu vera misjovn, og fær hetta alt ávirkan á, um tað við figgjarligum vinningi kann farast undir framleiðslu.

Støddin á kolvetnisfundum verður givin upp í samlaðu nøgdini av kolvetnum, fundurin verður mettur at innihalda, t.e. heildargoymsluni, ella nøgdini, mettt verður at kunna framleiðast við vinningi burturúr fundinum, t.e. tiltaksgoymsluni. Í oljufundum er tiltaksgoymslan í flestu førum minni ella á leið helmingurin av heildargoymsluni, men í gassfundum kann hon vera væl meira enn tað. Vanligt hevur verið at geva støddina á oljufundum upp í fótum (ella tunnum) av olju, meðan gassnøgdir hava verið máldar í

rúmfótum. Nú á dögum gerst alsamt meira vanligt at máta kolvetnisnøgdirnar við einum felags máti, standard rúmmetrum (Sm^3), og við einum felags virðismáti, standard rúmmetrum av oljujavnvirði (oljuekvivalentum, Sm^3oe). Ein standard rúmmetur av olju ella túsund standard rúmmetrar av jarðgassi samsvara við ein standard rúmmetur av oljujavnvirði.

Á økinum vestan fyri Hetland hava oljufeløgini gjøgnum tey á leið tríati árinum, leitað hefur verið eftir kolvetnum har, gjørt eina røð av bæði olju- og gassfundum, men einans í hendinga førum hefur tað loyst seg handilsliga at fara undir framleiðslu burtúr teimum. Hetta kemst fyri størsta partin av, at flestu fundirnir eru ov smáir (fáar milliónir Sm^3oe), men í einum føri er talan um ein risastóran oljufund, Clair, har heildargoymslan er o.u. 800 mió. Sm^3 (o.u. 5 mia. fõt) av olju. Hetta svarar til teir størstu oljufundirnar í Norðsjónum, men oljugóðskan og jarðfrøðiligu viðurskiftini annars eru av tílíkum slag, at tað nústani sær út til at bera til at fara undir framleiðslu við vinningi.

Framleiðsluverdu oljunøgdirnar (tiltaksgoymslan) á teimum báðum leiðunum vestan fyri Hetland, Foinaven og Schiehallion, eru ávíkavist o.u. 40 mió. Sm^3 (stívar 250 mió. fõt) og o.u. 95 mió. Sm^3 (slakar 600 mió. fõt, íroknað Loyal). Í báðum hesum førum varð fyrst gjørdur ein størri fundur, og eftir tað vórðu við framhaldandi seismiskum kanningum og boringum gjørdir smærri fundir nærindis. Hvør sær eru teir smærri fundirnir ov smáir til, at tað handilsliga hevði loyst seg at fara undir framleiðslu, men við at knýta teir upp at teimum størru fundunum í eini heildarframleiðsluætlan (t.d. Loyal, ið er knýttur upp at Schiehallion) ber til við vinningi at framleiða olju úr teimum.

Upprunaliga kortløgdu leitimiðini í tilknýti til fyrsta føroyska útbjóðingarumfarið kunnu metast nøkulunda ájavnt við oljufundirnar á Foinaven og Schiehallion økjum, t.e. at tiltaksgoymslurnar í møguligum fundum hvør í sínum lagi vórðu mett at kunnu liggja onkustaðni millum 10 og 100 mió. Sm^3 , um olja veruliga er til staðar. Oljufundir smærri enn 20 - 30 mió. Sm^3 kunnu neyvan framleiðast við vinningi, og vónirnar um, at oljuframleiðsla kann gerast ein veruleiki á føroyskum øki eru tí knýttar at møguleikanum fyri at finna olju í størru nøgðum.

Møguligir gassfundir skulu somuleiðis verða rættiliga stórir fyri at kunna vera rakstrarverdir á okkara leiðum. Ein kanning, ið nøkur oljufeløg gjørdur fyri nøkrum árum síðani um hesi viðurskifti, vísti, at einir 50-100 mia. Sm^3 av jarðgassi skulu finnast, áðrenn farast kann undir framleiðslu, og er hetta fleirfaldað tað, sum higartil er funnið samanlagt á økinum vestan fyri Hetland.

5 Búskapur

Hövuðsregluverkið, ið skal tryggja landskassanum lut í beinleiðis avkastinum frá oljuframleiðslu, er kolvetnisskattalógin, t.e. lögtingslóg nr. 26 frá 21. apríl 1999 við seinni broyting um at skatta inntøkur av kolvetnisvirksemi. Harafturat eru ásetingar í leitiloyvunum um, at gjaldast skal eitt framleiðslugjald og eitt árligt víddargjald fyri tillutaðu økini.

Umframt skattin og gjøldini, ið nevnd eru omanfyri, hevur oljuvinnan eisini við sær avleitt virksemi. Skattur og MVG verða sjálvsagt eisini rindað av avleidda virkseminum, men tað er sera trupult at gera metingar um avleitt virksemi, tí umframt óvissurnar, ið eru knýttar at oljuvirkseminum, gera aðrar óvissur seg galdandi.

Niðanfyri verður greitt frá kolvetnisskattaskipanini, og hvørjar beinleiðis inntøkur landskassin higartil hevur havt av tí virksemi, ið verið hevur. Eisini verða dømi givin um, hvussu skattainntøkurnar kunnu *hugsast* at verða, um farið verður undir framleiðslu.

5.1 Skattaskipanin o.a.

Skattaskipanin, sum er galdandi fyri oljuvirksemið, er partur av eini samlaðari meting av, hvørjar treytir setast skuldu oljufeløgnum í sambandi við útbjóðingina til fyrsta loyvisumfar. Í kap. 3.1 er greitt frá øðrum treytum, sum settar vórðu loyvishavarunum.

Hövuðsmálið við skattaskipanini er, at hon skal geva landskassanum sín rímiliga part av kolvetnisvirkseminum. Eitt annað mál er, at hon skal vera so støðug sum tilber. Tað er rættiliga avgerandi fyri oljufeløg í sambandi við fyrireiking av verkætlanum teirra, at tey kunnu kenna seg nøkulunda vís í, at treytirnar ikki broytast alt ov ofta og ov nógv. Orsøkin til hetta er, at íløgurnar eru so stórar og verkætlanirnar ganga yvir nógv ár.

Skattaskipanin er í trimum pørtum: framleiðslugjald, partafelagsskattur og serskattur. Við hesum amboðum verður tryggað, at inntøka landskassans av oljuvirkseminum er á einum rímiligum stigi, og at landskassin fær ein part av inntøkuni, so skjótt framleiðsluvirksemið byrjar.

Tað er vituligt, at koma vit so langt, at framleiðsla verður, kunnu skattainntøkurnar gerast rættiliga stórar og hava rættiliga stóra ávirkan á samfelagsbúskapin. Tað er m.a. tí, at ásett er í kolvetnisskattalógini, at inntøkur frá sjálvum framleiðsluvirkseminum í síni heild fella til landskassan. Tær inntøkurnar verða soleiðis ikki býttar millum land og kommunur, sum t.d. partafelagsskattur annars verður.

5.1.1 Framleiðslugjald

Í §§ 8 - 10 í leitiloyvunum er ásett, at loyvishavarnir skulu rinda eitt framleiðslugjald, ið er 2% av virðinum av kolvetnisframleiðsluni.

Endamálið við at taka ein part av landskassainntøkuni sum framleiðslugjald (*royalty*) er at fáa landskassanum inntøkur so skjótt, framleiðslan byrjar. Um øll inntøkan skal fáast inn umvegis skatt, fær landskassin ikki inntøkur, fyrr enn virkseimið gevur skattligt avlop. Nøkur ár fara at ganga, eftir at framleiðslan er farin í gongd til so verður, m.a. tí avskrivningarnar av íløgnum verða stórar tey fyrstu árin.

Ein vansi við framleiðslugjaldi í mun til skattir – bæði fyri landskassan og fyri oljufeløgini - kann vera, at framleiðslugjaldið, sum er eitt bruttogjald, skal gjaldast uttan mun til, um virkseimið gevur avlop ella ikki. Vansin kann m.a. koma at gera seg galdandi, tá oljuleiðir fara at tømast, og dagliga framleiðslan verður lítil og tískil upp á seg dýr. Framleiðslugjald kann tá hava við sær, at tað ikki loysir seg fíggarliga fyri oljufeløgini at taka síðstu nøgdirnar upp úr goymslunum. Hetta hevur við sær, at framleiðslan tí verður steðgað fyrr, enn um bara skattur verður álagdur. Harvið kunnu bæði landskassin og oljufeløgini missa inntøkur.

5.1.2 Skattur

Kolvetnisskattalógin ásetir, saman við vanligu skattalógini, skattligu viðurskiptini, ið eru galdandi fyri kolvetnisvirkseimið, tvs. partafelagsskattur og serskattur. T.d. eru ásetingarnar í vanligu skattalógini um, nær skattskylda tekur við og heldur upp at eisini galdandi fyri kolvetnisvirkseimið.

Kolvetnisskattalógin ásetir skattligu viðurskiptini í sambandi við frálandavinnuna í Føroyum fyri partafeløg, sjálvstøðug vinnurekandi og lønmóttakarar. Her kann viðmerkjast, at føroysk vinnurekandi, ið hava inntøkur av virkseimi við tilknýti til oljuframleiðslu, gera ikki sjálvstøðuga uppperð fyri hetta virkseimið. Tað verður gjørt sum ein partur av ”vanliga” virkseimi teirra.

Kolvetnisskattalógin verður umsitin sambært kolvetnisskattaumsitingarlógini, t.e. lóg nr. 16 frá 14. februar 2000 um álíkning, innkrevjing, eftirlit o.a. í sambandi við skatting av inntøku av kolvetnisvirkseimi. Eitt serligt fyrbrigdi við hesi lóg kann verða drigið fram her. Tað er, at loyvishavarin ábyrgist fyri, at undirveitarar, ið gera arbeiði í Føroyum fyri loyvishavaran í sambandi við virkseimi sambært loyvinum, gjalda sín skatt til landskassan.

Fíggjarmálastýrið (Toll- og Skattstova Føroya) umsita hesa lóggávu.

5.1.2.1 Partafelagsskattur

Partafelagsskatturin, sum verður lagdur á oljufeløgini, verður roknaður á sama hátt, sum vanligur partafelagsskattur verður roknaður í sambandi við vinnuligt virkseimi annars. Skattskylduga avlopið er í høvuðsheitum inntøkan, oljufeløgini hava frá sølu av kolvetnum, frádrigið rakstrarútreiðslur, rentur og avskrivningar.

Oljuvirkseimið kemur undir ein hægri skatt enn vanligt vinnuligt virkseimi hjá partafelögum. Partafelagsskatturin fyri oljuvirkseimið er 27%, meðan partafelagsskatturin fyri annað virkseimi er 20%.

5.1.2.2 Serskattur

Tað er greitt, at inntøkurnar hjá oljufeløgnum í summum fØrum kunnu verða óvanliga hØgar. Endamálið við serskattinum er, at hann skal skatta vinning hjá oljufeløgum, sum má metast at vera serliga hØgur. Heldur enn at hava eitt hægri skattastig á vanligu partafelagsskattinum, varð valt at leggja skatt á serliga hØgt avkast. Skipanin varð sett saman á hendan hátt fyri at tryggja, at hon er liðilig og kann brúkast, bæði tá inntøkurnar hjá oljufeløgnum eru á einum meira vanligum støði, og tá tær eru serliga hØgar.

Í viðmerkingunum til uppskotið um serskatt, ið var til viðgerðar í lØgtinginum í 2000, varð gjølliga greitt frá hesum skatti. Her skal tí bert í høvuðsheitum verða greitt frá serskattinum, og verður annars víst til viðmerkingarnar til uppskot um broyting í lØg um skatt av kolvetnisvirksemi (lØg nr. 26. frá 7. mars 2000).

Tað kunnu sigast at vera tríggir høvuðsmunir í útrokningini av serskattinum í mun til vanligu partafelagsskattin:

- Fyrsti munurin er, at í útrokningini av serskattinum verða allar útreiðslur útreiðsluførðar í tí árinum, sum tær koma fyri. Í útrokningini av vanligu partafelagsskattinum verða ílØgur hinvegin avskrivaðar yvir fleiri ár.
- Annar munurin er, at í útrokningargrundarlagnum fyri serskattin verður roknað ein prosentvís hækkan av útreiðslunum hjá feløgnum. Grundgevingin fyri hesi hækkan er, at oljufeløgini skulu fáa eitt slag av rentuendurgjaldi fyri peningin, tey hava lagt út, og fyri tann váða, tey átaka sær við at fara undir leiting eftir kolvetnum. Hendan hækkan av útreiðslunum verður roknað so leingi, feløgini ikki hava vunnið sínar útreiðslur innaftur. At útreiðslurnar hjá oljufeløgnum verða hækkaðar í sambandi við útrokningina av skattinum hevur við sær, at serskattgrundarlagið lækkar.
- Triði høvuðsmunurin millum útrokning av vanligum partafelagsskatti og serskatti er, at serskatturin verður roknaður fyri hvørja oljuleið sær og ikki fyri alt virksemið hjá einum felagi á føroyskum øki. Á skattamáli verða slíkar reglur nevndar ”girðing”, á enskum ”ring-fence”. Hetta merkir, at um ein leið á føroyskum øki gevur so mikið av sær, at hon eigur at koma undir serskatt, skal serskattur gjaldast, hóast ein onnur leið í føroyskum øki hjá sama felag gevur hall.

Serskatturin verður roknaður í trimum stigum, sum eru sett í mun til avkastið, t.e. avlopið í mun til ílØguna. Serskattastiginu eru hesi:

Avkast	Serskattastig
> 20%	0%
20 – 25%	10%
25 – 30%	25%
>30%	40%

Tilsamans kunnu oljufeløgini koma undir ein samlaðan skatt upp á í mesta lagi góð 57%.

5.1.2.3 Víddargjöld

Í § 7 í leituloyvunum er ásett, at latast skal eitt víddargjald fyri økið, sum er fevnt av loyvunum.

Víddargjaldið er at meta sum eitt slag av leigugjaldi fyri økið. Sambært § 7 í loyvunum rinda oljufeløgini fyrstu 6 árinum 500 kr. fyri ferkilometurin um árið. Samlaða víddin á økjunum, sum vórðu tillutað loyvishavarunum í fyrsta útbjóðingarumfari, var 4.214 km². Árliga inntøka landskassans av hesum gjaldi er soleiðis 2,1 mió. kr.

Víddargjaldið hækkar stigvíst til 39.000 kr. fyri ferkilometurin eftir 16 ár. Til ta tíð kann tó roknast við, at oljufeløgini hava latið meststum alt økið, sum ikki er framleiðsluøki, frá sær. Tá víddargjald ikki verður latið fyri framleiðsluøki, kann roknast við lítlum ella ongum víddargjaldi av økjunum í 1. útbjóðingarumfari, tá so long tíð er fráliðin.

5.1.2.4 Skattur sjálvstøðug vinnurekandi

Sjálvstøðug vinnurekandi, ið ikki eru heimahoyrandi í Føroyum, rinda ein skatt, sum er 35% av skattliga avlopinum av virksemin teirra í Føroyum.

Væntað verður ikki, at útlenskt sjálvstøðug vinnurekandi koma at hava nakað munandi virksemin í Føroyum.

5.1.2.5 Persónsskattur

Persónar, ið ikki eru fult skattskyldugir í Føroyum og sum arbeiða fyri útlenskan arbeiðsgevara, rinda ein skatt, sum er 35% av bruttolønini, tvs. at ongin frádráttur verður givin. Tað varð mettt at vera ov tung umsitingarlig byrða um allir útlenskir skattaborgarar, ið koma hendavegin at arbeiða í fráländavinnuni, skulu senda serskilda skattauppgerð fyri inntøku sína í hesum sambandi. Í fleiri førum er bara talan um at arbeiða nakrar fáar dagar her. Valt varð tí at leggja ein bruttoskatt á lønina. Skatturin verður avroknaður saman við lønargjaldingini.

Vinnan í Føroyum hevur gjørt vart við eina óhepna avleiðing av ásetingini viðv. skatting av útlendingum. Munur er nevniliga á, hvussu útlendingar verða skattaðir, alt eftir hvørt teir arbeiða fyri ein útlenskan ella fyri ein føroyskan arbeiðsgevara. Sum nevnt omanfyri rinda teir 35% av lønini, um teir arbeiða fyri útlenskan arbeiðsgevara. Arbeiða teir hinvegin fyri føroyskan arbeiðsgevara, verða teir skattaðir eftir vanligu skattalógini, og tí skattaðir sum avmarkað skattskyldugir, tvs. við 42% av skattskyldugu inntøkuni. Vanliga hevur hetta við sær, at tað er dýrari fyri ein føroyskan arbeiðsgevara at fáa ein útlending hendavegin at arbeiða fyri seg, enn tað er fyri ein útlenskan arbeiðsgevara at senda sama útlending hendavegin. Talan kann sostatt vera um kappingaravlagning – til ófyrimums fyri føroysku vinnuna. Tað skilst, at Fíggjarmálastýrið metir um møguleikan fyri at fáa henda vansa rættaðan.

5.2 Skatta- og avgjaldsinntøkur

Av tí at virkseimið enn hevur verið avmarkað, hava beinleiðis inntøkurnar til landskassan eisini verið avmarkaðar. Tað er ymist, hvussu stórar inntøkurnar eru til tað almenna frá skeiði til skeið í eini oljuverkætlan. Í talvu 5.1 niðanfyrri er gjørt eitt yvirlit yvir inntøkurnar í teimum ymisku skeiðunum.

Talva 5.1 Møgulig gongd í landskassainntøkum frá oljufeløgum og øðrum.

	Skattgjaldarar		Áramál (meting)	Viðmerkingar
	Olju- feløg	Tænastufeløg o.o.		
Forkanningar skeið Seismikkvirksemi - skattur		Lítið	7	Forkanningarskeiðið í samb. við 1. útbjóðingumfar kann sigast at hava varað í 7 ár (1994-2001)
Leitiskleið Seismikkvirksemi - skattur Ymiskir veitarar - skattur Persónar - skattur Viddargjöld	Lítið	Lítið Lítið Lítið / nakað	>9	Fyrstu leitingarloyvini eru latin fyrri ávikavist 6 og 9 ár frá 17. august 2000 at rokna.
Útbyggingar- skeið Ymiskir veitarar - skattur Persónar - skattur Viddargjöld	Lítið	Nakað / Væl Nakað / Væl	4-5	Virksemi í Føroyum, og harav inntøkurnar, eru m.a. tengdar at politiskum avgerðum, sum eru tiknar og koma at verða tiknar (t.d um olja skal fæst í land í Føroyum).
Framleiðslu- skeið Oljufeløg – skattur/framl.gj. Ymiskir veitarar - skattur Persónar - skattur Viddargjöld	Nógv Lítið / onki	Væl Væl	15 -?	Onki viddargjald verður latið fyrri leiðir í framleiðslu. Verður restin av økinum latin myndugleikunum aftur, verður onki viddargjald gildið.

Sum tað sæst av talvuni, skulu ikki tær heilt stóru inntøkurnar væntast fyrri enn í fyrsta lagi, tá farið verður undir leiðútbygging. Í hvønn mun virkseimið tá fer at merkjast í Føroyum veldst m.a. um, hvørjar treytir verða settar loyvishavarunum um at virkseimið skal ganga úr Føroyum. Stórar inntøkur skulu ikki væntast fyrri enn farið verður undir framleiðslu.

Niðanfyrri verður fyrst greitt frá, hvørjar beinleiðis inntøkur landskassin hevur havt av virkseminum, sum verið hevur í 2001, og síðani verður greitt frá, hvussu møguligar inntøkur kunnu hugsast at verða, um framleiðsla verður sett í verk.

5.2.1 Skatta- og avgjaldsinntøkur í 2001

Sambært upplýsing frá skattamyndugleikunum vóru í 2001 goldnar slakar 50 mió. kr. í lønum til persónar í skattakotu 30 umvegis A-skattaskipanina. Skatturin av hesum var

35%, ella 17 mió. kr. Skattakota 30 fevnir um persónar, ið ikki koma undir annaðhvørt fulla ella avmarkaða skattskyldu í Føroyum, og sum arbeiða innan oljuvinnuna. Hetta merkir, at í uppgerðini er ikki skattur frá føroyingum, norðurlendingum ella persónum, ið arbeiða hjá felagi við heimatingi í Føroyum.

Føroyar hava dupultskattaavtalu við hini norðanlondini. Hetta hevur m.a. við sær, at norðurlendingar skulu hava verið í Føroyum í meira enn 30 dagar í einum 12 mánaða skeiði fyri at verða skattskyldugir her.

Møguligar skattainntøkur frá útlenskum tænaustufeløgum, ið hava verið knýtt at virkseminum, kunnu ikki gerast upp enn, tí sjálvuppgávarnar eru ikki latnar skattavaldinum. Innlatingarfreistin er í juni 2002.

Umframt skattainntøkurnar hevur landskassin, sum nevnt omanfyri, eisini havt inntøkur av víddargjöldum í 2001 upp á uml. 2,1 mió. kr. Skatturin, sum higartil er uppgjørdur, og víddargjöld hava sostatt í 2001 verið tilsamans 19 mió. kr.

Afturat hesum koma skattainntøkur frá føroyingum, føroyskum fyrítøkum, ið hava verið knýtt at virkseminum og norðurlendingum. Hvussu stórar hesar inntøkur hava verið, er ilt at siga, tí tær verða ikki gjørdar upp serskilt í yvirlitinum hjá skattamyndugleikunum.

5.2.2 Møguligar skatta- og avgjaldsinntøkur áðrenn framleiðsluskeið

Leitivirksemið fer eisini frameftir at geva nakað av sær til landskassan. Av teimum 8 brunnunum, sum oljufeløgini í minsta lagi hava átikið sær at bora, eru enn 5 eftir, og skulu hesir verða boraðir í seinasta lagi 2006.

Verður olja funnin í rakstrarverðum nøgdum, verður farið undir leiðútbygging. Eitt útbyggingarskeið kann ávirka virksemið á landi og eftirspurning eftir arbeiðsmegi munandi. Hetta er tó sera tætt knýtt at oljupolitisku avgerðunum, sum verða tiknar, t.d. í hvønn mun verður valt at lata virksemið ganga úr Føroyum. At meta um inntøkur til landskassan frá hesum virksemi skal ikki verða gjørt her. Tó kann viðmerkjast, at skattainntøkur frá hesum virksemi eru eins og frá vanligum vinnuligum virksemi, tvs. ikki oljuframleiðslu. Tær verða tí býttar millum landskassan og tær kommunur, har fyrítøkur og fólk, ið verða við í hesum virkseminum, eru heimahoyrandi. Tað má tí væntast, at kommunur við nógvum fyrítøkum, sum koma at taka lut í hesi vinnuni, fara at fáa ein inntøkuvøkstur hesi árin.

5.2.3 Møguligar inntøkur til landskassan um farið verður undir framleiðslu

Roknidømið niðanfyri tekur støði í verandi skatta- og avgjaldsskipan, sum er galdandi fyri loyvini í 1. útbjóðingarumfari. Hinvegin kenna vit sjálvsagt ikki aðrar fyrítreytir sum t.d. leiðstøddir, oljuprísir, kostnaðir o.s.fr. Hesar seinnu fyrítreytirnar hava vit onga ávirkan á, og tað er ógjørligt at meta um tær við rímligari vissu. Tær valdu fyrítreytirnar eru tí valdar útfrá, at tær verða javnan nýttar av oljufeløgum.

Hóast óvissurnar er ein roynd kortini gjørd at geva eina mynd av, hvussu inntøkurnar hjá landskassanum frá sjálvum framleiðsluvirkseminum *kunnu* koma at verða. Inntøkur frá virkseminum, ið onkursvegna er knýtt at framleiðsluvirkseminum, eru ikki fevndar av hesum metingum.

Í framrokningini niðanfyri er støði tikið í m.ø. hesum fyrirtreytum:

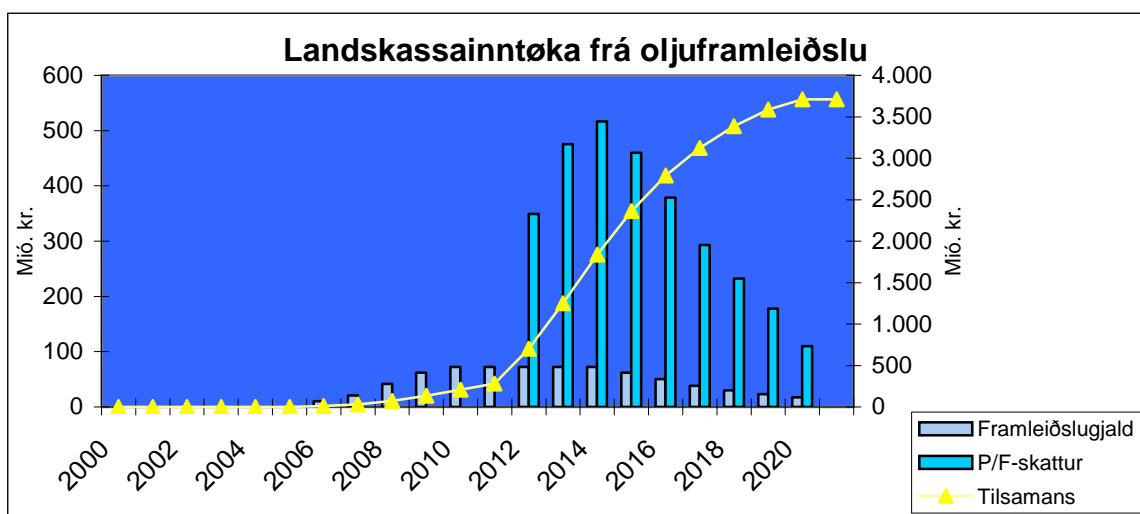
Talva 5.2: Fyrirtreytir fyri roknidømi

Framleiðslunøgd	250 mió. fæt
Ráoljuprísur	USD 17 / fatið
Íløgukostnaður	Kr. 11,4 mia.
Framleiðslukostnaður	USD 6 / fatið

Upphæddirnar, eru í føstum prísnum, tað vil siga, at t.d. prísurin á ráoljuni er settur til 144,50 kr. fyri fatið (USD 17) alt tíðarskeiðið. Lagt er soleiðis ikki upp fyri møguligum broytingum í oljuprís ella kostnaði fyri at fáa oljuna upp. Hinvegin eru upphæddirnar heldur ikki afturdiskonteraðar fyri at fáa nútíðarvirðið. Høvdu niðanfyri nevndu inntøkur landskassans verið umroknaðar til 2001-krónur, høvdu upphæddirnar verið væl lægri, enn tær sum vístar verða. Sum dømi kann nevast, at verða upphæddirnar í eini verkætlan, sum gongur yvir 20 ár, afturdiskonteraðar við 5% p.a., høvdu tær minkað við umleið eini helvt.

Við teimum fyrirtreytum, nevndar eru omanfyri, hevði landskassin fingið inntøkur frá framleiðslugjaldi og partafelagsskatti, meðan ongin serskattur hevði komið til gjaldingar. Samlaða inntøkan av framleiðslugjaldi og partafelagsskatti hevði verið umleið 3,7 mia. kr. Av hesum høvdu 3 mia. kr. verið skattur og 700 mió. framleiðslugjald.

Mynd 5.1: Møguligar inntøkur til landskassan frá oljuframleiðslu



Undir hesum fyrirtreytum kunnu ganga eini 6 ár frá framleiðslubyrjan, til landskassin fær skattainntøkur frá sjálvum framleiðsluvirkseminum.

5.3 Broytingar í fyrirteytum

Tað er lítið hugsandi, at nevndu fyrirteytirnar fara at halda yvir eitt so langt tíðarskeið, sum ein oljuverkætlan gongur. Á talvuni niðanfyri sæst, at tað er ymist, hvussu stóra ávirkan broytingar í teimum ymisku fyrirteytum hava.

Talva 5.3: Ávirkan av broyttum fyrirteytum á inntøku landskassans

	Fyrirteytir		Broyting í landskassainntøku Míó. kr.
	Útgangsstøði	Broyting %	
Framleiðslunøgd	250 míó. fæt	25	2.600
Ráoljuprísur	USD 17 / fatið	25	2.600
Íløgukostnaður	Kr. 11,4 mia.	25	660
Framleiðslukostnaður	USD 6 / fatið	25	700

Tað eru serliga broytingarnar í nøgd og prísi, sum ávirka inntøku landskassans. Broytast prísurin ella nøgðin við eitt nú 25%, broytist landskassainntøkan við umleið 2,6 mia. krónum. Íløgukostnaður og framleiðslukostnaður hava eisini stóran týdning, hóast hesi ikki hava eins stóran týdning sum prísurin og nøgðirnar. Broytingin á 25% í íløgukostnaðinum ella framleiðslukostnaðinum broyta inntøkur landskassans við 600-700 míó. krónum.

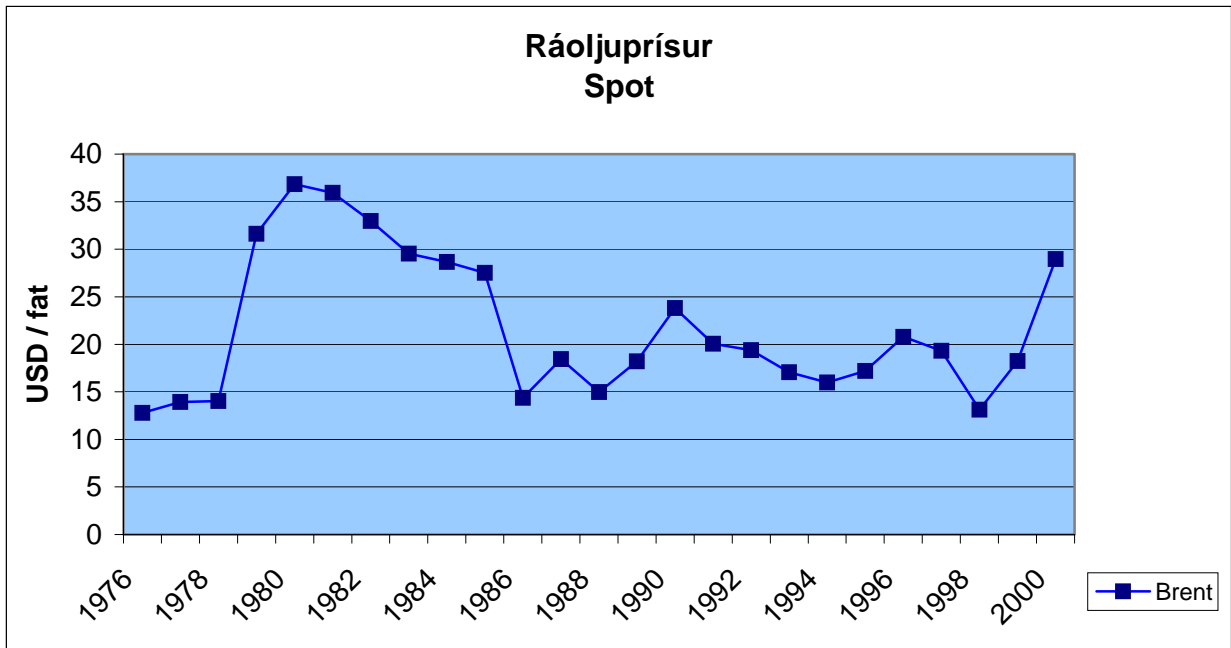
Fyrirteytirnar omanfyri kunnu myndugleikarnir ikki ávirka. Myndugleikarnir hava hinvegin móguleika at broyta skattaskipanina. Hóast tað er av stórum týdningi, at skattaskipanin er støðug, merkir tað sjálvsagt ikki, at skattirnir ikki kunnu broytast. Broytast umstøðurnar munandi, kann verða neyðugt at tátta ella slaka skattaskipanina. Oljupolitikkur og skatta- og búskaparpolitikkur eru rættiliga nær tengdir hvørjir at øðrum, og tí eigur eisini at vera tætt samstarv millum Oljumálastýrið og Fíggjarmálastýrið í slíkum spurningum.

Umsitingin av skattaskipanini hevur eisini avgerandi týdning. Tað er greitt, at stór krøv verða sett til tey fólk, ið skulu umsita hesa skattaskipan, og neyðugt er tí at skipa so fyri, at fólk við rætta førleikanum eru til taks at røkja uppgávuna.

5.3.1 Týdningurin av oljuprísinum

Í døminum omanfyri er ein oljuprísur upp á USD 17 fyri fatið nýttur sum útgangsstøði. Verður hugt at myndini niðanfyri sæst, at prísurin hevur verið rættiliga skiftandi. Tá framrokningar verða gjørdar, eigur tað tí at verða gjørt við tí vitan, at prísurin, ið nýttur verður í framrokningunum, bara eru metingar, sum við vissu ikki fara at halda.

Mynd 5.3: Oljuprísur 1976 – 2000



Kelda: BP

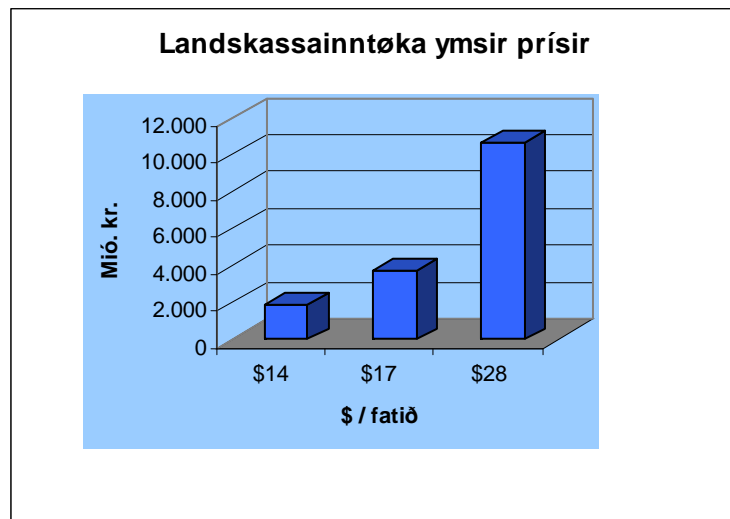
Viðm.: 1976-1984 er prísurinn fyrir Forties-olju. 1985-2000 er prísurinn fyrir Brent-olju.

Tað er ilt at siga, hvussu langt niður oljuprísurinn kann fara, uttan at hetta ávirkar hugin hjá oljufeløgum at arbeiða á føroyskum øki. Lítið er tó at ivast í, at um prísurinn var væntaður at liggja undir USD 12 fyri fatið, hevði áhugin ikki verið stórur, havandi m.a. leitiváðan í huga.

Er framleiðslan hinvegin farin í gongd, er støðan ein onnur. Tá íløgan er gjørd, kann framleiðslan halda fram, um bara söluprísurinn á oljuni er hægri enn framleiðslukostnaðurin. Tað er tó trupult at siga, hvussu lágan prís oljufeløgini tola, áðrenn framleiðslan verður steðgað. Helst er lægsta prísarkið eitt sindur ymiskt frá felag til felag.

Á myndini niðanfyri verður víst, hvussu inntøka landskassans frá framleiðslugjaldi og skattum kundi verið, um oljuprísurinn var ávikavist USD 14, USD 17 og USD 28 fyri fatið. Í døminum er roknað við einari oljuleið upp á 250 mió. fæt og annars við støði í somu fyrirtreytum sum omanfyri, t.e. íløgukostnaður 11,4 mia. kr. og framleiðslukostnaður 6 USD fyri fatið.

Mynd 5.4.: Landskassainntøka við ymsum ráoljuprísnum



5.3.2 Týdningurinn av nøgdunum

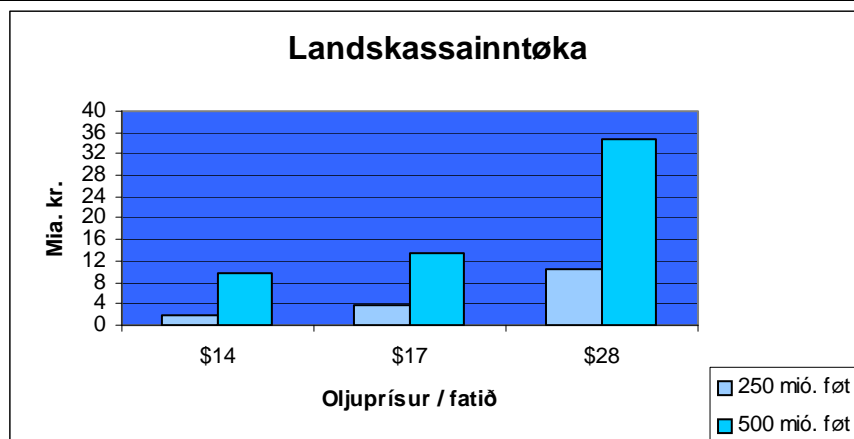
Í dømunum omanfyri er støði tikið í eini oljuleið, sum er 250 mió. fæt. Hetta er heldur minni stødd enn leiðirnar, funnar eru vestan fyri Hetland. Er talan um eina leið, sum ikki verður knýtt at eini leið, sum longu er í framleiðslu, kann neyvan verða talan um nógv minni nøgdir, skal leiðin verða rakstrarverð.

Størri ein leið er, tess bíligari er hon vanliga upp á seg at byggja út. Niðanfyri er víst, hvussu stóra inntøku ein leið við 500 mió. fætum kann geva landskassanum, samanborið við eina leið upp á 250 mió. fæt.

Fyritreytirnar fyri útrokningini eru flest allar tær somu, sum nevndar eru omanfyri í sambandi við útrokningina av leiðini upp á 250 mió. fæt. Tó er íløgukostnaðurin hækkaður frá 11,4 mia. kr. til 19 mia. krónur, eins og framleiðslutíðin er økt frá 14 árum til 19 ár.

Framleiðslukostnaðurin fyri fatið er óbroyttur, 6 USD fatið.

Mynd 5.5: Landskassainntøka við ymsum prísnum og tveimum leiðstøddum



Við hesum fyritleytingum hækka inntøka landskassans frá sløkum 2 mia. krónum til einar 9-10 mia. krónur við einum prisi upp á USD 14 fyri fatið. Orsøkin til hesa lutfalsligu øktu hækking er serliga, at íløgurnar hækka nógv minni, enn inntøkurnar frá framleiðsluni hækka. Verður prísurin hægri, t.d. USD 28 fyri fatið, kann inntøka landskassans fara úr 10-11 mia. krónum frá eini leið upp á 250 mió. fót upp í 35 mia. krónur frá eini leið upp á 500 mió. fót. Við hesum seinast nevndu fyritleytingum høvdu uml. 8 mia kr. av serskatti komið inn í landskassan. Sum nevnt omanfyri, skal havast í huga, at upphæddirnar eru ikki afturdiskonteraðar, og tær høvdu verið góða helvt minni, um tær vórðu afturdiskonteraðar við 5% p.a.

5.4. Endurrindan av útreiðslum

Við heimild í kunngerð nr. 34 frá 8. mars 2001 um endurrindan av útreiðslum í sambandi við kolvetnisvirksemi fær Oljumálastýrið endurrindaðar útreiðslur í sambandi við viðgerð av loyvum, góðkenningum, v.m. og av eftirlitinum við, at lógin, reglur og treytir settar sambært lógini verða fylgdar.

Oljumálastýrið fær soleiðis við heimild í hesi kunngerð endurrindaðar frá loyviskavarunum útreiðslur til t.d. keyp av ráðgeving og egnar útreiðslur í sambandi við omanfyri nevnda arbeiði.

Í 2001 fekk stýrið endurgoldið 2,9 mió. kr.

Nevnast kann eisini, at kravt varð eitt umsóknargjald á 100.000 kr. fyri umsóknir um leitingarloyni í 2000. Tilsamans vórðu goldnar 2 mió. kr. í umsóknargjöldum.

6 Føroysk vinnuluttøka

Viðmerkingarnar til løgtingslógina um kolvetnisvirksemi miða eftir, at vinnuligu treytirnar, settar vórðu oljufeløgnum, skulu føra til veruligt búskaparligt virksemi í Føroyum. Í viðmerkingunum til útbjóðingarlógina varð eisini staðfest, at ein slík vinnumenning samsvarar væl við vinnupolitikkin hjá landsstýrinum, sum orðaskifti var um á vári í 1999, har hugsjónin var: “Ein sjálvberandi búskapur, ið byggir á fleiri ymiskar vinnur, sum skapa avkast, framburð og vælferð í friari, altjóða kapping, og sum raðfesta trivnað og umhvørvi ovarlaga”. Vónin er, at vinnuligu treytirnar kunnu geva føroyska vinnulívinum móguleikar at fara undir nýggjar vinnur og at leita sær arbeiði aðrastaðni enn í Føroyum. Um oljuvirksemið gongur úr Føroyum, stytta tað fjarstøðuna hjá føroyskari vinnu til henda nýggja marknað, og tað átti tí at havt við sær øktar móguleikar og nýggjar avbjóðingar.

Hetta varð havt í huga, tá regluverkið fyri 1. útbjóðingarumfar varð fyrireikað og gjørdist ein partur av treytunum fyri 1. útbjóðingarumfar.

6.1 Karmar fyri føroyskari vinnuluttøku

Við stóði í ásetingini í § 10 í kolvetnislógini eru karmarnir fyri føroyskari luttøku ásettir í loyvunum til leiting eftir og framleiðslu av kolvetnum og í serstakari mannagongd, sett í verk av landsstýrismanninum.

Sambært leiti loyvunum hava loyvishavararnir m.a. átikið sær at geva føroyskum fyrítøkum veruligar móguleikar at kappast um at lata vørur og tænarur, ið oljufeløgnum og teirra undirveitarum tørvar til virksemi sítt í Føroyum. Hinvegin er ikki ásett, at ávís minsta nøgd av vörum og tænarum skal keypast í Føroyum, ella at eitt minsta tal av føroyingum skal starvssetast.

Umframt at skapa móguleikar fyri, at føroyskar fyrítøkur kunnu lata vørur og tænarur til oljuvinnuna, er í regluverkinum eisini áseting um, at loyvishavararnir binda seg til at menna førleikan í føroyskum fyrítøkum m.a. við at virka fyri samstarvi millum føroyskar og útlenskar fyrítøkur. Sí nærri um førleikamenning í kap. 7.

6.1.1 Regluverk fyri føroyskari vinnuluttøku og samstarvi

Ásetingin um føroyska vinnuluttøku o.l. er at finna í § 10 í kolvetnislógini:

Í loyvum eftir § 6 verða reglur ásettir um brúk av føroyskari arbeiðsmegi, veitingar og tænarur frá føroyskum fyrítøkum, um útbúgvingar v.m.,

Harumframt er í § 11 í kolvetnislógini ásett, at allur flutningur av útgerð til og frá føroyskum øki skal fara fram um føroyskan bryggjukant ella flogvøll.

Reglur um føroyska luttøku v.m. eru ásettir í leiti loyvunum:

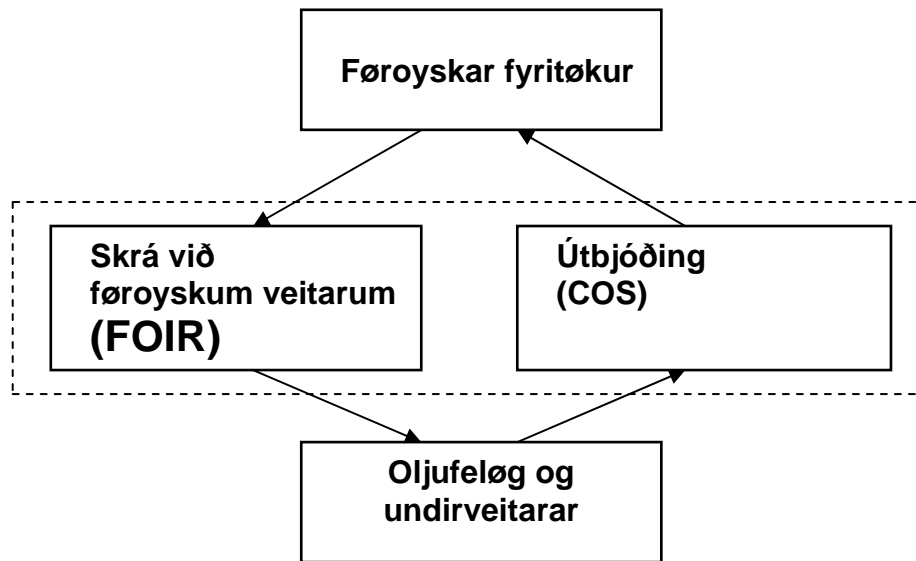
- § 11 ásetir, at loyvishavarar átaka sær at geva føroyskum fyrítøkum veruligar møguleikar at veita vørur og tænastr. Eisini verður ásett, at undirveitararnir hjá oljufeløgnum skulu fylgja hesi áseting.
- § 13 ásetir m.a., at loyvishavarar átaka sær at geva føroyingum arbeiðsmøguleikar og at leggja seg eftir at geva føroyskum útbúgvingar- og granskingarstovnum og føroyskum vinnulívi møguleikan fyri at luttaka í granskingar- og menningarætlanum, um farið verður undir tilíkar ætlanir í sambandi við virksema sambært loyvunum.
- § 14 endurtekur kravið í kolvetnislógini um, at útgerð og fólk til pallarnar skal um føroyskan bryggjukant ella flogvøll. Landsstýrismanninum verður heimilað at gera undantak frá hesum kravi í serligum førum.
- § 15 ásetir, at leitingar- og framleiðsluvirksemið eftir nærri áseting skal ganga úr Føroyum.

Umframt tær ásetingarnar, ið nevndar eru omanfyri, hevur landsstýrismaðurin í oljumálum eisini sett í verk mannagongd í sambandi við føroyska luttøku. Mannagongdin ásetir m.a., at setast skal á stovn ein veitaraskrá (sí kap. 6.1.2), at arbeiði skulu bjóðast út í Føroyum, og at loyvishavararnir árliga skulu lata Oljumálastýrinum frágreiðing, har greitt verður frá viðurskiftum, sum hava tilknýti til føroysku luttøkuna (sí kap. 6.3).

6.1.2 Veitaraskráin

Við støði í líknandi skráum í ávikavist Noregi og Bretlandi er ein telduskrá fyri føroyskar veitarar sett í verk. Tað er føroyska vinnan, ið saman við oljufeløgnum, hevur staðið fyri at gera skrána.

Skipanin er tvíbytt. Annar parturin er ein veitaraskrá (nevnd FOIR – Faroese Oil Industry Registry), har føroyskar fyrítøkur kunnu skráseta seg og kunna um, m.a. hvørjar vørur og tænastr tær kunnu bjóða fram. Hetta skuldi lætt um hjá oljufeløgnum og teirra undirveitarum, tá leitað verður eftir føroyskum fyrítøkum, ið kunnu lata ávísu vøru ella tænastr. Hin parturin av skipanini er ein sáttmálapartur (nevndur COS – Contract Opportunity System). Oljufeløgini og teirra undirveitarar skulu umvegis skrána bjóða út øll keyp, ið hava eitt virði uppá kr. 100.000 ella meira. Hetta skuldi givið føroyskum fyrítøkum møguleika at bjóða uppá tey arbeiði ella tænastr, tey hava áhuga í.



Skráin varð tøk í august 2001. Tá vóru sáttmálar longu gjørdir um meginpartin av teimum veitingum, ið tørvur var á til boringarnar í fjør. Skipanin var soleiðis lítið brúkt í 2001, og tí ber ikki til at siga, hvussu hon fer at roynast.

Veitaraskráin verður umsitin av Vinnuhúsinum.

6.2 Vinnuluttøka

Leitingin, ið var á føroyska økinum í 2001, hevði nakað av virksemi við sær til føroyskar fyrítøkur. Ein av orsøkunum hevur uttan iva verið ásetingin í kolvetnislógini um, at allar vørur og tænastur skulu um føroyskan bryggjukant ella føroyskan flogvøll. Aðrar ásetingar í regluverkinum hava tó eisini havt ávirkan, t.d. ásetingin í leituloyvunum um, at oljufeløgini skulu virka fyri, at føroyskar fyrítøkur fáa møguleika at lata vørur og tænastur til virksemið, sum stendst av boringunum. Bæði oljmyndugleikin og føroyska vinnan hava lagt stóran dent á, at føroyska vinnuluttøkan skal fara fram undir kappingarførum treytum.

6.2.1 Flúgving

Atlantsflog fekk uppgávuna at standa fyri tyrluflúgvingini við fólki millum flogvøllin í Vágum og pallarnar, eins og uppgávuna at standa fyri tyrlutilbúgvingini. Við tilknýti til hesar uppgávarnar var eisini avtala við oljufeløgini um flúgvingina við flogfari millum Vágar og Aberdeen.

Atlantsflog hevði sáttmála við enska tyrlufelagið Bristow um, at Bristow skuldi taka sær av teimum uppgávuunum, sum Atlantsflog enn ikki hevur bygt førleika upp til. Eitt av málunum við sáttmálanum er, at Atlantsflog sum frá líður sjálvst kann standa fyri øllum uppgávuunum.

Umleið 10-12 fólk frá Atlantsflogi hava verið beinleiðis tengd at virkseminum, ið burturav var knýtt at frálavavirkseminum. Nøkur av hesum hava kortini eisini røkt aðrar uppgávur.

At øll fólk, ið skulu út á pallarnar, skulu um føroyskan flogvøll hefur eisini havt við sær økt tal av ferðafólki við rutuflogførunum. Serliga hefur hetta økt um talið av ferðandi millum Vágar og Aberdeen. Talið øktist soleiðis frá uml. 3.000 í 2000 til uml. 8.000 í 2001. Hóast talan ikki bara hefur verið um persónar við tilknýti til oljuvinnuna, so hava oljufólkini tó verið grundarlagið undir rutuni.

6.2.2 Útgerðarstøð

Tá oljufeløgini bjóðaðu útgerðarvirkssemið út, vóru fleiri feløg, ið vístu áhuga og bjóðaðu seg fram. Oljufeløgini gjørdi sáttmála fyri 8 boringar yvir 3 ár við P/F Atlantic Supply Base og Skipafelagið P/F, um tænavusteivingar í sambandi við flutning av góðsi o.ø. av landi í Føroyum til pallarnar.

Upp til trý skip hava røkt sambandið millum Runavík og pallarnar. Hesi hava havt umleið 2 túrar hvørt um vikuna. Harumframt hava skip úr Aberdeen eisini verið í Runavík við góðsi at nýta í sambandi við borivirkssemið.

Atlantic Supply Base hefur umframt avgreiðslu av skipunum eisini til uppgávu at framleiða mórana, ið verður brúkt í sambandi við boringarnar og at umsita kemikaliutilfarið, ið nýtt verður. Ta fyrstu tíðina vóru 2 útlendingar og lögdu føroyingunum lag á í sambandi við hetta arbeiðið, men annars hava bara føroyingar starvast á støðini.

6.2.3 Veitaraskip

Flutningurin av vørum frá útgerðarstøðini í Runavík til pallarnar hefur verið røktur av trimum veitaraskipum. Onki føroyskt veitaraskip finst, so tey nýttu skipini vóru útlenskt. Tað vóru kortini føroysk reiðari saman við útlenskum reiðaríum, sum stóðu fyri rakstrinum. Manningin hefur lutvíst verið føroysk.

Føroysku reiðaríini miða ímóti at byggja upp sín egnu færleika fyri sjálvi at kunna fara inn í hetta virkssemið sum frá líður – bæði í Føroyum og uttanlands.

6.2.4 Vaktarskip

Nøkur føroysk skip hava virkað sum vaktarskip og chase skip. Tað hefur víst seg, at tað er lættari hjá hesum at fáa uppgávur uttanlands eisini, tá tey hava royndir innan økið at vísa á.

Ein skattligur trupulleiki fyri manningarnar/reiðaríini hefur tó havt við sær, at nøkur av skipunum eru skrásett uttanlands. Vaktarskip sum heild eru ikki fevnd av regluni í § 25b í skattalógini (15% av inntøkuni skattafrí). Ein loysn fyri manningarnar/reiðaríini hefur verið at skráseta skipini uttanlands og síðani leiga tey aftur til Føroya. Sum

leigað skip eru tey fevnd av § 25b í skattalógini, og manningin fær 15% av inntøkuni frítíkna fyri skattskyldu.

Tað tykist eitt sindur órimiligt, at ein útflagging skal til fyri at koma undir skipanina við 15% frádrátti í skattskyldugu inntøkuni. Mælt verður tí til, at hesi viðurskifti verða kannaði nærri fyri at finna útav, hvørt ásetingin um hetta kann broytast og gerast meira smidlig.

6.2.5 Trygging

Virksemið í sambandi við boringarnar, varð tryggjað gjøgnum føroysku tryggingarfeløgini. Tey hava samstarv við útlendsk tryggingarfeløg, og endurbyggja seg uttanlands. Við at samstarva við feløg, ið hava kunnleika til tryggingarviðurskifti innan oljuvinnuna, byggja tey føroysku feløgini upp førleika innan økið og kunnu sum frá líður væntast at kunna átaka sær ein alt størri part av arbeiðinum sjálvi.

6.2.6 Telesamskifti

Í sambandi við borivirksemið er stórus tørvur á telesamskifti. Av tí, at virksemið hevur verið stýrt umvegis skrivstovurnar hjá oljufeløgnum í Føroyum, hevur stórt telesamskifti verið umvegis hesar og tískil gjøgnum føroyska televeitaramarknaðin.

6.2.7 Catering

Matgerðini og reingerðini umborð á pallinum og boriskipinum stóð eitt føroyskt felag fyri, og tað vóru føroyingar, ið røktu uppgáurnar. Hetta vóru stórt sæð einastu føroyingarnir, ið arbeiddu offshore á føroyska økinum í 2001, tá sæð verður burtur frá standby skipunum. Í tali vóru tey, sum arbeiddu við matgerð og reingerð, umleið 10.

Nú arbeiðið í føroyskum øki liggur stilt, hava nøkur teirra fingið arbeiði á pallum aðrastaðni, t.d. í Danmark. Hetta er í samstarvi millum føroyska cateringfelagið og útlendsku ketuna, tað er partur av.

6.2.8 Ymist

Annað virksemi hevur eisini verið. T. d kann nevast, at væl av salti verður brúkt í sambandi við boringarnar. Tað er lutvíst keypt í Føroyum. Bunkring, keyp av provianti, innrætting av skrivstovuhølum, ferðaseðlar, hotellgistingar osv. eru eisini dømi um vørur og tænastr, ið vórðu keyptar í Føroyum.

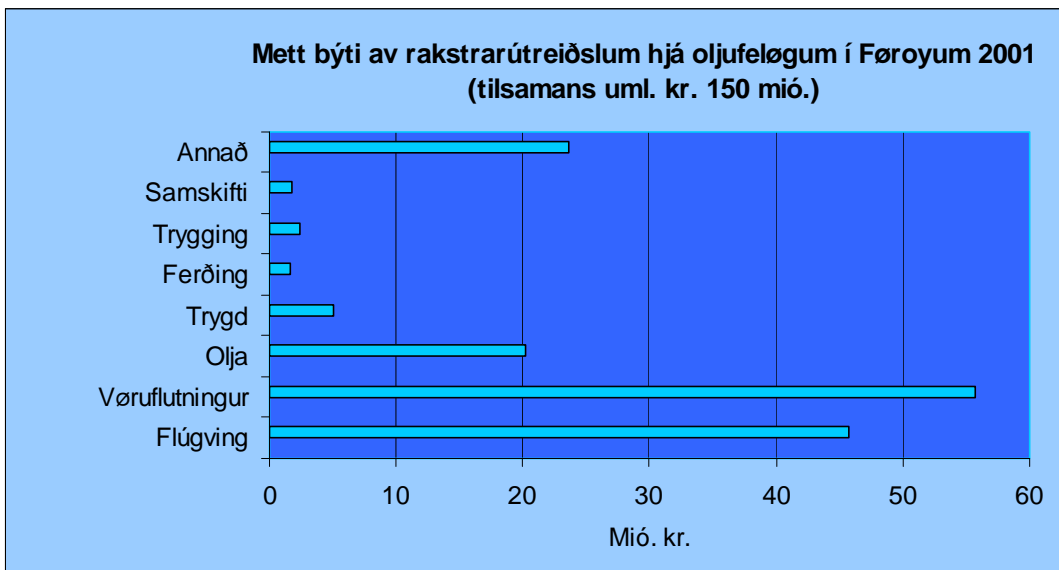
6.3 Keyp av vørum og tænastrum í Føroyum

Tað kanska mest áhugaverda við føroyskari luttøku er í hvønn mun føroyingar og føroyskar fyrirtøkur hava luttikið í virkseminum, og hvat hetta kann føra til yvir longri

tíðarskeið. Hinvegin kann tað eisini verða áhugavert, hvussu nógvan pening oljufeløgini hava lagt eftir seg.

Álagt er oljufeløgnum at lata Oljumálastýrinum frágreiðing fyri virksemið, har greiðast m.a. skal frá, hvussu nógvan pening tey hava brúkt í Føroyum, t.e. goldið føroyskum fyrirkæmum fyri vørur og tænastr. Oljumálastýrið hevur enn ikki fingið øll hesi tøl fyri 2001. Fyribils kann nýtslan tó metast til umleið 150 mió. kr. Oljumálastýrið kennir ikki samlaða kostnaðin fyri boringarnar í 2001. Siga vit, at tær t.d. hava kostað kr. 600 mió. tilsamans, svarar nýtslan í Føroyum til uml. 25% av samlaða kostnaðinum. Út frá teimum upplýsingum, sum fyriliggja, metir stýrið býtið á útreiðslusløg at vera nøkulunda, sum víst niðanfyrir.

Mynd 6.1: Mett býti av útreiðslum í Føroyum hjá oljufeløgum 2001.



Væntast má at munandi partur av peninginum verður fluttur av landinum aftur, t.d. fyri brennievni, ið verður innflutt, leigu av veitaraskipum, leigu av tyrlum osv. Borivirksemið í 2001 fer tí helst bert í avmarkaðan mun at merkjast í roknskaparúrslitunum hjá føroysku fyrirkæmunum.

6.4 Undantøk frá § 11 í kolvetnislógini

Samb. §11, stk. 2 í kolvetnislógini er heimilað landsstýrismanninum at gera undantøk frá ásetingini í § 11, stk. 1 um, at allur flutningur av vörum og fólki skal vera um føroyskan bryggjukant ella føroyskan flogvøll.

Í sambandi við boringarnar í 2001 varð søkt um 7 undantaksloyvi at flyta vørur ella fólk beinleiðis millum borileiðirnar og bretskt øki. Allar umsóknirnar vórðu gingnar á mæti. Grundgevingarnar fyri at geva undantaksloyvi vóru í høvuðsheitum,

- at talan var um deyðsfall í familju, og tí var tað neyðugt at koma skjótt heim
- at talan var um útgerð, sum bráðfeingis tørvur var á,

- at mett var, at hetta ikki gekk ímóti einum av endamálanum við § 11, nevniliga at geva feroyskum fyrítøkum betri móguleika at fáa lut í virkseminum

Í einum føri metti stýrið grundgevingina fyri at lata undantaksloyvi ivasama. Grundað á eina samlaða meting av umstøðunum varð umsóknin tó gingin á mæti. Umsøkjarin varð samstundis kunnaður um, at væntast skuldi ikki, at slík grundgeving fór at verða góðtikin frameftir.

Oljumálastýrið hevur ta mannagongd at boða Atlantic Supply Base frá, tá undantaksloyvi verður latið til sjóvegis flutning, og at boða Atlantic Airways frá, tá talan er um undantaksloyvi til loftvegis flutning.

Sæð í mun til tann samlaða flutningin í sambandi við virkseimið, metir stýrið ikki talið av undantøkum at vera ov høgt. Tá havt verður í huga, at talan er um umfatandi virkseimi, og at talan ofta er um serútgerð, má tað metast mest sum ómøguligt at sleppa heilt undan umsóknum um undantaksloyvi.

6.5 Eftirmeting av royndunum frá virkseminum í 2001

Sum nevnt omanfyri í kap. 6.1 eru ongar ásetingar um, at oljufeløgini skulu brúka ávísa mongd av feroyskum vørum ella seta eitt ávíst tal av feroyingum í starv. At meta um hvussu virkseimið hilnaðist í mun til feroyska luttøku, má tí verða gjørt í mun til endamálini við at hava ásetingarnar um feroyska luttøku við í loyvisásetingunum.

Eitt endamál var at geva feroyskum fyrítøkum móguleikan at menna seg til at fara undir nýggjar vinnur og at verða meira kappingarførar.

Á eftirmetingarfundi í heyst varð m.a. umrøtt, hvussu feroyingarnir og fyrítøkurnar, ið høvdu verið við í virkseminum, høvdu megnað sína uppgávu. Niðurstøðan var, at tey høvdu megnað hana væl. Bara onkrar smávegis viðmerkingar vóru. Tað má sigast at vera ein týðandi fyrítreyt, sum við hesum er uppfyllt. Høvdu feroysku fyrítøkurnar ikki megnað sína uppgávu, hevði tað ivaleyst verið truplari at fingið oljufeløg at nýtt feroyskar fyrítøkur frameftir.

Enn megna feroyingar og feroyskar fyrítøkur bert at luttaka innan nøkur avmarkað øki. Fyri at víðka virkismóguleikarnar er helst neyðugt at byrja innan øki, fyrítøkurnar frammanundan megna, og síðani víðka førleikan so við og við. Ein fyrítreyt fyri yvirhøvur at sleppa upp í part er tó, at feroyskar fyrítøkur fáa høvi at bjóða uppá arbeiði og tænastr, ið verða boðin út.

Tað var eitt sindur misjavnt, hvussu feroyskar fyrítøkur vóru nøgdar við móguleikarnar, tær fingi í fjør. Nú veitaraskráin er fingin at virka, fer Oljumálastýrið at halda eyga við, at hon verður nýtt. Tað kann tó enn einaferð verða sligið fast, at tað er onki krav, at oljufeløgini skulu brúka feroyskar vørum ella fyrítøkur. Kravið er, at feroyskar fyrítøkur skulu fáa høvi at bjóða seg fram.

Eitt annað endamál við loyvisásetingunum var at geva feroyingum arbeiðsmóguleikar í oljuvinnuni. Oljumálastýrinum kunnugt finst onki samlað yvirfylling, sum

OLJUMÁLASTÝRIÐ

starvast í oljuvinnuni ella hjá veitarum til oljuvinnuna. Størsta talið av feroyingum, ið starvaðust í hesum vinnum man hava verið umborð á veitaraskipum og vaktarskipum. Talið av feroyingum annars í hesum vinnum hevur ikki verið stórt.

Hesi bæði omanfyri nevndu viðurskifti fara at verða tikin upp á fundi við oljufeløgini, tá frágreiðingar teirra frá virkseminum í fjør eru latnar Oljumálastýrinum.

7 Førléikamenning



Ofta verður ført fram, at føroyska vinnulívið er ov nógv bundið at fiskivinnuni, og at tað sum heild er ov veikt. Tá um útflutning ræður, er hetta móguliga rætt, men føroyska vinnan er kortini meira fjøltáttað enn tað, sum sæst aftur í útflutningstølunum. Hóast vinnulívið á summum økjum kanska ikki er nóg sterkt, er kortini neyvan ivi um, at tað eisini hevur sínar sterku síður. Tað ræður tí um at menna tær veikaru síðurnar. Í nøkrum førum kann menningin fara fram beinleiðis í einstøku fyrítøkunum, í øðrum førum er talan um meira grundleggjandi menning, t.d. við hægri útbúgving og gransking.

Umframt kravið um føroyska vinnuluttøku, eru viðurskifti viðvíkjandi førléikamenning eisini skipað í loyvisásetingunum:

- § 12 í loyvunum ásetir m.a., at loyvishavarar átaka sær at arbeiða fyri og birta uppundir, at avtalur verða gjørdar millum føroysk og útlendsk virki um at byggja upp førléika og tøkniligan kunnleika í føroyska virkinum.
- § 13 ásetir m.a., at loyvishavarar átaka sær at virka fyri at geva føroyskum útbúgvingar- og granskingarstovnum og føroyskum vinnulívi móguleikan fyri at luttaka í granskingar- og menningarætlanum, um farið verður undir tílíkar ætlanir í sambandi við virksemi sambært loyvunum.

Eisini er ásett, at loyvishavarin skal skipa fyri og bera kostnaðin av hægri ástøðiligari og verkligari útbúgving av starvsfólki hjá føroyskum myndugleikum, almennum stovnum og føroyskum fyrítøkum til tess at veita hesum hóskandi útbúgving innan olju- og gassídnaðin.

Umframt hesar ásetingar, sum eru tær somu fyri øll leitingarloyvini, eru eisini serligar ásetingar um, hvussu nógvan pening loyvishavararnir átaka sær at nýta til

førleikamenning í sambandi við hvørt einstakt loyvi. Tilsamans hava loyvishavararnir átakið sær at nýta umleið kr. 85 mió. til førleikamenning í leitiskeiðinum.

7.1 Mannagongd í sambandi við stuðul frá oljufeløgum til førleikamenning

Í ávísan mun vóru uppskot um verkætlanir viðvíkjandi førleikamenning við í umsóknunum um leitingarloyni. Tá loyvini vórðu veitt, góðkendi Oljumálastýrið samstundis hesar verkætlanir sum førleikamennandi. Tær verkætlanir, sum oljufeløgini skjóta upp at stuðla eftir loyvishandanina, skulu eisini góðkennast av Oljumálastýrinum, sí kap. 7.2 niðanfyri. Umsóknir um stuðul verða sendar loyvishavarunum beinleiðis. Vanliga venda teir sær síðani til Oljumálastýrið fyri at fáa góðkenning fyri verkætlanini, áðrenn teir játta pening til førleikamenning.

Eina ferð árliga skulu loyvishavararnir lata Oljumálastýrinum frágreiðing um, hvussu nógvur peningur er nýttur í sambandi við førleikamenning, og hvat hann er nýttur til. Eisini skal greiðast frá teimum ætlanum, sum eru fyri komandi árið. Frágreiðingarnar verða so grundarlag undir eftirmetingarfundi millum einstøku loyvishavararnar og Oljumálastýrið, har hesi viðurskifti verða umrødd. Oljumálastýrið tekur síðani støðu til, um nýtti peningurin kann roknast burturav upphæddini, sum er sett av til førleikamenning.

Oljumálastýrið hevur gjørt av, at tað eru oljufeløgini, saman við føroysku vinnuni og útbúgvingarverkinum, sum velja, hvat peningurin skal nýtast til, heldur enn at t.d. Oljumálastýrið tekur hesa avgerð. Mett verður, at vinnan sjálv og útbúgvingarstovnarnir hava besta kunnleika til, hvar tørvurin er. Harumframt hevur endamálið verið at tryggja, at oljufeløgini sjálv eru við í arbeiðinum at raðfesta, hvørjar verkætlanir tey meta eru viðkomandi. Tað er ein av orsökunum til, at Oljumálastýrið hevur valt ikki at hava ein grunn, sum býtir pening út, og sum oljufeløgini “bara” gjalda inn í uttan eina virkna luttøku.

Ein vandi við hesum leisti kann vera, at tey, sum fáa peningin, eru ikki eins varin við, hvat tey fara undir, tá tað eru onnur, ið gjalda. Til tað er at siga, at umsóknirnar verða viðgjørðar í tveimum umførum. Fyrst av oljufeløgnum og síðani av Oljumálastýrinum. Tað átti at verið ein ávís trygd fyri, at ætlanirnar eru í tráð við endamálið um førleikamenning.

Førleikamenning er eitt breitt hugtak, og tað er neyðugt at hava vegleiðandi reglur fyri, hvat hesin peningurin kann verða nýttur til. Oljumálastýrið hevur m.a. mett, at sum høvuðsregla eigur peningurin at verða latin fyrítøkum og útbúgvingarstovnum, heldur enn einstaklingum í ov stóran mun. Orsøkin til hetta er, at við at menna sjálvar fyrítøkurnar og útbúgvingarstovnarnar eru sannlíkindini størri fyri, at førleikamenningin fær betri gróðrarfesti, enn tá talan er um einstaklingar. Hetta merkir kortini ikki, at peningur als ikki verður latin øðrum enn fyrítøkum.

Tað er eisini umráðandi at sláa fast, at ikki kann væntast, at allur peningurin til førleikamenning kemur at verða nýttur í Føroyum. Tað er ikki avgerandi, hvar peningurin verður nýttur. Tað avgerandi er, hvat føroyska samfelagið fær burturúr. At sett sum treyt, at peningurin bara skuldi verið brúktur í Føroyum, hevði verið sera

avmarkandi fyri at rokkið endamálinum við førleikamenningini. Sum dømi kann nevast oljuverkfrøðingaútbúgvingin. Skuldi hon gerast veruleiki, var neyðugt at keypa hjálp uttaneftir. Útbúgvingin er tí framd í samstarvi millum Fróðskaparsetrið og Høgskolen í Stavanger.

Við royndunum, sum higartil eru fingnar viðvíkjandi hjálpini til førleikamenning, fer Oljumálastýrið í vár at eftirmeta mannagongdir og vegleiðandi reglur.

7.2 Nýttur peningur

Oljumálastýrið hevur fingið frágreiðingar frá oljufeløgnum um virksemd innan førleikamenning í 2001. Sambært frágreiðingunum eru higartil umleið 20 mió. kr. av teimum játtaðu 85 mió. kr. nýttar. Helvtin er nýtt til útbúgving og gransking, meðan hin helvtin er nýtt til vinnufyrirøkur. Viðmerkjast skal tó, at onkrar frágreiðingar eru ikki endaligar, so upplýstu tøluni kunnu broytast. Sum nevnt omanfyri skal Oljumálastýrið góðkenna, at uppgivnu upphæddirnar verða roknaðar av peninginum, ið skal nýtast til førleikamenning.

Verður tað so, at ikki allur peningurin er játtaður, tá leitiskeiðið er farið, tvs. í 2006, verður ónýtti peningurin settur í ein grunn. Møguliga kann hetta verða ein verandi grunnur, t.d. granskingargrunnurin.

Niðanfyri verður greitt frá nøkrum tiltøkum í sambandi við førleikamenning higartil. Tað er m.a. til hesar verkætlanir, tær 20 mió. kr. eru nýttar.

7.3 Útbúgvingar- og granskingaráttøk

Seinnu árin hava altsamt fleiri lond viðurkent týðningin, sum eitt sterkt útbúgvingar- og granskingarumhvørvi hevur fyri móguleikarnar hjá einstøku londunum at gera seg galdandi í altjóða høpi. Í løgmansrøðuni 2000 ásannaði lögmaður millum annað, at "ein komandi oljuleiting og ein mógulig komandi oljuvinna undir Føroyum fer at krevja ítøkilig stig á undirvísingar-, granskingar- og mentanarøkinum í Føroyum."

Í sambandi við nýggjar granskingar- og útbúgvingarætlanir er umráðandi, at støðið er sett eftir altjóða krøvum, og at útbúgvingarnar eru førleikagevandi til virksemd bæði í Føroyum og í øðrum londum. Hetta er serliga avgerandi í sambandi við útbúgvingar til eina altjóða vinnu sum oljuvinnuna. At miðað verður eftir føroyskari luttøku í virkseminum, sum tekur seg upp, merkir, at tað er neyðugt, at føroysku lærustovnarir kunnu bjóða útbúgvingar, bæði á hægri og miðnámsstøði, soleiðis at fólk kunnu fáa arbeiði og framhaldandi útbúgva seg hjá olju- og tænaustufeløgum.

Føroyskir útbúgvingarstovnar tykjast hava tikið í álvara tær avbjóðingar, sum oljuvinnan setir. Útbúgvingarstovnar bjóða soleiðis bæði styttri skeið og longri útbúgvingar við tilknýti til oljuvinnuna. Hesar verða stuðlaðar við peningi, ið er settur av til førleikamenning.

Serliga eru tað Fróðskaparsetur Føroya, Føroya Handilsskúli og Føroya Sjómannsskúli, ið bjóða slíkar útbúgvingar fram. Hesi hava samstarv við útlenskar

útbúgvingarstovnar og fáa ella hava fingið fakliga hjálp haðani. Endamálið er, at samstarvið skal menna føroysku útbúgvingarstovnarnar, soleiðis at teir í framtíðini sjálvir kunnu standa fyri frálæruni.

7.3.1 Fróðskaparsetrið

Kolvetnisverkfrøði

Kolvetnisverkfrøði er ein 3½ ára útbúgving, sum er beinleiðis vend móti oljuvinnuni. Dentur verður lagdur á jarðfrøði, jarðgoymslutøkni, boring eftir og framleiðslu av olju og gassi, eins og nomið verður við oljulóggávu og oljubúskap. Útbúgvingin miðar eftir størvum hjá oljufeløgnum, tænastrøvgum og eftir størvum í umsitingini. Fyrstu kolvetnisverkfrøðingarnir verða lidnir tíðliga í 2002.

Granskingarverkætlanir

PhD verkætlanir

Í løtuni verður arbeitt við tveimum PhD verkætlanum á Náttúruvísindadeildini. Hesar snúgvá seg báðar um viðurskipti, ið hava samband við oljuleiting. Møguliga verður harumframt í næstum farið undir tvær PhD-verkætlanir afturat.

Aðrar verkætlanir

Søgu- og samfelagsdeildin á Fróðskaparsetrinum hevur í ávísan mun verið við í arbeiðinum at gera eina fyribilslýsing av samfelagsárinunum frá eini oljuvinnu. Útlendsk ráðgevarafyrirøkta hevur staðið fyri verkætlanini, sum er nærri umtalað í kap. 9.6.

Verkætlanin "Sosioøkonomiske konsekvenser for fiskerierne av oljevirkosomhet ved Færøylene" varð gjørd á Søgu- og Samfelagsdeildini á Fróðskaparsetri Føroya og varð liðug í 1998. Endamálið við hesi verkætlanini var at lýsa ta ávirkan, sum oljuleiting við Føroyar kundi hava á fiskivinnuna. Sí nærri um verkætlanina í kap. 9.6 niðanfryri.

7.3.2 Føroya Handilsskúli

Føroya Handilsskúli hevur saman við BI (Bedriftøkonomisk Institutt) í Stavanger gjørt eina undirvísingaráttan fyri næstu 5 árinum. Skeiðini, sum áttanin er at bjóða fram, kunnu takast bæði sum einkultskeið og sum liður í eini víðari útbúgving, sum endar við sonevndum "bachelor" prógvi.

Fyrsta skeiðið av fimm var innan heilsu, trygd og umhvørvi (HTU). Hetta byrjaði í mars 2001, og nú vit skriva februar 2002 hava allar 5 skeiðeindirnar verið. Júst nú hevur eisini eitt skeið í handfaring av sáttmálum verið hildið. Luttøkan á teimum ymsu skeiðunum hevur verið misjovn - úr 22 niður í 5.

Eftir áttan skal Handilsskúlin samstarva við aðrar skúlar í Føroyum, t.d. Brandskúlan við Áir og Trygdarmiðstøðina í Klaksvík, um teir partar av skeiðunum, sum Handilsskúlin ikki sjálvur kann hýsa. Á hendan hátt slepst undan at senda skeiðluttakararnar uttanlands. Í fyrstu syftu verða lærararnir partvíst frá BI og partvíst

føroyingar, sum t.d. hava arbeitt í oljuvinnuni uttanlands. Ætlanin er tó at hava skeið fyri føroyskum lærararum, soleiðis at hesir við tíðini kunnu standa fyri undirvísingini. Skeiðini hjá Handilsskúlanum eru ætlað fólki frá føroyskum virkjum og øðrum, sum ynskja at bjóða seg fram í oljuvinnuni.

Umframt omanfyrynevndu skeið verða onnur skeið eftir ætlan bjóðað fram seinni, eitt nú skeið innan búskap, fyrisiting og leiðslu við atliti at komandi leitivirkseminum. Nevnst kunnu eisini onnur skeið so sum Contract Management in Projects, Quality Management in Projects, Projects Management, Logistics o.s.fr.

Fjarundirvísing

Ein loyvislavari hevur saman við Føroya Handilsskúla og Robert Gordon University í Aberdeen í februar 2002 boðið út fjarundirvísing innan fyrisiting (management). Í fyrsta umfari verður talan um eina 2 ára útbúgving (bachelor). Møguleiki verður síðani at taka eitt ár eyka fyri at fáa kandidatheit (master). Útbúgvingin er ætlað fólki, ið hava aðra útbúgving frammanundan, og/ella viðkomandi arbeiðsroyndir.

Hetta er ein liður í ætlanini hjá Handilsskúlanum at gerast førur fyri sjálvur at bjóða fleiri útbúgvingarmøguleikar sum frá líður.

Oljuútbúgvingarsamtakið

Oljuútbúgvingarsamtakið (OS) varð stovnað í februar 1997. Upprunaliga var talan um eitt samtak ímillum Tekniska Skúlan í Klaksvík, Tekniska Skúlan í Tórshavn, Føroya Sjómansskúla, Maskinmeistaraskúlan og Mentamálastýrið. Á vári 2000 kom Føroya Handilsskúli við í OS, meðan Maskinmeistaraskúlin á heysti 2001 tók seg burtúr samstarvinum.

Endamálið hjá samtakinum er at stíla fyri útbúgvingum við atliti at oljuvinnuni, annaðhvørt í samstarvi við útbúgvingarstovnar uttanlands ella, í tann mun tað er gjørligt, á skúlunum, ið eru limir í samtakinum, soleiðis at førleikamenning fer fram bæði hjá teimum, sum fylgja útbúgvingartilboðunum, og hjá skúlunum og lærarunum í OS.

OS hevur skipað fyri skeiðum í Føroyum og sent fólki til Noregs og Skotlands. Fyri í størri mun at kunna halda skeið í Føroyum, hava lærarar eisini verið á skeiði uttanlands.

Í 2002 er ætlanin m.a. at senda 10 lærlingar til Aberdeen College fyri at læra um ymiska útgerð, ið verður nýtt í oljuvinnuni. Ætlanin er eisini, at lærarar skulu fara uttanlands at nema sær kunnleika, eins og útlendskur lærari ætlandi kemur hendavegin at undirvísa eina tíð.

7.4 Førleikamenning í vinnufyrirøkum

Fleiri føroyskar fyrirøkur hava fingið hjálp at menna sín førleika. Henda menning hevur í flestu førum verið ætlað til antin at menna førleikan at røkja nýggjar uppgávur, ella at menna góðskustýringarskipanir.

Ein høvuðsregla fyri at veita stuðul er, at hon verður ikki útgoldin fyrítøkunum beinleiðis. Loyvishavarnir játta hvør í sínum lagi at stuðla ætlanum, og rinda sjálvir beinleiðis fyri ráðgeving ella annað. Hetta kann t.d. vera ráðgevingarbeiði í sambandi við góðskustýringarskipanir.

Ein onnur høvuðsregla er, at stuðul verður ikki veittur til keyp av útgerð.

Hóast enn ikki ber til at gera týdningin av førleikamenningini upp í peningi, kann tó vísast á, at hon longu hevur havt við sær, at fyrítøkur hava fingið uppgávur, tær annars ikki høvdu megnað. Tað, sum kanska er serliga hugaligt, er, at onkur fyrítøka, ið hevur fingið stuðul, nú hevur víðkað sítt virksemin út um landoddarnar. Eftir ætlan fer uppافتur meira at verða gjørt við tann partin av førleikamenningini, ið kann økja móguleikar fyri útflutningi av føroyskum vörum og tænastrum.

7.4.1 Vinnusamstarv

Sum nevnt omanfyri, er ásett í § 12 í leitingarloyvunum, at loyvishavarnir átaka sær at birta uppundir at fáa í lag samstarv millum føroyskar og útlenskar fyrítøkur fyri at byggja upp førleika og tøkniligan kunnleika í føroyskum virkjum. Tað tykist ikki, sum nakað ítøkilig enn er komið burtúr hesi áseting. Stýrið kennir ikki orsøkina, og hesi viðurskifti fara at verða tikin upp við loyvishavarnar, tá fundur verður um árliku frágreiðingarnar frá feløgnum.

At loyvishavarnir ikki tykjast at hava fingið í lag samstarv millum føroyskar og útlenskar fyrítøkur, merkir ikki, at onki slíkt samstarv er. Nakrar føroyskar og útlenskar fyrítøkur hava sjálvar tikið stig at fara undir samstarv. Endamálið er, at har føroyskar fyrítøkur ikki sjálvar megna at veita vörur ella tænastr til oljuvinnuna, kann hetta verða gjørt saman við útlenska samstarvsfelagnum. Á tann hátt verður førleikin í føroysku fyrítøkuni mentur so við og við.

7.4.2 Útbúgving av alment settum starvsfólki

Sum nevnt omanfyri er ásett í §13 í leitoloyvunum, at loyvishavarnir eisini hava átakið sær at skipa fyri og bera kostnaðin av at útbúgva starvsfólk hjá m.ø føroyskum myndugleikum og almennum stovnum. Enn kann ikki sigast, at nógv er hent á hesum økinum. Stýrinum kunnugt er bert eitt starvsfólk, ið hevur nýtt høvið at menna sín førleika við støði í hesari ásetingini.

Ein av orsøkunum kann vera, at ov lítið hevur verið gjørt burtúr at kunna um henda móguleikan. Hesi viðurskifti fara at verða tikin upp til viðgerðar við loyvishavarnar í vár.

7.5 Eftirmeting av førleikamenningini higartil

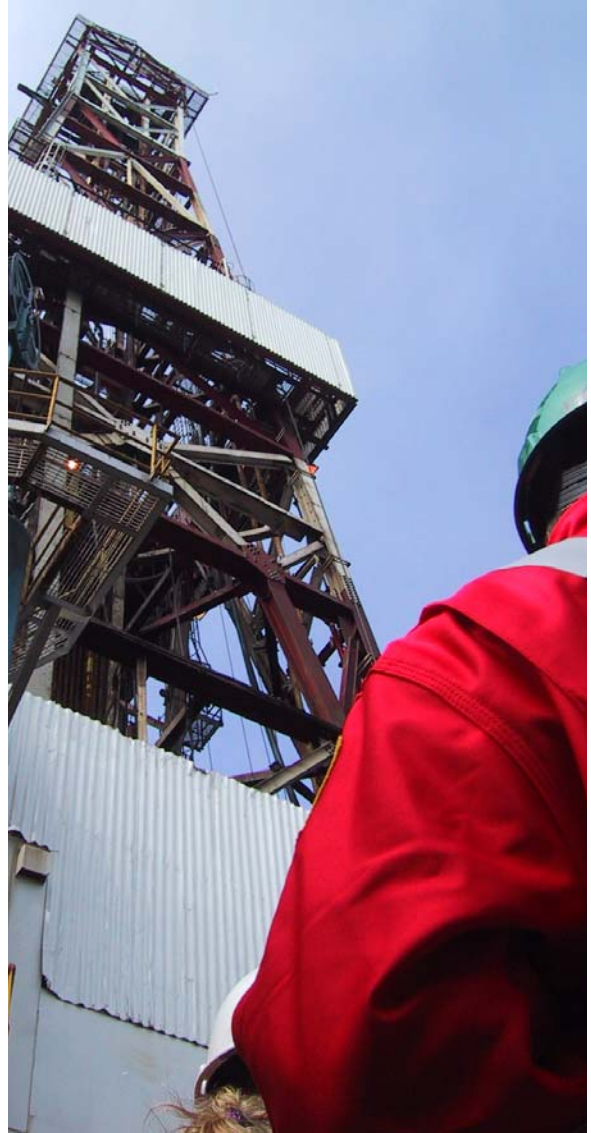
Tað hevur víst seg, at tørvur er á greiðari reglum fyri, hvat førleikapeningur kann nýtast til. Oljumálastýrið fer tí í vár at endurskoða leiðreglur og mannagongdir hesum

viðvíkjandi. M.a. fer stýrið at taka upp nærri samband við t.d. Mentamálastýrið í sambandi við støðutakan til útbúgvingarmál, sum peningur ætlandi skal nýtast til. Eisini fer meira at verða gjørt við at kunna um móguleikan at fáa hjálp til førleikamenning.

Tað er eitt sindur ymist, hvussu tær ymsu ásetingarnar um førleikamenning eru uppfyltar. Á útbúgvingarøkinum eru fleiri tiltøk sett í verk. Eisini viðvíkjandi førleikamenning av fyrítøkum eru fleiri verkætlanir í gongd. Hinvegin sýnist ikki so nógv at vera komið burturúr at knýta sambond millum føroyskar og útlenskar fyrítøkur. Tað sama er galdandi fyri útbúgving av alment settum starvsfólkum.

8 Heilsa, trygd og umhvørvi

Í hesum partinum verða evni viðvíkjandi heilsu, trygd og umhvørvi í sambandi við leitivirksemi umrødd. Aðalevni heilsa, trygd og umhvørvi fevnir í hesum førinum eisini um havumhvørvi, sum er partur av málsøknum hjá landsstýrismanninum í oljumálum. Lógarkarmarnir eru kolvetnislógin og havumhvørvislógin við tilhoyrandi kunngerðum. Umsitingarlíga eru tað trygdardeildin í Oljumálastýrinum og umhvørvisdeildin á Heilsufrøðiligu Starvsstovuni, ið umsita heilsu, trygd og umhvørvi.



8.1 Trygdarregluverk

Landsstýrið hevur sambært kap. 5 í lógtingslóg nr. 31 frá 16. mars 1998 um kolvetnisvirksemi heimild at regulera heilsu, trygd og umhvørvi, heruppií arbeiðsumhvørvi og tilbúgving umborð á havstøðum.

Bygt verður á aðalkravið um forsvarligt virksemini, sum er lógarfest í kolvetnislógini. Tað, at virkseminið skal vera forsvarligt, er eitt dynamiskt krav, eitt krav sum broytist sohvørt framstig verða gjørd innan tøkni, arbeiðshættir o.t. Tað, sum var forsvarligt fyri 10 árum síðani, er ikki neyðturviliga forsvarligt í dag, og tað, sum er forsvarligt í dag, verður kanska ikki roknað sum forsvarligt um 10 ár.

Tað ber ikki til út í æsir at siga, hvat kravið um forsvarligt virksemini fevnir um, uttan at tað í kolvetnislógini í øllum førum fevnir um heilsu, trygd og umhvørvi í øllum skeiðum av virkseminum. Sostatt kann sigast, at talan er um eina heildarregulering, har krøv verða sett til virkseminið sjálvt og til heilsu, trygd og umhvørvi, heruppií arbeiðsumhvørvi og tilbúgving, í somu lóg.

Aðalkravið er gjørt meira ítøkiligt í kunngerð nr. 35 frá 8. mars 2001 um heilsu, trygd og umhvørvi í leitiskeiðinum, soleiðis at tann, ið varðar av virkseminum, gerst betri førur fyri at lúka kravið um forsvarligt virksemini. Kunngerðin er tó lögfrøðiliga sæð einans at rokna sum ískoyti til aðalkravið í lógini.

Ásetingarnar í kunngerðini um heilsu, trygd og umhvørvi í leitiskeiðinum eru funktionellar ella starvsligar. Hetta merkir, at reglurnar áseta, hvat loyvishavarar, fyristöðufeløg og aðrir arbeiðsgevarar skulu gera fyri at lúka krøvini til heilsu, trygd og umhvørvi. Hinvegin ásetur kunngerðin sum høvuðsreglu ikki hvussu hesi krøv annaðhvørt kunnu ella skulu lúkast. Ein slík trygdarregulering er ikki ókend í okkara grannalondum.

Høvuðseykenni fyri vanliga reguleringsháttin er, at reglurnar verða orðaðar meira ella minni nágreinilga. Innihaldsliga áseta hesar reglur krøv um ávísar framferðarhættir og mannagongdir, sum skulu fylgjast. Brot á mannagongdina er brot á regluna, líkamikið hvat úrslitið er. Ein slík regulering vil aloftast ikki eggja til nýhugsan og betringar hjá vinnuni, tí fortreytin fyri at broyta verandi mannagongdir er broyting av reglunum, sum aftur krevur at løgtingið ella landsstýrismaðurin tekur stig til neyðugu broytingarnar.

Øðrvísi er tað við tí funktionella regluverkinum. Eyðkenni fyri hetta er, at krøv verða sett til hvat úrslitið skal verða heldur enn hvørjar mannagongdir skulu fylgjast í sambandi við tað ávísa virkseimið, ið reglurnar eru galdandi fyri. Talan er um málsetandi reglur. Røkkur ein úrslitinum er reglan lokin og tann, ið stendur fyri virkseminum ger sjálv/-ur av, hvussu úrslitið best verður rokkið. Hesin reguleringsformur eggjar til nýhugsan og betringar hjá vinnuni, tí vinnan alsamt veit hvat úrslitið skal verða, samstundist sum rúm er fyri at broyta og betra um gamlar mannagongdir og framferðarhættir og harvið eisini betra um úrslitið uttan broyting av reglunum.

Kunngerðin um heilsu, trygd og umhvørvi fevnir um stýring, vanda- og tilbúgvingargreiningar, tøkni, virkseimi umframt upplýsingar og skjalfesting í sambandi við kolvetnisvirkseimi í leitiskeiðinum. Kunngerðin er býtt upp í sjev høvuðspartar, ið eru skiftir sundur í fjúrtan kapittlar við tilsamans 113 greinum. Til samanberingar kann nevast, at onki av okkara grannalondum enn hevur miðsavnað allar reglur viðvíkjandi heilsu, trygd og umhvørvi í eitt regluverk. Niðanfyrir verður í stuttum greitt frá høvuðspørtunum í kunngerðini.

Parturin um fyrisiting av virkseminum fevnir um leiðsluábyrgd arbeiðsgevarans. Tann, ið stendur fyri virkseminum, skal m.a. seta á stovn innanhýsis stýri- og eftirlitsskipanir, áseta førleikakrøv til manningina umborð og annars hava eftirlit við, at virkseimið alsamt verður útint forsvarligt, soleiðis at trygdarstigið ikki dalar sum frálíður. Harumframt verður krav sett um støðuga betring av trygdarstignum.

Parturin um greiningar (analysur) fevnir um gerð og nýtslu av váða- og tilbúgvingargreiningum. Hesar skulu brúkast sum støði undir tilrættalegging og útinnan av virkseminum sum heild, tað verið seg leitiboringar og annað hættisligt arbeiði. Eisini skulu greiningarnar brúkast sum grundarlag undir hvør tilbúgving skal vera á havstöðini. Greiningarnar skulu byggja á skjalfest góðtøkumørk, sum skulu vera í samsvari við krøvini í lóggávuni og møgulig strangari krøv, ið feløgini seta sær sjálvum. Greiningarnar skulu brúkast sum amboð at meta um váðan, so virkseimið ongantíð gerst meira váðakent enn góðtakiligt er.

Tøkniligi parturin fevnir um havstöðina og hvat hon skal verða útgjørd og innrættað við, tað verið seg innan- og uttandura, so kringstöðurnar er í lagi fyri tey, sum skulu

arbeiða umborð. Sum dømi kunnu nevnast krøv til tól og útbúnað, krøv til ljósviðurskifti inni og úti, krøv til bori- og brunnútgerðina, sum havstøðin skal verða útgjörd við o.s.fr. Ásett er eisini, at havstøðir skulu lúka krøvini, ið eru ásett í MODU Code frá IMO. Hesi krøv hava við sær, at bert nýggjari havstøðir ella havstøðir, ið eru umvældar at lúka hesi krøv, fáa góðkenning at virka á føroyskum landgrunni.

Rúgvumiklast er parturin um virkseimið. Her eru krøv sett til trygdarskipanir umborð, viðlíkahald av havstøð og útgerð, íroknað útgerð sum triðimaður eigur, krøv til royndar- og trústkoyringar av útbúnaði og útgerð, krøv til manningartal, krøv um arbeiðsloyvisskipan fyri serliga hættislig arbeiði. Virksemissparturin fevnir eisini um reglur viðvíkjandi arbeiðsumhvørvi. Sum dømi kunnu nevnast krøv um minstaaldur fyri at mynstra umborð, ið er settur til 18 ár, mest loyvda arbeiðstíð og hvussu long hvílitíðin skal vera, umframt krøv um tilrættalegging av arbeiðinum, so arbeiðstakarar ikki vera fyri skaða ella sjúku. Krøv eru eisini um upplæring, verndarútgerð, arbeiðstól, hjálptól og annan reiðskap. Krav er um heilsutænastu umborð, sum skal vera mannað við í minsta lagi einari sjúkrasystir. Ein lækni skal hava fakligu ábyrgdina, hóast hesin ikki hevur fyri neyðini at vera umborð. Harumframt eru krøv til tilbúgvina, heruppií at øll starvsfólk skulu hava staðið grundleggjandi trygdar- og tilbúgvingskeið eftir galdandi vesturevropiskum reglum.

Parturin um upplýsingar og skjalfesting ásetir m.a., hvat oljufeløgini skulu upplýsa um og nær, umframt hvørjir upplýsingar tey skulu goyma o.s.fr. Krøv eru til umsóknir um borigóðkenningar, innlatan av dagligum frágreiðingum um bori- og brunnvirksemi, krøv um endaligar frágreiðingar, tá borivirkseimið er liðugt, krøv um innlatan av frágreiðingum tá fólkaskaðar koma fyri umframt krøv um fráboðan til ymiskar myndugleikar, skuldi vanda- og vanlukkustøður komi fyri.

Miðað hevur verið eftir at gera reglur, sum kennast aftur í trygdarregluverkunum hjá londunum kring Norðsjógvin, t.e. Bretland, Danmark og Noreg, tí aðalkravið um forsvarligt virksemi er hitt sama, og oljuvinnan er ein altjóða vinna, sum virkar tvørtur um landamørk.

8.2 Eftirlit

Eftirlitsuppgávan hjá Oljumálastýrinum kann skiftast sundur í tveir partar. Fyrri parturin er eyðkendur við, at vitjað verður umborð á havstøðunum, áðrenn tær ætlandi skulu brúkast til kolvetnisvirksemi á føroyskum øki, meðan hin parturin er eyðkendur við, at farið verður umborð á eftirlit, meðan borað verður.

Endamálið við eftirlitinum, áðrenn farið verður undir at bora, er m.a. at kanna og staðfesta, um havstøðin og útgerðin umborð lúka lóggávukrøvini við atliti at forsvarligum virksemi, tí ikki kann verða farið undir leitiboringar fyrr enn borigóðkenning er fingin til vega frá Oljumálastýrinum. Borigóðkenningin knýtir seg at havstøðini, útgerðini og mannagongdunum fyri ætlaða arbeiði.

Niðurstøðan frá slíkum eftirlitum kann verða, at havstøðin við útgerð antin treytaleyst lýkur krøvini ella meira vanligu fyri eldri havstøðir, at havstøðin ikki treytaleyst lýkur krøvini. Í slíkum førum verða treytir settar fyristøðufelagnum um at skipa so fyri, at ávísar ábøtur ella neyvari tiltøk skulu setast í verk, áðrenn roknast kann við at havstøðin við útgerð kann fáa borigóðkenning til leitivirksemi á føroyska

landgrunninum. Fyrstøðufeløgini eru sjálvi sera áhuga í, at hetta eftirlitið verður gjørt, og helst so tíðliga sum møguligt, áðrenn boringin ætlandi skal byrja, so tey fáa høvi at gera neyðuga umvælingararbeiðið og seta neyðugu tiltøkini í verk.

Endamálið við eftirlitinum, meðan borað verður, kann vera at staðfesta, um ásettar mannagongdir og krøvini í lóggávuni verða fylgd í dagliga arbeiðinum, um trygdarskipanirnar virka eftir ætlan, um frávik verða viðgjørd á rættan hátt o.s.fr. Á slíkum eftirlitsvitjanum verður m.a. tosað við umboð fyri trygdarbólkin, leiðarar og onnur starvsfólk. Frágreiðingar frá trygdarfundum og tilburðum viðvíkjandi heilsu, trygd og umhvørvi verða gjøgnumgingnar, kannað verður eftir, at trygdarútgerð verður brúkt o.s.fr.

Oljumálastýrið var á eftirlitsvitjan bæði áðrenn virkseimið fór í gongd og meðan borað varð. Niðurstøðurnar frá eftirlitsvitjanunum, áðrenn virkseimið fór í gongd, vístu á umstøður, ið ikki kundu metast at lúka krøvini í lóggávuni og tí máttu ábøtur og tiltøk setast í verk, áðrenn borigóðkenning kundi latast. Hinvegin vístu eftirlitsvitjanir, meðan borað varð, at umstøðurnar umborð vóru forsvarligar við atliti at heilsu, trygd og umhvørvi.

8.3 Vanda- og vanlukkustøður

Fyrsta leitiskeiðið nakrantíð í føroyskum sjógvi byrjaði við trimum leitiboringum. Fyrst at seta borin í varð Statoilsamtakið, síðani BP og Shell og sum nummar trý The Faroes Partnership.

Umframt at móttaka dagligar frágreiðingar um gongdina í arbeiðinum, skal Oljumálastýrið hava fráboðanir um vanda- og vanlukkustøður, sum koma fyri umborð á havstøðum. Hetta er ásett í einari fráboðanartalvu í kunngerðini um heilsu, trygd og umhvørvi. Sambært hesi fráboðanartalvu, skulu stýrið og aðrir myndugleikar alt fyri eitt hava fráboðan frá arbeiðsgevaranum um neyvari lýstar vanda- og vanlukkustøður koma fyri. Slíkar fráboðanir skulu vátast skrivliga í seinasta lagi tveir tímar eftir at tilburðurin hendi ella kom í ljós.

Fráboðanarskipanin tænar fleiri endamálum. Eitt av hesum er at geva myndugleikunum høvi til, skjótast gjørligt, at meta um bráfeingis trygdartiltøk skulu setast í verk og, um neyðugt, at kanna tilburðin fyri at staðfesta um talan er um møgulig brot á trygdarreglurnar. Í summum førum kann talan verða um so álvarsligar tilburðir, at eisini løgreglan kannar málið. Harafturat kunnu slíkar fráboðanir brúkast sum grundarlag undir hagtølum fyri trygdarstignum í fráländavinnuni. Slík tøl kunnu umframt brúkast sum amboð í stýringini av trygdargongdini frameftir.

Sambært kunngerðini skulu frágreiðingar um fólkaskaða á havstøðini ella umborð á skipum sum lasta og lossa skrivast á oyðublað, sum Oljumálastýrið útflyggjar. Hetta fyri at tryggja einvorðni og somu góðsku í frágreiðingunum.

Í 2001 fekk Oljumálastýrið tilsamans átta fráboðanir um ymiskar vanda- og vanlukkustøður, sum komu fyri umborð á havstøðunum. Hesar eru skiftar sundur samsvarandi fráboðanartalvuni umframt stutt lýstar niðanfyri talvuna.

Fráboðanartalva

	MRCC TÓRSHAVN	OLJUMÁLASTÝRIÐ	DEILDIN FYRI ARBEIÐS-ALMENNAAHEIÐSLI	LANDSSJÚKRAHÚSIÐ	FØROYA LANDFÚTI	VÁGA FLOGHAVN	HEILSUFRØÐILIGA STARVSSTOVAN	LANDSLÆKNIN	FRÁBOÐAD 2001
Farsóttir ella mateitranir		•	•	•			•	•	0
Deyði og álvarsligir fólkskaðar	•	•	•	•	•				1
Spreingingar, eldar og tilrend til eld	•	•	•	•	•				0
Bráfeingis dálking ella vandi fyri slíkari	•	•			•		•		0
Gasslekar	•	•	•	•			•		0
Útblástrar	•	•	•	•	•		•		0
Tyrluvanlukkan	•	•	•	•	•	•			0
Hendingar í sambandi við geislavirknar keldur	•	•	•				•	•	0
Aðrar vanda- og vanlukkustøður	•	•	•		•				7
Brotsverk		•			•				0

6. august

Ein persónur fær brandskaða av heitum vatni í sambandi við gólvvask. Skaðin varð viðgjørður við fyrstuhjálp.

21. august

Tveir boltar, ið sita á stýrinum við skrúvugangin millum ovasta borirør og boriverkið, kvettast av, tá verkið við nógvum ferð er á veg uppeftir. Ein persónur varð raktur í høvdið. Skaðin varð viðgjørður við fyrstuhjálp.

21. august

Ein skekil, sum vigaði 50g, losnaði úr einari lásiketun og datt niður á boridekkið. Ongin persónsskaði stóðst av hendingini.

25. august

Ein persónur gleið og keikti sær fótin í sambandi við frítíðarítriv. Persónurin bleiv sjúkrameldaður.

26. august

Meðan lorað varð, losnaði ein stroppaveitur, sum hekk í einum lossikróki, og datt niður á boridekkið úr 10 metra hædd. Ein persónur varð raktur í trygdarbrillurnar, men ongin skaði stóðst av hendingini.

27. august

Útgerð varð við krana flutt umborð á eina havstøð í einari lossibingju. Útgerðin vigaði meira enn 9 tons, hóast hámarkið var 9 tons. Ongin skaði stóðst av hendingini.

30. august

Ein persónur verður sjúkrameldaður við eksem á báðum beinum. Persónurin hevði verið í samband við sápuvatn, tá eitt frárensl typtist.

1. september

Ein persónur varð raktur í ryggin og høvdið av einum borirøri undir flyting av góðsi á rørdekkinum. Persónurin varð við tyrlu fluttur á Landssjúkrahúsið og fyra dagar seinni til Aberdeen, har hann varð lagdur undir skurð. Álvarsamur persónsskaði.

Tilburðurin 1. september varð kannaður av lögregluni og Oljumálastýrinum. Niðurstøða verður gjørd í málinum í næstum.

8.4 Eftirmetingarfundir

Oljumálastýrið tók á heystið 2001 stig til tveir eftirmetingarfundir, hvørs endamál vóru at meta um royndirnar, ið myndugleikar og oljufeløg høvdu gjørt sær í sambandi við fyrstu leitiboringarnar. Fyrri fundurin savnaði teir myndugleikar, sum umsita uppgávur á hvør sínum øki mótvegis loyvishavarunum umframt teir ráðgevarar, ið Oljumálastýrið hevði brúkt í sambandi við tøkniligu viðgerðina av boriumsóknunum. Á fundinum greiddu myndugleikaumboð og ráðgevarar frá góðum og minni góðum royndum í hesum sambandi.

Samanumtikið varð niðurstøðan, at arbeiðið hjá myndugleikunum hevur gingið væl. Ein høvuðsfortreyt var, at allir myndugleikar høvdu brúkt nógva orku at kunna og fyrireika seg til tað, ið koma skuldi. Gott og opið samskipti við feløgini varð nevnt sum fortreyt fyri, at myndugleikaviðgerðin og eftirlitið í operationella skeiðinum gekk væl. Nakað av ógreidleika var tó at hóma á tilbúgvingarøkinum, m.a. tí at feløgini brúka ymisk hugtøk fyri so at siga somu evni í tilbúgvingarætlanunum. Mælt varð tí til, at feløgini frameftir skulu leggja við allýsingar av hugtøkum, ið verða brúkt í tilbúgvingarætlanunum.

Viku seinni varð ein eftirmetingarfundur afturat, hesaferð við umboðum fyri oljufeløg og teirra høvuðssamstarvsfelagar umframt myndugleikar. Arbeitt varð í bólum, har ávís evni vórðu umrødd við tí endamálið at lýsa og eftirmeta hesi, sæð bæði frá myndugleikasíðu og vinnuligu síðuni, umframt at koma við tilmælum til, hvat kann verða gjørt betur í framtíðini.

Eftirmetingin vísti einmælt á týðningin við góðum og opnum samskipti millum feløg og myndugleikar. Harnæst fingur myndugleikarnir rós fyri at verða lítið byrðugir. Víst varð tó á nøkur evni, ið antin skulu kortleggjast betur ella betrast, áðrenn næstu leitiboringarnar. Sum dømi kunnu nevnt gerð av reglum og leiðreglum á onkrum økjum umframt at betra um kunningina á øðrum økjum. Feløgini settu sær fyri at kortleggja og fáa semju í lag um ymisk viðurskipti. Nevnt kunnu felags krøv til vaktar- og bjargingartyrlu, uppskot til felags mannagongd um ætlanin er at brúka eina havstøð, sum ikki áður hevur virkað á føroyskum landgrunni og kortlegging av øllum krøvum í lóggávuni. Eftirmetingararbeiðið hjá feløgnum er lagt til arbeiðsbólkar í Føroya Oljuídnáðarbólki, stytt FOÍB. Sí nærri um FOÍB í kap. 10.4.

8.5 Havumhvørvi

Við kongligari fyriskipan frá 12. august 1999, varð danska havumhvørvislógin sett í gildi í Føroyum. Samstundis varð havumhvørvislógin frá 1980, sum kom í gildi fyri Føroyar við kgl. fyriskipan frá 1985, sett úr gildi. Brøyingin hevði m.a. við sær, at fyrisitingin av umhvørvinum í sambandi við frálandavinnu varð lögð frá danska umhvørvismálaráðnum til landsstýrismannin í umhvørvismálum. Kgl. fyriskipanin um verju av havumhvørvinum er ikki serliga greið lóggáva, m.a. tí at heimildirnar í einstøkum førum eru hjá danska umhvørvismálaráðharranum og í øðrum førum hjá landsstýrismanninum í umhvørvismálum. Nevnt kann verða, at landsstýrismaðurin hevur biðið umhvørvisráðharran um samráðingar við atliti at yvirtøku av málsøkinum havumhvørvi.

Stutt eftir gildiskomuna av kgl. fyriskipanini um verju av havumhvørvinum, varð farið undir at fyrireika kunngerðir við heimild í lógini. Talan var í flestu førum um at tillaga danskar kunngerðir, sum fyri langari tíð síðani áttu at verið settar í gildi, tí tær í flestu førum útinna altjóða sáttmálar, ið eru galdandi fyri Føroyar, t.d. MARPOL. Fimtan kunngerðauppskot vórðu gjørd. Helmingurin skuldi staðfestast av landsstýrismanninum í umhvørvismálum, og hin helvtin av danska umhvørvismálaráðharranum.

Tann 8. mars 2001 vórðu tær sjev føroysku kunngerðirnar staðfestar av landsstýrismanninum í umhvørvismálum. Tær týðningarmestu í sambandi við oljuvinnuna eru *kunngerð um nýtslu og burturbeining av evnum og tilfari frá havstøðum*, eisini nevnd útleiðingarkunngerðin, umframt *kunngerð um gjøld eftir havumhvørvislógini*.

Tær kunngerðirnar, sum vórðu sendar danska umhvørvismálaráðharranum til staðfestingar, eru enn ikki settar í gildi fyri Føroyar.

Útleiðingakunngerðin hevur m.a. ásetingar um, at øll nýtsla og burturbeining av evnum og tilfari krevur loyvi frá Heilsufrøðiligu Starvsstovuni. Í umsókn um loyvi skulu oljufeløgini upplýsa nøgd, samanseting, umhvørvisligar eginleikar, reinsis- og burturbeiningarhættir fyri øll evni, sum nýtt verða, umframt at vísa á umhvørvisverjandi tiltøk.

Undir leiti- og framleiðsluboring verður vanligi givið loyvi til, at ávís evni og tilfar verða latin í havið. Hetta eru serliga evni í borimóru, sum m.a. verður nýtt til smyrjing og køling av borinum umframt at flyta borispønirnar upp úr boriholinum. Serligar reglur eru fyri, hvørji evni eru loyvd, og hvørji evni kunnu latast í havið. Bert evni, hvørs umhvørvisligu og vistfrøðiligu eginleikar eru kannaðir og góðkendir, verða loyvd. Hetta eru reglur, sum samsvara við ásetingarnar í OSPAR sáttmálanum.

Krøv verða eisini sett til stýring av umhvørvisarbeiðinum, umframt at besta tøka tøkjin (Best Available Technology, BAT) skal nýtast fyri at avmarka árinid á umhvørvið. Heilsufrøðiliga Starvsstovan umsitur kunngerðina.

Kunngerðin um gjøld eftir havumhvørvislógini gevur Heilsufrøðiligu Starvsstovuni heimild at krevja gjøld frá virkjum fyri góðkenningar- og eftirlitsuppgávur eftir havumhvørvislógini og kunngerðum við heimild í havumhvørvislógini. Tað vil siga, at

Oljufeløg skulu rinda fyri viðgerð av umsóknnum um útleiðingarloyvi og fyri eftirlit, sum Heilsufrøðiliga Starvsstovan hevur við virkseminum.

Við tí regluverki, sum er sett í gildi á havumhvørvisøkinum, eru krøvini, sum verða sett oljufeløgnum, rættiliga javnlík teimum, ið sett verða í okkara grannalondum umframt at samsvara við krøv ásett í t.d. OSPAR-sáttmálanum um havumhvørvisvernd fyri Landnyrðingsatlanshav, sum Føroya Løgting samtykti at seta gildi í Føroyum 23. oktober 1998.

Í sambandi við tær triggjar leitiboringarnar, sum hava verið í 2001, hevur Heilsufrøðiliga Starvsstovan givið nýtslu- og burturbeiningarloyvi í hvørjum einstøkum føri. Saman við umsóknunum skuldu feløgini lata inn upplýsingar um umhvørvisligu eginleikarnar hjá øllum teimum evnum, ið nýtt vórðu í sambandi við boringina. Bert evni við nøktandi umhvørvisligum eginleikum hava verið loyvd.

Heilsufrøðiliga Starvsstovan hevur verið á eftirliti hjá øllum trimum feløgnum, sum hava borað. Mannagongdir í sambandi við nýtslu og burturbeining av evnum og tilfari, burturkast og umhvørvisarbeiðið, varð kannað. Sum heild kann sigast, at feløgini hava góðar skipanir og mannagongdir, sum gera at tey lúka treytirnar í loyvunum.

8.6 Umhvørvisstarv

Út frá viðurkenningini av, at tað er umráðandi at oljufeløg, sum ætla sær undir kolvetnisvirksemi á einari nýggjari leið, hava kunnleika til umhvørvis- og náttúruviðurskiptini á økinum, heitti táverandi Oljufyrisingin á oljufeløgini, sum høvdu víst føroyska økinum ans, um í felag at fáa til vega upplýsingar um hesi viðurskipti.

Í 1997 tóku 23 oljufeløg stig til eina verkætlan, hvørs endamál var at skráseta og kortleggja náttúru- og umhvørvisviðurskiptini á føroyska havøkinum, áðrenn oljuvirksemið byrjaði. Verkætlanin, sum fekk heitið GEM, er serstøk, tí tað er fyrstu ferð, at ein tilík umhvørvisverkætlan er byrjað, áðrenn fyrsta útbjóðingarumfar er lýst og fyrstu loyvini eru veitt. GEM bókstavnir eru ein stytting fyri Geotechnical (jarðtøkni), Environmental (umhvørvi) og Metocan (samanseting av meteorological og oceanography, t.e. veður- og havfrøði). Í 1999 kom ein fjórði bólkur við í GEM arbeiðið, nevniliga trygdar- og tilbúgvingsarmál. Í 2001 varð GEM-verkætlanin formliga avtikin og FOÍB sett í staðin.

Í samband við stovnanina av GEM lögdu føroyskir myndugleikar dent á, at arbeiðið í størstan mun skuldi fara fram saman við føroyskum kanningarstovnum, soleiðis at vitanin, sum stovnarnir hava um føroysku náttúru- og umhvørvisviðurskipti, verður gagnnýtt. Somuleiðis var verkætlanin ein móguleiki at menna og altjóðagera føroyska granskningarumhvørvið. Føroysku stovnarnir, sum tóku lut í arbeiðinum vóru Fiskirannsóknarstovan, Náttúrugripasavnið, Jarðfrøðisavnið, Landsverkfrøðingurin, Havlívfrøðistøðin, Náttúruvísindadeildin og Heilsufrøðiliga Starvsstovan. GEM varð skipað við einum stýri við umboðum úr luttakandi oljufeløgnum, saman við tveimum eygleiðarum frá føroysku myndugleikunum.

Samstarvið kann í høvuðsheitum greinast í tveir bólkar eftir innihaldi ella endamáli, har feroyski stovnurin antin hevur virkað sum ráðgevi ella sum veitari av serkunnleika.

Jarðtøkniligi arbeiðsbólkurin hevði sum mál at greina og lýsa havbotnin og ovaru lögini í undirgrundini. Jarðtøkniligar og jarðalísfrøðiligar dátur skuldu brúkast at eyðmerkja møguligar vandar í sambandi við boringarnar. Vandarnir, vanliga nevndir jarðfrøðivandar kundu t.d. fevna um øki, har botnurin jarðfrøðiliga er óstöðugur, og um fjaldar forðingar sum t.d. grýtislendi, skipsvrak, fjaldar gjáir, lummar av grunnum gassi og veikar botnfláir.

Umhvørvisbólkurin fekk til vega dátur, sum lýsa umhvørvið í loyvisøkinum, so eitt yvirlit kundi fáast yvir náttúruviðurskiftini í loyvisøkjunum. Endamálið var at lýsa, hvørji árin oljuvirksemið møguliga kundi fáa á umhvørvið í leitøkinum.

Veður- og havfrøðibólkurin savnaði inn og samanbar veðurfrøðiligar og havfrøðiligar dátur. Myndlar vóru gjørdar, sum kundu geva oljufeløgum kunning um streym, alduviðurskifti og veðurlag, sum kundi brúkast í tilrættaleggingini av leitiboringunum.

Viðvíkjandi arbeiðinum at fyrireika og orða umhvørvismál, varð støði tikið í verandi náttúru- og umhvørvisvitan. Komið varð til, at vitanargrundarlagið var ikki nøktandi og tí mátti meira vitan fáast til vega á ymiskum økjum so sum havbotnsviðurskifti, myndlar yvir avleiðingar av oljudálking, verju av djórasløgum o.s.fr. Eitt yvirlit varð gjørt yvir upplýsingartørvin og arbeiðið varð síðani skipað í verkætlanir. Verkætlanirnar vórðu raðfestar bæði í mun til týðning og tíðarætlan.

Sum dømi um verkætlanir kunnu nevast frágreiðing um burturkast frá frálandavinnuni, myndlar av oljuútblásing á djúpum vatni, myndlar av oljudálking við havvyrflatuna, útleiðing av borispónum, kortlegging av strondini í mun til viðkvæmi fyri oljudálking, frágreiðing um plankton í Føroyar-Hetlandsrennuni, endurskoðan av vitan um botndjór, frágreiðing um sjófugl og hval, frágreiðing um havsúgdjór, kunning um seismikk og møguliga ávirkan á fiskiskap umframt eitt yvirlit yvir lógir og reglur á umhvørvisøkinum.

Nógvar verkætlanir eru loknar meðan aðrar halda fram í FOÍB-høpi so leingi nakað leitivirksemi er. Vitanið er fingin til vega, er m.a. brúkt í sambandi við umhvørvisfylgjumetingarnar, sum gjørdar vóru áðrenn farið var undir at leita. Í umhvørvisfylgjumetingunum vóru metingar gjørdar um ítøkiligu fylgjurnar, ið boringarnar kundi hava á umhvørvið í loyvisøkinum. Dátur og upplýsingar, ið eru savnað í GEM-verkætlanini, eru gjørd almenn og savnað í ein dátugrunn. Meira fæst at vita um hetta á heimasíðuni www.gem.fo.

8.7 Tilbúgving

Oljumálastýrið ásetir í sínum trygdarregluverki kröf til oljufelögini um dygga tilbúgving umborð á havstöðum. Felögini skulu m.a. gera tilbúgvingarættlanir, sum byggja á vanda- og tilbúgvingargreiningar. Tilbúgvingarættlanirnar skulu lýsa tæka tilbúgvingarútgerð, ávaringarmannagongdir, bjargingarættlanir v.m. Tilbúgvingin móttvegis umhvørvisdálking skal vera partur av tilbúgvingini annars.

Álagt verður eisini oljufeløgnum, har tað er hóskandi, at gera avtalur við onnur feløg um samskipan av tilbúgvingarættlanum og -útgerð. Hetta merkir, at fyrstøðufeløg, ið virka á føroyskum øki, kunnu gera sínámillum avtalur um tilbúgving. Hugsandi er, at slíkar avtalur eisini verða gjørdar ímillum feløg, ið virka hvør sínumegin landgrunsmarkið. Harafturat er tað álagt feløgnum at samskipa teirra tilbúgvingarættlanir við almennar tilbúgvingarættlanir og tilbúgvingarorku.

Landsmyndugleikin skal halda eina ávísa tilbúgving, ið støðugt er tøk, um vanlukkustøður henda á landi ella sjógvi. Fyri oljuleitingina er tað serliga umráðandi, at tilbúgvingin til havs er væl skipað. Til eina landstilbúgving hoyra m.a. ávaringarskipanir, har tað er ásett, hvør ávarar hvønn, hvør hevur heimild til hvat o.s.fr. Arbeiðið við at skipa eina landstilbúgving er komið rættiliga væl áleiðis. Ábyrgdin fyri almennu tilbúgvingina er flutt úr Vinnumálastýrinum til Fiskimálastýrið, ið hevur sett fólk í starv at gera uppskot um landstilbúgvingina.

Ein týðningarmikil liður í samskipanini millum tilbúgvingina hjá loyvishavarunum og tað almennu tilbúgvingina eru tær venjingar, ið fyrstøðufelögini og myndugleikarnir í felag hava hildið, áðrenn felögini finga góðkenning at seta borin í. Venjingarnar vóru eftirmettar í mun til avrikið sum heild fyri at staðfesta, um ábøtur skuldu gerast í mun til útgerð, flutning, ávaringarskipanir, samskipti o.s.fr., áðrenn farast kundi undir boringarnar. Bæði oljufeløg og myndugleikar høvdu stórt gagn av venjingunum.



8.8 Skaðabótanevnd

Lógin um kolvetnisvirksemi hevur í kap. 7 ásetingar um endurgjald og serligar reglur um skaðabøtur til fiskimenn. Talan er um eina serliga skaðabótaskipan, ið er ætlað fiskimonnum, ið kunnu verða fyri tapi, uttan at nakar ávísur loyvishavari kann sigast at vera atvoldin, hóast skaðin má haldast at vera völdur av oljuvirksemi. Skaðabót kann veitast fyri skaða á fiskireiðskap, skaða á fiskaskip- og før, umframt mista veiðu og fiskitíð.

Mál um skaðabøtur skulu avgerast av einari skaðabótanevnd. Sambært § 38 í lógini skulu 5 limir veljast í nevndina, tvey umboð fyri loyvishavarnar, eitt umboð fyri reiðarnar og eitt umboð fyri manningarfeløgini. Fimta umboðið, sum eisini skal vera formaður, skal uppnevnt í felag.

Í fjør summar heitti Oljumálastýrið á Føroya Reiðarafelag og Fiskimannafelag Føroya um at samskipa val av umboði fyri ávíkavist reiðara- og manningarsíðuna. Valdu umboðini eru ávíkavist Poul Hansen, advokatur og Óli Jacobsen, formaður í Fiskimannafelag Føroya. Fyri loyvishavarnar eru umboðini Kjartan Hoydal, nevndarformaður í Atlantic Petroleum og Bernie Bennet, Fisheries Liason Manager í BP. Nevndin fer í næstum at skipa seg formliga.

9 Samfelagsárin

Undan hvørjum nýggjum skeiði í oljuvinnuni hevur dentur verið lagdur á at meta um, hvørja ávirkan virkseimið kundi væntast at fáa á føroyska samfelagið.

Tá lógin um fyrsta loyvisumfar varð lögð fyrri tingið í februar 2000, varð mettt um, hvørjar avleiðingar virkseimið í sambandi við fyrsta loyvisumfar kundi fáa fyrri sigling, fiskiskap og aðrar vinnur, umframt náttúru-, umhvørvis- og onnur samfelagsáhugamál. Mettt varð eisini um, í hvønn mun virkseimið fór at geva íkast til búskap og arbeiðsvinnu. Samanumtikið var niðurstøðan, at leitivirkseimið fór at verða avmarkað og ávirkanin á samfelagið tí lítil og ongin.

9.1 Árinskanningar

Higartil hava forsøgnirnar um ávirkanina frá oljuvirkseminum víst seg at verið beinraknar bæði í sambandi við forkanningarskeiðið og fyrstu boringarnar í leitiskeiðinum. Nú eitt møguligt útbýggingar- og framleiðsluskeið stendur fyrri framman er umráðandi at tryggja, at henda nýggja vinnan ikki hevur óheppin árin við sær, sum t.d. kunnu kolvelta okkara mál og mentan. Treytir eru settar fyrri virkseminum til tess at stýra eini møguligari ávirkan, soleiðis at hon verður til frama fyrri føroyska samfelagið.

Tá hugsað verður um ávirkan frá eini oljuvinnu, er týðningarmikið at seta tíðarkarmin, tosað verður um, í perspektiv. Frá tí, at ein oljufundur er mettur at vera rakstrarverdur, til framleiðsla kann fara í gongd, ganga vanliga eini 5 ár á okkara leiðum. Harumframt er eisini týðningarmikið at minnast til, at vit ikki enn kenna vavið av eini møgligari oljuvinnu í Føroyum. Ávirkanin hongur neyvt saman við fleiri faktorum, har m.a. tal av oljuleiðum í framleiðslu er ein. Ein møgulig ávirkan er eisini tætt tengd at oljupolitisku avgerðunum, sum verða tiknar, tá framleiðsluætlanin fyrri ein ávísan fund verður góðkend av landsstýrismanninum í oljumálum og lögð fyrri lögtingið. Verður hildið fast um, at allar vørur og tænastr í einum framleiðsluskeiði skulu um føroyskan bryggjukant ella flogvøll, og verða kolvetni ferd í land í Føroyum við hartil krevjandi útbýggingum, fara vit at uppliva eina størri innrás av útlenskari arbeiðsmegi, enn um virkseimið verður avmarkað til eina ella fleiri framleiðslueindir ytst á landgrunninum. Endaliga úrslitið verður óivað ein millumloyn, men kjarnin í málinum er, at tær greiningar, sum kunnu gerast í dag, verða alt annað líka meira tilhugsaðar, enn um bíðað verður til fleiri viðurskifti eru avklárað viðvíkjandi framtíðar framleiðsluætlanum. Samstundis er umráðandi, at grundleggjandi metingar verða gjørdar, áðrenn politisk støða verða tikin til avgerandi mál, so sum at føra kolvetni í land í Føroyum.

9.2 Royndir í øðrum samfeløgum

Tá tosað verður um árin á føroyska samfelagið, verður ofta víst á ávirkanina, ið oljuvinnan fekk á Stavanger, Aberdeen og Hetland í 70-árunum. Oljumálastýrið metir ikki, at samanberingar kunnu gerast millum tey samfeløgini tá í tíðini og Føroyar í

dag, tí fortreytirnar eru so nógv broyttar. Broytingar í heiminum og í okkara samskifti við umheimin hava verið sera stórar tey síðstu 30 árin, soleiðis at Føroyar í dag kann roknast sum eitt nútíðar samfelag á hædd við onnur lond í Vesturheiminum.

Øll samfeløg eru undir støðugari broyting. Tað er ikki óhugsandi, at ein oljuvinna í Føroyum á nøkrum økjum skundar undir broytingar, sum longu eru á veg.

Men um viðurskiftini verða lögð til rættis, er lítil vandi fyri, at vit verða rend um koll, tí at fólk við øðrum máli og síðum koma higgar at arbeiða. Tað ber heldur ikki til at samanbera arbeiðsmegina hjá oljuídnadnum í 70-árunum við í dag, millum annað tí at tørvurin á arbeiðsmegi í oljuvinnuni er nógv minni, enn hann var fyri 30 árum síðan. Ein faktorur, sum hevði stóra ávirkan á nøkur av teimum samfeløgum, sum fóru í holt við eina oljuvinna í 70-unum, t.d. Nýfundland og Noreg, var bygging av havstøðum og móttøkustøðum. Í dag eru bert nakrar fáar verksmiðjur í heiminum, sum kunnu byggja framkomin framleiðsluskip ella -pallar, sum skulu nýtast á okkara leiðum. Føroyskar fyrirkøkur kunnu uttan iva gerast undirveitarar til hetta arbeiðið, men vit fara neyvan at uppliva ta innrás av útlenskari arbeiðsmegi sum t.d. Hetland gjørdi, tí stóra virkseimið í hesum sambandi fer at liggja uttan fyri Føroyar.

Yvirhøvur kann sigast, at nógvar av teimum samfelagsbroytingum, sum oljuvinnan er søgd at føra við sær, ikki einans kunnu tilskrivast oljuvinnuni, men í stóran mun standast av øðrum viðurskiftum í føroyska samfelagnum. Sum dømi kunnu nevnast vantandi almennur íbúðarpolitikkur, vantandi hagtøl og vantandi strategiskar langtíðarætlanir fyri samfelagið sum heild. Vantandi hagtøl gera tað eisini trupult at meta um møguligar avleiðingar av oljuvirkseminum. Landsstýrmaðurin í oljumálum mælir til, at samfelagsgranskingin sum heild verður styrkt, soleiðis at ein røð av støðisupplýsingum, hagtølum og árinnskanningum yvirhøvur kunnu fáast til vega í framtíðini.

9.3 Ávirkan á fiskivinnu

Síðan Oljufyrisingin varð sett á stovn í 1993, hevur dentur verið lagdur á at skapa eitt gott samstarv millum oljumyndugleikarnar og partarnar í fiskivinnuni.

Seismiska virkseimið fyrstu árin fórði til eitt orðaskifti um, hvørt virkseimið var til ampa fyri fiskivinnuna. Sum eitt ítøkiligt úrslit av samskiftinum við fiskivinnufeløgini varð ein fráboðanarskipan á várið 1998 sett á stovn, sum Vaktar- og Bjargingartænastan umsitur. Sambært hesi skipan skulu øll kanningarfør á føroyska landgrunninum hava eitt føroyskt fiskiveiðiumboð umborð, sum dagliga boðar frá virkseminum hjá skipinum, og hvar leiðin gongur. Hesir upplýsingar verða lagdir á ein sjálvvirkandi telefonsvarara, soleiðis at áhugaði til eina og hvørja tíð hava móguleika at kunna seg um virkseimið.

Skipað hevur eisini verið fyri fleiri fundum, har fiskivinnu- og reiðarafeløgini eru kunnað um gongdina, bæði í sambandi við fyrsta loyvisumfar, eftir at loyvini vóru veitt, og aftur í fjør tá kanningarnar viðvíkjandi árinum á umhvørvið í sambandi við leitvirkseimið stóðu á skránni. Oljumálastýrið hevur lagt dent á at lýsa gongdina í eini oljuverkætlan frá byrjan til enda so væl sum móguligt.

Loyvini, sum vórðu veitt oljufeløgum í fyrsta loyvisumfari, liggja á einum øki við lítlum fiskiskapi. Hetta er møguliga ein orsök til, at sloppið er undan stórum trupulleikum millum olju- og fiskivinnuna. Tó er ikki óhugsandi, at kapping fer at stinga seg upp um onnur øki á landgrunninum í sambandi við nýggj útbjóðingarumfør einaferð í framtíðini. Tað verður ein stór avbjóðing fyri bæði olju- og fiskivinnu- myndugleikarnar at loysa slíkar trupuleikar til gagns fyri bæði fiskivinnu- og oljuvinnuá hugamál. Eitt framhaldandi gott samskipti ímillum hesar áhugabólkar verður roknað sum fortreyt fyri skilagóðum loysnum í framtíðini.

Tosað verður um vandan fyri, at fólk fara at søkja frá fiskivinnuni og yvir í oljuvinnuna. Um so er, verður tað neyvan, tí oljuvinnan bjóðar betri lönir, enn fiskivinnan ger í dag. Tað verða heldur skipaðar arbeiðsviðurskiptini í oljuvinnuni, sum fara at lokka. Hetta er eitt mál, sum fiskivinnufeløgini eru varug við, og sum tey longu nú hava boðað frá verður partur av komandi lønarsamráðingum. At tryggja arbeiðsfólkunum meira skipaðar arbeiðsumstøður er kanska ein av størstu avbjóðingunum hjá fiskivinnuni í framtíðini, serliga um oljuvinna í stóran mun tekur seg upp við Føroyar. Viðvíkjandi reglum um endurgjald til fiskivinnuna, sí kap. 8.8.

9.4 Ávirkan á íbúðarmarknaðin

Kolvetnislógin krevur, at alt virkseimið skal rekast úr Føroyum, og tí mugu útlendingar við neyðuga kunnleikanum flyta higar at arbeiða, meðan m.a. boriarbeiðið fer fram. Oljufeløgini og teirra undirveitarar leigaðu hús, íbúðir og hotelkømur, meðan borað varð seinasta summer. Tað hevur tíðum ljóðað, at oljuvirksemið hevur stóra ávirkan á íbúðarmarknaðin, men sambært upplýsingum frá oljufeløgum vóru í 2001 leigaði uml. 20 hús og íbúðir, meginparturin í høvuðsstaðarøkinum. Meðalleiguprísurin var umleið kr. 7.000 um mánaðin. Eftirspurningurin frá oljuvinnuni eftir íbúðum er soleiðis neyvan øll orsøkin til íbúðarstøðuna í høvuðsstaðarøkinum. Sí eisini løgtingsmál nr. 100-17 2001: Fyrirspurningur til Eyðun Elttør, landsstýrismann viðvíkjandi sosialum árinum frá oljuvinnuni, har nærri verður greitt frá hesum máli.

9.5 Orðabókaverkætlanin

Flestu føroyingar eru í dag tilvitaðir um týðningin, ið eitt sterkt móðurmál hevur fyri okkara samleika. Samstundis standa vit á gáttini til eina nýggja vinnu, hvørs arbeiðsmál er enskt. Oljumálastýrið hevur lagt dent á, at alt tilfar, sum tað letur úr hondum, t.d. lógir, kunngerðir og frágreiðingar eru skrivaðar á einum lættlesandi føroyskum máli. Hetta hevur ikki altíð verið lætt, tí bróðurparturin av heitum og orðum innan oljuvinnuna ikki finnast á føroyskum. Fyri at tryggja, at vit so tíðliga sum møguligt skapa eitt felags føroyskt oljumál, hevur Oljumálastýrið saman við Føroyamálsdeildini á Fróðskaparsetri Føroya tikið stig til eina verkætlan, sum hevur til endamáls at savna tey orð og hugtøk, sum hava samband við oljuvinnuna, og at gera eina føroyska lýsing og týðing av hesum orðum. Ætlanin er at skapa ein dátugrunn yvir hesi orð, og síðan at leggja tey á netið til almenna nýtslu. Alnótsíðan við orðalistanum skal verða interaktiv, soleiðis at áhugaði hava lætta atgongd til dátugrunnin, harumframt skulu tey kunna gera viðmerkingar til orðini ella koma við uppskotum um broytingar, soleiðis at eitt orðaskifti kann fáast í lag um føroyskt oljumál.

Jóhan Hendrik Winther Poulsen, professari er settur sum ritstjóri av verkætlanini, meðan oljufeløgini, Oljumálastýrið og føroyska málnevndin hava valt hvør sitt umboð til eina verknevnd. Umboðini eru Sigurð í Jákupstovu, verkfrøðingur, Herálvur Joensen, aðalstjóri og Jógvan í Lon Jacobsen, adjunktur. Verknevndin skal umframt at verða ritstjóranum til hjálpar, hava eftirlit við at arbeiðið verður gjørt sum upprunaliga ætlað, at tíðarfreist og játtan verða hildin o.s.fr.

Verkætlanin, sum byrjaði 1. september 2001, skal verða liðug 1. mai 2002. Tá verður støða eisini tikin til, um arbeiðið skal halda fram. Verkætlanin verður fíggað av FOÍB (sí kap. 10.4) og Oljumálastýrinum.

9.6 Verkætlanir stuðlaðar av oljufeløgum

Eins og oljumyndugleikin heldur tað verða umráðandi at kanna, hvørja ávirkan oljuleiting og møgulig framleiðsla kann fáa á samfelagið, taka oljufeløg ofta sjálvi stig til slíkar kanningar, serliga tá tey byrja virksemin í einum nýggjum øki.

Norska oljufelagið Saga Petroleum, sum var virkið á føroyska økinum í forkanningarskeiðinum, stuðlaði í 90-árunum eina verkætlan, sum hevði til endamáls at lýsa ta ávirkan, sum oljuleiting við Føroyar kundi hava á fiskivinnuna. Verkætlanin metti m.a. um, í hvønn mun oljuídnaðurin fór at leggja hald á fiskileiðir og hvørt oljuleiting fór at føra til kapping um arbeiðsmegina millum fiskivinnuna og oljuídnaðin. Søgu- og Samfelagsdeildin á Fróðskaparsetri Føroya stóð fyri arbeiðinum, sum varð liðugt í 1998. Frágreiðingin “Økonomiske konsekvenser for fiskerinæringen av oljeleting ved Færøylene” var ítøkilig útslitið av verkætlanini.

Í 1999 gjørdi Fiskirannsóknarstovan eina kanning av árinum av seismiskari skjóting á fiskiskap undir Føroyum. Kanningin varð bytt í tveir partar. Í øðrum var út frá veiðudagbókum hjá skipum hugt at, um fiskiskapurin broyttist í kjalarvørrinum av seismiskum virksemin, og í hinum vóru fiskimenn spurdir um, hvussu seismikkur hevði ávirkað fiskiskapin hjá teimum. Úrslitið av kanningini er savnað í frágreiðingini “Seismikkur og fiskiskapur. Hvat halda fiskimenn?”, sum varð almannakunngjørd í januar 2002. Verkætlanin varð fíggað av GEM (sí kap. 8.6) og Fiskimálastýrinum. Frágreiðingin kann útvegast frá Fiskirannsóknarstovuni.

Í umsóknini um leiti- og framleiðsluloyvi bjóðaði bretska oljufelagið BP seg at fígga eina kanning, sum skuldi lýsa, hvørji árin ein oljuvinna kann hava á føroyska samfelagið. Verkætlanin, sum er gjørd av eina bretskari ráðgevarafyrirøku, tekur í høvuðsheitum útgangsstøði í øðrum smáum tjóðum, serliga Hetlandi, og teirra royndum við oljuvinnuni. Frágreiðingin var almennakunngjørd í seinnu helvt av februar 2002. Høvuðsniðurstøðurnar av kanningini vóru lagdar fram í sambandi við Offshore Faroes 2001 ráðstevnuna í Norðurlandahúsinum í oktober, har víst var á, at frágreiðingin m.a. inniheldur tilmæli um øki, sum eiga at verða kannaði nærri í framtíðini.

10 Umsiting, samstarv o.a.



10.1 Umsitingarlig viðurskipti hjá Oljumálastýrinum og Jarðfrøðisavninum

Oljumálastýrið er stýrið fyri kolvetnis- og umhvørvismál. Starvsfólkini í stýrinum eru 15 í tali.

Á kolvetnisøkinum hevur Oljumálastýrið ábyrgdina av almennum umsitingarligum uppgávum, sum hava at gera við leitingar- og -framleiðsluvirksemi í Føroyum. Ein stórir partur av arbeiðinum fevnir um samskipti við føroysk og útlendsk olju- og kanningarfeløg, umframt onnur stýri og stovnar undir landinum, ið røkja uppgávur, sum liggja upp at hesum virksemi.

Málsøkið fevnir um at umsita løgtingslóg um kolvetnisvirksemi, íroknað forkanningar og aðra kolvetnislóggevur, t.d. løgtingslóg um fyrsta loyvisumfar til leiting eftir og framleiðslu av kolvetnum. Eisini fevnir málsøkið um at fyrireika og gera uppskot til lógir, reglugerðir og leiðreglur innan kolvetnisøkið, tilfeingisumsiting, at umsita trygdar- og arbeiðsumhvørvismál á havstøðum og annars at samskipa virksemið við tilknýti til málsøkið.

Fyrsta og mest grundleggjandi fortreytin fyri kolvetnisvirkseminum eru útlitini fyri, at føroyska undirgrundin kann goyma kolvetni í nóg stórum nøgdum til, at tað kann loysa seg at leita eftir og framleiða hesi ráevni. Hetta er galdandi bæði fyri landið, sum ánara av kolvetnunum í undirgrundini, og fyri oljufeløgini, ið skulu standa fyri og gjalda kostnaðin av virkseminum.

Í hesum sambandi eigur at havast í huga, at myndugleikin og oljufeløgini hava áhugamál, ið fyri ein part eru tey somu, men fyri ein part eisini eru ymisk. Felags áhugamálini hjá landsmyndugleikunum og oljufeløgnum eru í høvuðsheitum, at kolvetnini verða funnin og framleidd við vinningi. Seráhugamálini liggja í, at partarnir hvør í sínum lagi vilja tryggja sær sjálvum sum mest burtur úr virkseminum. Uppgávan hjá avvarðandi landsmyndugleikum er tí at skapa karmar fyri, at sum mest av kolvetnum verða funnin og framleidd á ein skipaðan og skynsaman hátt, til størst møguligt gagn fyri landið.

Fyri at rækka hesum máli, skulu Oljumálastýrið og Jarðfrøðisavnið hava neyðuga kunnleikan og fakligu styrkina til *partvíst* at samskifta við oljufeløgini á jøvnum føti um eitt nú kolvetnisvánir, leitistrategiir, arbeiðsskráir, framleiðsluloysnir og tekniskar avbjóðingar av ymiskum slag, og *partvíst* at smíða lógir og reglur umframt at hava eftirlit við virkseminum á ein hátt, sum til eina og hvørja tíð tryggjar landinum ágóða av tí samlaða kolvetnistilfeinginum.

10.1.1 Búskapar- og vinnumál

Í arbeiðinum við at tryggja føroyska luttøku í oljuvirkseminum, hevur Oljumálastýrið eftirlit við, at ásetingar í leituloyvunum viðvíkjandi føroyskari luttøku v.m. verða fylgdar. Eisini skal Oljumálastýrið gera búskaparligar metingar av oljuvirkseminum, herundir prospektøkonomiskar metingar.

Oljumálastýrið krevur sum er víddargjöld frá loyvishavarunum, og tá framleiðsla verður, fer Oljumálastýrið eisini at krevja framleiðslugjald frá loyvishavarunum. Fíggjarmálastýrið/Toll- & Skattstovan umsitur kolvetnisskattalógina og hevur eftirlit við, at landskassin fær skattir inn í sambandi við oljuvirksemið.

10.1.2 Heilsa, trygd og umhvørvi

Trygdardeildin í Oljumálastýrinum umsitur, hevur eftirlit við og dagførir reglur viðvíkjandi heilsu, trygd og arbeiðsumhvørvi í sambandi við eina føroyska oljuvinnu. Regluverkið er heimilað í kolvetnislógini.

Oljumálastýrið og Heilsufrøðiliga Starvsstovan samstarva um ávís viðurskifti innan umhvørvisfyrising, m.a. kann nevast, at tá umsóknirnar í 1. loyvisumfari vórðu viðgjørðar, varð ein arbeiðsbólkur, mannaður við fólki frá Oljumálastýrinum og Heilsufrøðiligu Starvsstovuni, settur í felag at viðgera havumhvørvispartin í loyvunum. Heilsufrøðiliga Starvsstovan umsitur harafturat mál um møguliga útleiðing av kemiskum evnum, ið verða nýtt í sambandi við boringar.

10.1.3 Jarðfrøði

Í tilfeingisumsitingini, er vitanin um jarðfrøðiliga viðurskiftini í undirgrundini ein avgerandi tástur, og verður hetta økið umsitið í tøttum samstarvi við Jarðfrøðisavnið, sum Oljumálastýrið frá bytjan hevur húsast saman við. Í mai 2000 varð málsøkið Føroya Jarðfrøðisavn flutt frá landsstýrismanninum í undirvísingar- og mentamálum til landsstýrismannin í oljumálum, og í oktober varð Jarðfrøðisavnið, sum fyrr var deild á Føroya Náttúrugripasavni, skipað sum stovnur undir Oljumálastýrinum. Starvsfólkini á Jarðfrøðisavninum eru 14 í tali.

Sambært reglugerðini fyri Jarðfrøðisavnið skal stovnurin savna, varðveita, handfara og breiða út kunnleika um viðurskifti av týðningi fyri gagnnýtslu og varðveitslu av landsins jarðfrøðiliga náttúruvirðum og virka fyri, at lóggáva og umsiting av hesum virðum verður grundað á framkomna og dagførda jarðfrøðiliga vitan.

Í kolvetnisumsitingini virkar Jarðfrøðisavnið sum samskipaður partur av Oljumálastýrinum. Uppgávan á tí jarðfrøðiligu síðuni á kolvetnisøkinum er at fáa vitan um og greina olju- og leitingarvánirnar á Føroyaøkinum í síni heild umframt at umsita jarðfrøðiliga partin av leitingarloyvvunum, ið eru givin. Dátur frá øllum jarðfrøðiligum kanningum á Føroyaøkinum skulu latast til Jarðfrøðisavnið, og er henda dátagoymsla ein hornasteinur í tilfeingisumsitingini og eitt grundleggjandi amboð hjá landinum í sambandi við ráevnisumsitingina.

Við oljufundinum, ið gjørdur varð longu hetta fyrsta árið, er skjøtil settur á eitt nýtt skeið í oljumeningini. Framhaldandi kanningarnar av oljufundinum við atlit á móguleikunum fyri framleiðslu inniheldur nýggjar og umfatandi fakligar og umsitingarligar avbjóðingar. Framtíðar avbjóðingar eru nærri viðgjørdar í kap. 11.

10.2 Luttøka í altjóða samstarvi innan trygd, tilfeingisumsiting v.m.

Oljumálastýrið luttekur í samstarvinum North Sea Offshore Authorities Forum (NSOAF).

North Sea Offshore Authorities Forum er sett saman av umboðum frá myndugleikum og ráðharrastovum, sum umsita heilsu og trygd í fráländavinnuni í teimum norðurvevsturevropsku londunum, sum liggja upp at ella tætt við Norðsjógvín.

Limalöndini í NSOAF eru í lötni: Bretland, Danmark, Frakland, Føroyar, Holland, Isle of Man, Írland, Noreg, Svøríki og Týskland. Felagsskapurin kann bjóða øðrum löndum í Evropa at gerast limir, um hetta verður mettt hóskaði.

Endamálið við NSOAF er:

- at bera fram upplýsingar og sjónarmið um mál av felags áhuga;
- at skifta orð um mál í sambandi við trygd og heilsu á sjónum við tí í hyggju at menna ein felags hugburð innan ymisk øki;
- at samstarva tvørtur um landamørk um virksemlu, sum hevur til endamáls at fremja trygd og heilsu í fráländavinnuni;
- at menna og seta í verk felags tøkniligar standardir í fòrum, har tað verður mettt gagnligt;
- at samstarva og samskifta við aðrar týðandi altjóða felagsskapir.

NSOAF tekur eisini stöðu til umhvørvismál, har tað verður mettt hóskaði.

NSOAF heldur fund eina ferð um árið, og hvørt limalönd kann senda hægst tvey umboð. Fundirnir vara vanliga tveir dagar. Formansskapurin skiftir millum limalöndini, og Føroyar hövdu formansskapin í 2001. Hetta var í dögunum 9.-10. mai 2001 og 15 luttakarar vóru á fundinum í Føroyum.

Eina ferð um árið hittast leiðarar fyri tilfeingisumsitingar í teimum norðurvevsturevropesku londunum, har oljuídnaðurin leitar eftir og/ella framleiðir kolvetni, fyri at kunna hvønn annan um virkseimið á teirra øki og fyri at tosa um felags framtíðarmøguleikar og -útlit. Oljumálastýrið og Jarðfrøðisavnið hava síðan 1994 lutikið í hesum felagsskapi, ið verður róptur North-West Europe Heads of Exploration. Í 2001 varð fundurin hildin í Føroyum.

Jarðfrøðisavnið hevur eina formliga samstarvsavtalu við Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse (GEUS) um jarðfrøðiligar kanningar kring Føroyar av felags áhuga og um ráðgeving og konsulenttænastu í tilknýti til kolvetnisumsitingina.

10.3 Samstarv við viðkomandi føroyskar myndugleikar

Regluverkið fyri Heilsu, Trygd og Umhvørvi – stýtt HTU – saman við skipan um tilbúgving fyri virkseimi á føroyskum sjóøki, er tætt knýtt at einum samstarvi við aðrar myndugleikar í Føroyum. Hetta kemst m.a. av, at kolvetnislógin í § 3, stk. 2 hevur eina áseting, sum setir lógargrundarlagið hjá viðkomandi myndugleikum í gildi fyri havstøðir og trygdarøkið kring havstøðirnar, sí kap. 2. Myndugleikarnir, ið nevndir verða í yvirlitinum niðanfyri, arbeiða tí í flestu førum við støði í lógum og kunngerðum, ið eru galdandi fyri virkseimið, sum hesir myndugleikar vanliga fáast við.

Oljumálastýrið setti í mars 1998 sjøtul á samstarvið við at kalla myndugleikarnar inn til felagsfund, har greitt varð frá, hvørjar uppgávur viðkomandi myndugleikar kundu roknað við at fáa í sambandi við boringar á føroyska landgrunninum. Síðani tá er skipað fyri fleiri fundum og regluligt samskipti hevur verið partanna millum. Aðrir myndugleikar enn Oljumálastýrið hava eisini verið við á fundum við samtøk, ið hava borað umframt verið við á kunningar- og eftirlitsferðum á pallinum og boriskipinum, sum boraðu á føroyskum øki seinasta summar. Sum liður í at fáa borietlanirnar góðkendar, hava loyvishavarar skipað fyri tilbúgvingarfundum og -royndum, har viðkomandi føroyskir myndugleikar hava havt ein virknan leiklut ella verið eygleiðarar.

Í november 2001 varð hildin ein fundur, har fyrstu royndarboringarnar vórðu eftirmettar. Orðaskifti var um viðgerð, manngongd og leiklut myndugleikanna, um rætt varð farið fram, og um móguligar broytingar skulu gerast til farið verður undir næsta boriumfar.

Eisini tók fundurin samanum og legði seinni fram niðurstøðuna á einum líknandi fundi, ið vikuna aftaná varð hildin millum oljufeløg, myndugleikar, týðandi tænavestuarar umframt útgerðarfeløg hjá borieindum og veitaraskipum.

Hesir lands- og ríkisstovnar/ myndugleikar hava verið knýttir at virkseminum

- Heilsufrøðiligu Starvsstovan
 - Útlát av evnum og tilfari
 - Matvøruaftirlit
- Løgreglan
 - Arbeiðs- og upphaldsloyvir (verða sent til hoyringar hjá Vinnumálastýrinum)

- Kanning av vanlukkum
- Handfaring av spreingievnum
- Sjúkrahúsverkið
 - Medisinsk tilbúgving
 - Sjúkrakamar og –útgerð umborð
 - Heilsuváttanir
- Landslæknin
 - Handfaring av geislavirknum keldum
- Apoteksverkið
 - Heilivágur o.a. á borieindum
- Færøernes Kommando
 - Tilbúgving og bjarging
- Vaktar- & Bjargingartænastuna
 - Tilbúgving og bjarging
 - Ávaring til skip og bátar
- Statens Luftfartsvæsen
 - Tyrlupallar á borieindum
 - Tyrlutrygd
- Farvandsvæsenet
 - Merking av borieindum
 - Kunning til siglandi
- Fjarskiftiseftirlitið
 - Samskiftisútgerð á borieindum

Í sambandi við viðgerð av boriumsóknum hevur Trygdardeildin hjá Oljumálastýrinum fingið ráðgeving og hjálp frá feløgum og stovnum í grannalondum okkara, eitt nú frá Søfartsstyrelsen í Danmark, Det norske Veritas og Scandpower.

Søfartsstyrelsen í Danmark hevur tikið sær av at kanna, at tey maritimu trygdarviðurskiftini umborð á borieindunum eru í lagi. Her er fyrst og fremst talan um bjargingarútgerð, slækkiútgerð, rýmingarvegir, elektriskar innstallatióinir, sertifikat o.líkn.

Eisini hava tvey norsk ráðgevingarfeløg veitt ráðgeving, tá boriumsóknirnar eru viðgjørðar við atlit til váða- og tilbúgvingargreiningar, tilbúgvingarætlanir o.a.

10.4 FOÍB, FOIA

Í 1997 tóku 23 oljufeløg, eftir áheitan frá Oljufyrisingini, stig til eina verkætlan, hvørs endamál var at skráseta og kortleggja náttúru- og umhvørvisviðurskiftini á

føroyska havøkinum, áðrenn farast kundi undir oljuleiting. Verkætlanin fekk heitið GEM, ið er ein stytting fyri Geotechnical (jarðtøkni), Environmental (umhvørvi) og Metoccean (t.e. veður- og havfrøði), sí kap. 8.6.

Í 2001 varð GEM tikið av, og FOÍB (Føroya Oljuídnadarbólkur) sett í staðin. Endamálið hjá FOÍB er heldur breiðari enn tað GEM hevði, við tað at FOÍB er eitt forum, har oljufeløg, ið virka á føroyska landgrunninum, kunnu umrøða og samskifta um mál og evni av felags týðningi, so sum føroyska luttøku, heilsu, trygd og umhvørvi, spurningar við atlitnið at oljuleiting o.s.fr. FOÍB fer harafturat at standa fyri og fremja verkætlanir á sama hátt sum gjørt varð í GEM-samtakinum. FOÍB er sostatt í stóran mun at meta sum eitt framhald av hugsjónunum aftanfyrir GEM, tó soleiðis at FOÍB er lagað til tørvin hjá oljufeløgnum, sum tey síggja hann frameftir í leitiskeiðinum. Meira fæst at vita um FOÍB á heimasíðuni www.foib.fo. Nevnast kann, at meðan Oljumálastýrið hevði ein eygleiðara í nevndini fyri GEM samstarvinum, hevur stýrið mettt, at FOÍB samstarvið ber dóm av einum arbeiðsgevarasamtaki, har stýrið ikki eigur at verða umboðað.

Í 2001 tóku føroyskar fyrirkur seg saman í eitt Oljuvinnufelag (Faroe Oil Industries Association). Endamál felagsins er at savna allar fyrirkur, ið virka innan oljuvinnu til at útinna felags áhugamál og at verja áhugamál limanna. Umleið 60 virkir eru skrásett sum limir í felagnum. Felagið verður umsitið av Vinnuhúsinum. Meira fæst at vita um Oljuvinnufelagið á heimasíðuni hjá vinnuhúsinum www.industry.fo.

Sum fyrr nevnt í kapitli 6 um føroyska vinnuluttøku, umsitur Vinnuhúsið FOIR (Faroe Oil Industry Registry). Talan er um eina elektroniska skráseting av føroyskum fyrirkur, ið bjóða seg fram sum veitarar til oljuvinnuna. Endamálið við FOIR er m.a. at gera tað lættari hjá oljufeløgnum at kunna seg um føroysku fyrirkurnar, ið bjóða seg fram sum veitarar av vørum og tænastrum, og at koma í samband við hesar fyrirkur. Skrásetingarskipanin er ætlað sum eitt amboð fyri veruliga at geva virkjum ein møgueika at bjóða seg fram sum veitarar av vørum og tænastrum. Meira fæst at vita um FOIR á heimasíðuni hjá vinnuhúsinum.

11 Framtíðar avbjóðingar

Í hesum kapitlinum verða umrøddar nakrar avbjóðingar, ið standa fyri framman í sambandi við føroyska kolvetnisumsiting. Fleiri av hesum avbjóðingunum eru nevndar aðrastaðni í hesi frágreiðing. Kapitlið er á ongan hátt ætlað sum eitt fullfíggið yvirlit yvir allar viðkomandi avbjóðingar og spurningar, ið taka seg upp í sambandi við oljuvinnu á føroyska landgrunninum. Málini, ið verða tikin fram her, eru ógvuliga skiftandi í týðningi og vavi, tí í summum førum er talan um uppgávur, har tað hevur størstan týðning, at fyrisitingin mennir seg til at kunna taka við avbjóðingunum, meðan aðrar uppgávur eru av meira grundleggjandi samfelagspolitiskum slagi og tí krevja breiðari viðgerð enn ta, ið fyrisitingin stendur fyri, t.d. ætlanin um at seta á stovn ein oljugrunn.

11.1. Avbjóðingar í sambandi við tilfeingisumsitingina

Avbjóðingarnar í tilknýti til tilfeingisumsitingina eru tætt knýttar at gongdini í oljuleitingini. Stórus munur kann gerast á samlaðu gongdini, um tað tíðliga í leitingini verður staðfest, at kolvetni eru at finna í føroysku undirgrundini í rakstrarverðum nøgdum, ella um rakstrarverðar kolvetnisnøgdir ikki verða staðfestar tíðliga í leitingarskeiðnum.

Eftir at teir stóru oljufundirnir, Foinaven og Schiehallion, vóru staðfestir vestan fyri Hetland í 1992 og 1993, birtist ein sterk vón í oljuvinnuni um, at Atlantsmótið, t.e. alt strekkið fram við útnyrðingshellingini á vesturevropiska landgrunninum - frá Írlandi til Norðurnoregs - kundi vísa seg at innihalda stórar nøgdir av olju. Vónir vóru um, at Atlantsmótið kundi taka yvir sum tað stóra vesturevropiska oljuøkið, eftir at oljuvinnan í Norðsjónum hevði nátt hæddini.

Hóast úrslitið av tí umfatandi leitivirkseminum á Atlantsmótinum tíverri ikki hevur verið serliga gott, vóru vónirnar tó rættiliga góðar undan teimum fyrstu boringunum á føroyskum øki seinasta ár. Saman við onkrum boringum bretsku megin markið, vóru hesar boringarnar ætlaðar at troyta nøkur av teimum mest vónríku leitimiðunum, sum kortløgð eru á leiðini tey seinastu árin.

Tíverri stóðu úrslitini frá boringunum millum Føroya og Hetlands seinasta ár ikki mát við tær stóru vónirnar frammanundan.

Sostatt stendur oljuleitingin á okkara leiðum í dag á einum vegamóti, har m.a. fundurin hjá Faroes Partnership kann fáa eina stóra ávirkan á gongdina frameftir.

Um komandi metingar av fundinum hjá Faroes Partnership geva ábendingar um, at lönandi framleiðsla kann spyrjast burturúr, má Jarðfrøðisavnið menna fakliga førleikan á ávísnum økjum. Umframt neyvar jarðfrøðiligar metingar um eitt nú stødd av fundinum og um býti av kolvetnum tvørtur um landgrunsmarkið, sí niðanfyrri, verður serligur tørvur á sakkunnleika innan jarðgoymsluverkfrøði, tá støða skal takast til framleiðsluløysnir og spurningar við atliti at fullgóðari troyting av jarðgoymsluni.

Geva metingarnar tað vónaða úrslitið, fer tað at stuðla undir vónirnar um, at kolvetni í rakstrarverdum nøgdum eisini kunna finnast í djúparu fláunum aðrastaðni á landgrunninum. Tað birtir síðani uppundir aftur framhaldandi ágrýtni í oljuleitingini.

Verður úrslitið av metingunum, at fundurin hjá Faroes Partnership ikki stendur mót við vónirnar um rakstrarverdar nøgdir, ávirkar tað vónirnar um at finna olju í hesum djúparu fláunum sum heild. Avbjóðingin fyri føroyskar myndugleikar gerst tá somikið størri fyri at meta um skilabestu leitiverkætlanirnar. Í framhaldandi oljuleitingini skal Jarðfrøðisavnið hava eitt tætt samskipti við oljufeløgini og saman við Oljumálastýrinum taka støðu til spurningar, har áhugamálini hjá feløgnum í summum færum kunnu víkja munandi frá áhugamálunum hjá myndugleikunum.

Møguleikarnir fyri veruligari oljuleiting á tí umfatandi basaltøkkinum eru enn tætt tengdir at sonevnda basalttrupulleikanum. Í sambandi við verandi 9-ára loyvi verða framstig gjørd bæði tøkniliga og í sambandi við at kortleggja leitarmøguleikarnar á hesum økjum. Enn er kortini ov tíðliga at siga nakað ítøkiligt um útlitini fyri framhaldandi oljuleitingini her.

Tøkniliga avbjóðingarnar eru stórar í tilknýti til leiting eftir olju á basaltøkjum, og stórir tørvur er á framhaldandi at arbeiða við hesum spurningum. Sindri verkætlanin gevur eitt gott ískoyti í hesum sambandi og fer vónandi at kunna vísa á gongdar leiðir frameftir, men hetta arbeiðið tekur tíð, og ikki kann roknað við, at nøkur størri framfarir verða gjørd í bræði.

11.2 Samskipan tvørturum landgrunsmarkið (unitisering)

Tað kemur stundum fyri, at oljuleiðir, ið verða funnar á einum loyvisøki, ganga inn á eitt ella fleiri grannaloyvi. Av og á kemur eisini fyri, at oljuleiðir ganga um altjóða mark.

Sum greitt frá í kapitli 4 er sannlíkt, at oljufundurin, ið Faroes Partnership rakti við í fjør, gongur um landgrunsmarkið millum Føroya og Bretlands. Bæði kolvetnislógin frá 1998 og landgrunssáttmálin við Bretland frá 1999 hava lagt upp fyri, at júst henda støðan kundi koma fyri.

Í § 2 í landgrunssáttmálanum er ásett, at er talan um kolvetnisfund, ið røkkur inn á landgrunnin hjá báðum pørtum „...skal semja gerast, serstakliga um, hvussu fundurin verður troyttur til lítar, og hvussu úrtøkan skal bítast“. Víðari er ásett, at partarnir av øllum alvi skulu royna at loysa eina og hvørja ósemju so skjótt tilber, men um tað kortini ikki eydnast at semjast, skulu partarnir í felag umhugsa allar møguleikar fyri at koma burtúr stillstøðuni, harímillum at biðja um metingar frá óheftum serkønum.

Í kolvetnislóginu eru í § 16 tvær ásetingar, ið snúgvá seg um samskipan, tá kolvetnisfundur røkkur út um ávísa loyvisøkið. Stk. 1 er galdandi, tá talan er um, at ein kolvetnisfundur røkkur úr einum loyvisøki inn í annað, men har fundurin allur sum hann er liggur á føroyska landgrunninum. Her hevur landsstýrismaðurin í oljumálum ávísar heimildir, um partarnir ikki sjálvir koma fram til eina semju um, hvussu fundurin best verður troyttur.

Í § 16, stk. 2 í kolvetnislógini verður heimilað landsstýrismanninum í oljumálum, um so er at avtala er gjørd við annað land um kolvetnisfund, ið røkkur inn á tess landgrunn ella yvirvaldsøki, at geva føroyskum loyvishavarum boð um at taka lut í neyðugu samskipanini.

Tað er eyðsæð, at landið hevur munandi størri áhuga í teimum málum, har talan kann gerast um samskipan og –troyting tvørturum landamark. Soleingi talan er um samskipan millum loyvishavarar á føroyska landgrunninum, kann avtala um samskipan í mesta lagi hava ta avleiðing, at tað verður oljufelag B heldur enn A, sum rindar avgjöld og skatt frá ávísari kolvetnisframleiðslu. Er talan hinvegin um kolvetnisfund tvørturum mark móti øðrum landi, hava almennu Føroyar ein sjálvsagdan áhuga í, at størst møguligur partur av hesum fundi verður føroyskur.

Júst hesin áhugin hjá tí almenna ger, at tað ikki einans verður latið upp til privatu loyvishavararnar at gera av, hvussu samskipan tvørturum landgrunsmarkið skal fara fram. Føroyskir og bretske myndugleikar verða noyddir at gera eina avtalu landanna millum, har m.a. verður ásett, hvussu kolvetnisfundurin skal býttast millum londini, hvaðani fundurin skal verða troyttur, hvørs lands rættur skal verða galdandi, ásetingar um gerðarætt, trygdar- og umhvørvisviðurskipti, frælsi hjá arbeiðsmegini at ferðast ótarnað um landgrunsmarkið o.s.fr. Ein slík avtala er sum nevnt millum londini, og verður avtalan tí ikki beinleiðis galdandi fyri loyvishavararnar, men ásetingarnar í avtaluni fáa týðning á tann hátt, at landsstýrismaðurin í oljumálum við heimild í § 16, stk. 2 áleggur føroyskum loyvishavarum at arbeiða eftir avtaluni. Bretski oljumálaráðharrin hevur samsvarandi heimildir sambært bretskari oljulógávu.

Sum nevnt í kapitli 4 eru tað framvegis fleiri ógreið viðurskipti í sambandi við kolvetnisfundin, ið Faroes Partnership gjørdi seinasta heyst, og enn er alt ov tíðliga at siga, um lønandi framleiðsla kann spyrjast burturúr. Tá talan kortini er um, at tað eisini aðrastaðir framvið føroyskt-bretska landgrunsmarkinum í framtíðini kunnu verða oljuleiðir, ið ganga tvørturum landgrunsmarkið, eru júst avtalur um samskipan og samtroyting eitt málsøki, har Oljumálastýrið og Jarðfrøðisavnið frameftir fara at menna sín førleika, soleiðis at føroysk áhugamál í hesum sambandi kunnu liggja í tryggum hondum.

Tað kann eisini verða nevnt, at Oljumálastýrið og Jarðfrøðisavnið, sí kap. 10, taka lut í myndugleikasamstarvi, har bretske oljumyndugleikar eisini eru til staðar, og báðir partar hava síðani samráðingarnar um landgrunsmarkið verið greiðir yvir, at henda støðan kundi koma fyri. Partarnir eru tí eisini tilvitaðir um, at neyðugt kann verða at lata hvør øðrum jarðfrøðiligar upplýsingar v.m. rættiliga skjótt, soleiðis at myndugleikarnir ikki óneyðugt forða fyri, at loyvishavararnir sleppa undir at menna ta oljuleiðina, sum talan kann verða um.

11.3 Heilsa, trygd og umhvørvi

Verða kolvetnisfundir í rakstrarverðum nøgdum staðfestir, fer hetta at hava við sær nýggjar avbjóðingar fyri trygdarumsitingina í stýrinum og umhvørvisdeildina á Heilsufrøðiligu Starvsstovuni.

Á lóggávuøkinum verður neyðugt at víðka trygðarregluverkið til eisini at fata um framleiðslu og flutning av olju og gassi, tí galdandi trygðarregluverk einans er gjørt við leiting í huga. Víðkanin av trygðarregluverkinum er rættiliga víðfevnd uppgáva, har neyðugt verður at samstarva við aðrar myndugleikar, t.d. Heilsufrøðiligu Starvsstovuna, umframt at leita upp serkunnleika frá ráðgevum uttanlands. Oljumálastýrið er farið undir at fyrireika eina víðkan av regluverkinum við atlitum at kolvetnisframleiðslu.

Í sambandi við oljuframleiðslu krevur kolvetnislógin, at myndugleikarnir frammanundan góðkenna framleiðsluætlanir v.m. Hetta verður gjørt í tveimum stigum. Fyrra stigið er at góðkenna ta leiðbyggiætlan, ið skal gerast viðvíkjandi útbygging og rakstri av kolvetnisfundinum. Í hesum sambandi er tað í kolvetnislógini álagt landsstýrismanninum í oljumálum at leggja eina frágreiðing fyri lögtingið um, hvørjar almennar treytir verða settar fyri góðkenningini av leiðbyggiætlanini. Hitt stigið er at góðkenna framleiðslugongdina og framleiðsluútbúnaðin, eins og tað verður gjørt viðvíkjandi leitiboringum sambært § 15 í kolvetnislógini.

Ein onnur avbjóðing verður at hava eftirlit við, at framleiðsluvirksemið og flutningurin av olju ella gassi verður framt á forsvarligan hátt í samsvari við tær reglur, ið tá verða galdandi. Roknast má við, at málsviðgerðin fer at økjast og tí fer stýrið alsamt at meta, um neyðugt verður at seta fleiri starvsfólk og í øðrum lagi tryggja, at starvsfólk hava nøktandi fakligan førleika at røkja tær mongu avbjóðandi uppgáurnar, ið liggja fyri framman. Ein liður í hesum verður m.a. at luttaka í teimum altjóða fora, ið burturav viðgera ivasurningar viðvíkjandi heilsu, trygd og umhvørvi.

11.4 Ráðlegging

Í løgmansrøðuni 2001 verður víst á, at síðani ráevnini í undirgrundini vórðu tikin yvir í 1992, hevur dentur verið lagdur á at byggja upp eina umsiting, ið hevur førleika og evni at standa fyri avbjóðingini, sum tað er fyri føroyska samfelagið at fara undir oljuleiting og møguliga seinni framleiðslu. Talan er um eina í oljuhøpi lítla umsiting, sum er skipað kring ein kjarna av starvsfólkum, sum søkja sær vegleiðing hjá ráðgevum og serfrøðingum, tá hetta verður hildið neyðugt.

Tað verður tó eisini nevnt í løgmansrøðuni, at landsstýrismaðurin í oljumálum hevur ætlanir um at seta eitt kolvetnisráð, ið kann veita landsstýrinum og umsitingini góð ráð í sambandi við oljupolitikkin sum heild, herundir m.a. framleiðsluætlanir, flutningsskipanir og marknaðarviðurskipti.

Ætlanirnar um eitt kolvetnisráð vórðu tiknar fram í løgmansrøðuni í fjør, tí útlit vóru til, at um leitingin eydnaðist til fulnar, høvdu einstakir loyvishavarar ætlanir um framleiðslu rættiliga skjótt, tvs. at týðningarmiklar oljupolitiskar avgerðir lógu beint fyri framman. Sum víst á m.a. í kapitli 4 vóru úrslitini ikki sum væntað, og hóast olja varð staðfest í mongdum, ið tað loysir seg at kanna nærri, so verður neyvan talan um oljuframleiðslu fyrr enn í besta lagi um nøkur ár. Landsstýrismaðurin hevur tí valt at bíða við at seta kolvetnisráðið, men leggur framvegis stóran dent á, at eitt slíkt ráð verður skipað í góðari tíð, áðrenn støða skal takast til leiðbyggiætlanir, flutningskervi v.m.

Fyrisitingin hevur fleiri ferðir gjørt vart við, at tá talan er um størri oljupolitiskar avgerðir, hevur tað týðning fyri dygdina í avrikunum, at fyrisitingin skal sperra upp ímóti einum ráði ella nevnd, ið er mannað við persónum, ið eru fakliga væl fyri. Tað merkir, at í slíkum ráði eigur eisini at vera serfrøði, sum í løtuni ikki er til staðar í føroyska samfelagnum.

11.5 Samfelagsárin

Um farið verður undir oljuframleiðslu á føroyska landgrunninum, verður tað ein stór avbjóðing hjá myndugleikunum at leggja virksemd soleiðis til rættis, at ávirkanin á samfelagið verður sum minst. Spurningurin um ávirkan á fiskivinnu, mál, mentan og samfelag annars eru viðurskifti, sum mugu kannast gjølla.

Øll samfeløg eru í støðugari broyting, og tað er ikki óhugsandi, at ein oljuvinna skundar undir broytingar, sum longu eru á veg. Hinvegin kann sigast, at fleiri av samfelagsárinunum, sum oljuvinnan er søgd at hava við sær, ikki bara stava frá oljuvinnuni, men eisini standast av øðrum viðurskiftum í føroyska samfelagnum. Sum dømi kunnu nevnast vantandi almennur bústaðarpolitikkur, vantandi innsavnan av hagtølum og vantandi strategiskar langtíðarætlanir fyri samfelagið sum heild.

Sum greitt frá í kapitli 9 er ein møgulig ávirkan frá oljuvinnuni á føroyska samfelagið tætt knýtt at oljupolitiskum avgerðum, sum verða tiknar í framtíðini. Tískil mælir landstýrismaðurin í oljumálum til, at beinleiðis árin skanningar av oljuvirkseminum verða framdar, tá hesar avgerðirnar eru tiknar, tvs. tá farið verður undir fyrireiking til framleiðslu. Hetta skal ikki forða fyri, at ein røð av øðrum kanningum verða settar í verk, sum ikki beinleiðis hava nakað við oljuvinnuna at gera, men sum eru ein fortreyt fyri at skilja tær broytingar, sum fara fram í einum og hvørjum samfelagi. Fyri at náa hesum máli má samfelagsgranskingin sum heild styrkjast, soleiðis at tørvandi stóðisupplýsingar, hagtøl og árin skanningar innan ymisk øki kunnu fáast til vega komandi árin.

11.6 Kyoto sáttmálin

Í sambandi við donsku ætlanirnar um at staðfesta Kyoto avtaluna, ið er ískoyttisáttmáli til altjóða sáttmálan um veðurlagsbroytingar, valdi landsstýrið á vári 2001 at biðja Danmark um fyríbils at taka gildisfyriverni fyri Føroyar.

Landsstýrismaðurin í olju- og umhvørvismálum metti, at fyrivarni átti at verða tikið fyríbils, tí lítið er til av hagtølum um CO₂ útlát og útlát av vakstrarhúsgassum annars í Føroyum. Av somu orsök eru ongar nágreiniligar metingar um okkara møguleikar at skerja útleiðingina av vakstrarhúsgassum.

Rammusáttmálin um veðurlagsbroytingar, sum lögtingið í 1993 samtykti at seta í gildi fyri Føroyar, áleggur sáttmálapørtunum at gera nágreiniligar uppsetingar um útlát av vakstrarhúsgassum. Fullfíggaðar uppgerðir eru kortini ongantíð gjørdar fyri Føroyar, hóast onkrar fyríbils metingar eru gjørdar.

Tískil varð ikki hildið, at grundarlagið fyri at taka støðu til, hvørt Kyoto ískoytissáttmálin skuldi setast í gildi fyri Føroyar, var nøktandi.

Fyri at bøta um støðuna viðvíkjandi hagtalsgrundarlagnum søkir Oljumálastýrið í skrivandi løtu eftir einum persóni at standa fyri eini verkætlan, ið skal fáa til vega neyðugu hagtalsupplýsingarnar og seta hesar upp, soleiðis sum ST nevndin um veðurlagsbroytingar krevur. Danmarks Miljøundersøgelser fer at veita fakliga ráðgeving til verkætlanina, ið verður fíggað av játtanini *Stuðul til umhvørvisverndartiltøk* (9.30.1.01).

Seinni er ætlanin eisini at kanna møguleikarnar, sum liggja í Kyoto sáttmálanum fyri t.d. keypi av CO₂ kvotum, umframt aðrar reglur sum standast av sáttmálanum.

Málið um staðfesting av Kyoto avtaluni eigur at verða tikið upp aftur til viðgerðar, tá verkætlanin, ið nú verður sett í verk, er liðug.

11.7 Oljugrunnur

Samanborið við løgtingsfíggarlógina, sum liggur um 3 mia. kr., kunnu inntøkur landskassans frá eini oljuvinnu gerast ógvusligar. Við eini oljuleið uppá 500 mió. fæt og einum oljuprísi á 28 USD fyri fatið, kann árliga inntøka landskassans frá oljuskatti og framleiðslugjaldi koma at liggja um 1,5 –2,0 mia. kr., tá hon er mest. Harafturat koma skattainntøkur og aðrar inntøkur frá avleidda virkseminum o.ø. Men eisini munandi minni upphæddir kunnu hava stóra ávirkan á føroyska búskapin.

Tað er sjálvsagt, at verða slíkar upphæddir latnar beinleiðis í umfar, fær tað stóra ávirkan á og avleiðingar fyri búskapin. Tankin um at gera eina ella aðra skipan, ið kann verja samfelagsbúskapin, um talan gerst um kolvetnisinntøkur í størri mun, hevur tí verið frammi í fleiri ár.

Seinastu tíðina hevur Fíggjarmálastýrið arbeitt miðvíst fyri at skapa semju um ein búskapar- ella oljugrunn. Landsstýrismaðurin í oljumálum og Oljumálastýrið hava serliga verið virkin í mun til at eyðmerkja inntøkurnar, sum eiga at fara í ein slíkan grunn. Landsstýrismaðurin hevur í hesum sambandi lagt dent á, at t.d. framleiðslugjald ikki eigur at fara í grunn, tí gjaldið er ásett júst fyri at útvega landskassanum inntøkur frá kolvetnisframleiðslu beinanvegin framleiðsla byrjar á føroyskum øki. Framleiðslugjaldið verður heldur ikki hildið at geva so munandi inntøkur, at tað hevur eina avlagandi ávirkan á búskapin.

Semja tykist nú vera millum allar flokkar um, at ein møguligur grunnur bara skal taka ímóti oljuinntøkum og at inntøkurnar skulu verða tær, ið kravdar verða upp sum partafelags- og serskattur frá oljufeløgum, ið hava loyvi at leita eftir og framleiða olju á føroyska landgrunninum.

Sum skilst verður uppskotið um búskapar- ella oljugrunn neyvan lagt fram í hesi tingsetuni.